

**МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ
ИЗ ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ИСХРАНЕ И
РУРАЛНОГ РАЗВОЈА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА 2022. ГОДИНУ**

МАЈ, 2023

САДРЖАЈ

ЛИСТА ТАБЕЛА.....	3
ЛИСТА ГРАФИКОНА	3
СКРАЋЕНИЦЕ	4
Извори података и допринос у припреми Извјештаја	5
УВОД.....	6
1. ОПШТИ ИНДИКАТОРИ ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНОГ СЕКТОРА У УКУПНИМ ПРИВРЕДНИМ АКТИВНОСТИМА	9
1.1 Бруто додана вриједност пољопривреде, шумарства и риболова.....	9
1.2 Запосленост у дјелатности пољопривреда, шумарства и рибарства.....	9
1.3 Нето зараде у пољопривреди, шумарству, риболову и прехранбеној индустрији, производњи пића и дуванских производа	9
1.4 Индекс потрошачких цијена.....	10
1.5 Откупне цијене пољопривредних производа.....	10
1.6 Просјечне откупне цијене одабраних пољопривредних производа	11
1.7 Индекс цијена добара и услуга за потрошњу у пољопривредној производњи за 2022. годину.....	13
1.8 Продаја пољопривредних производа на пијацама у 2022. години.....	14
1.9 Број регистрованих пољопривредних газдинстава	15
1.10 Пољопривредно земљиште према начину коришћења и засијане површине....	16
2. ПОЉОПРИВРЕДНА ПРОИЗВОДЊА	17
3. БРОЈНО СТАЊЕ СТОКЕ И СТОЧАРСКА ПРОИЗВОДЊА	21
3.1. Бројно стање стокe	21
3.2. Сточарска производња	22
3.2.1. Производња меса	22
3.3. Производња, откуп и прерада млијека	23
3.4. Прерада млијека и производња млијечних производа.....	25
3.5. Производња једнодневних пилића за тов и производњу јаја	26
3.6. Производња конзумних јаја, меда и вуне	27
4. КАПАЦИТЕТИ ЗА УЗГОЈ И ПРОИЗВОДЊА РИБЕ.....	27
5. ПОДРШКЕ ПОЉОПРИВРЕДИ И РУРАЛНОМ РАЗВОЈУ	29
5.1. Регулаторни оквир за имплементацију подршке пољопривреди и руралном развоју у БиХ.	29
5.2. Укупна издвајања за пољопривреду и рурални развој у БиХ	30
5.3. Анализа структуре буџетске подршке по групама мјера.....	32
5.4. Структура подршке по производима/производњама	35

5.5.	Пољопривредне подршке у региону и поређење са подршкама у Босни и Херцеговини	37
6.	ТРГОВИНА ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНИМ ПРОИЗВОДИМА	38
6.1.	Размјена пољопривредно-прехранбеним производима по регионим	39
6.2.	Структура спољнотрговинске размјене пољопривредно-прехранбених производа	41
7.	РЕАЛИЗАЦИЈА ПРИОРИТЕТА И МЈЕРА У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ТОКОМ 2022. ГОДИНЕ	43
7.1.	Регулаторни оквир у области пољопривреде и руралног развоја	43
7.2.	Имплементација Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018-2021) - Оквирни документ и израда новог Стратешког оквира за период 2022-2027. година 45	
7.3.	IPARD оперативна структура	46
7.4.	Развој ЕУ LEADER програма и локалних акционих група (ЛАГ) у Босни и Херцеговини	47
7.5.	Пољопривредни информациони системи и пољопривредна статистика	48
8.	САВЈЕТОДАВНЕ УСЛУГЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ	48
9.	РИБАРСТВО	49
10.	ОРГАНСКА ПРОИЗВОДЊА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ	50
11.	ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ И МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА	53
11.1.	Примјена Споразума о стабилизацији и придруживању и Додатног протокола	53
11.2.	Централноевропски споразум о слободној трговини (СЕФТА)	53
11.3.	Међународни споразум о маслиновом уљу и стоним маслинама из 2015. године	55
12.	БЕЗБЈЕДНОСТ ХРАНЕ	55
13.	ЗАШТИТА ЗДРАВЉА БИЉА	59
14.	ВЕТЕРИНАРСТВО	63

ЛИСТА ТАБЕЛА

Табела 1. Бруто додана вриједност пољопривреде, шумарства лова и риболова (2021-2022) у текућим цијенама

Табела 2. Запослене особе у пољопривредној дјелатности (2021-2022)

Табела 3. Просјечне нето зараде у пољопривреди, шумарству, риболову и прехрамбеној индустрији, производњи пића и дуванских производа (2021-2022) у КМ

Табела 4. Индекс потрошачких цијена хране, безалкохолних пића, дувана и алкохолних пића

Табела 5. Вриједност откупљених производа пољопривреде према групама производа у 2022. години

Табела 6. Просјечна откупна цијена одабраних пољопривредних производа у 2021-2022. (КМ)

Табела 7. Индекси цијена добара и услуга за текућу потрошњу у пољопривредној производњи (Инпут I), 2015=100

Табела 8. Продаја одабраних пољопривредних производа на пијацама у 2022. години

Табела 9. Категорије и површина коришћеног пољопривредног земљишта (000 хектара)

Табела 10. Производња и принос најзначајнијих воћних врста у БиХ (2021-2022)

Табела 11. Површине по интензивним виноградима, производња и принос грожђа (2021-2022)

Табела 12. Бројно стање стоке и перади у БиХ (000)

Табела 13. Број закраних животиња и нето производња меса у клаоницама

Табела 14. Производња сировог млијека (кравље, овчије и козје млијеко), милиона литара

Табела 15. Производња сировог млијека (кравље, овчије и козје млијеко) у Федерацији БиХ, Републици Српској и Брчко дистрикту БиХ, милиона литара

Табела 16. Откуп сировог крављег млијека у Босни и Херцеговини за период 2021-2022.

Табела 17. Производња конзумног млијека и осталих млијечних производа 2021-2022. (у тонама)

Табела 18. Укупан капацитет и начин коришћења инкубаторских станица, 2021-2022.

Табела 19. Производња јаја, меда и вуне у БиХ

Табела 20. Производња конзумне рибе и шкољкаша у БиХ (2022)

Табела 21. Структура објеката у експлоатацији у БиХ

Табела 22. Производња конзумне рибе у Републици Српској

Табела 23. Узгој и производња слатководне и морске рибе у Федерацији БиХ

Табела 24. Пољопривредни буџети у Босни и Херцеговини (2016-2022), (милиона КМ)

Табела 25. Дистрибуција подршки по производима/групама производа (%)

Табела 26. Укупни буџети БиХ и сусједа за период 2019-2022. (милиона евра)

Табела 27. Структура подстицаја у Србији за 2022. годину (евро)

Табела 28. Структура подстицаја у Сјеверној Македонији 2022. године (евро)

Табела 29. Структура буџета за пољопривреду и рурални развој у Црној Гори за 2022. (милиона евра)

Табела 30. Спољнотрговинска размјена пољопривредно-прехрамбених производа* БиХ са свијетом (2021-2022), милиона КМ

Табела 31. Упоредни преглед БиХ размјене пољопривредним производима по регионима (милиона КМ)

Табела 32. Категорије производа са највећом вриједности и учешћем у укупном извозу пољопривредно-прехрамбених производа (милиона КМ)

Табела 33. Категорије производа са највећом вриједности и учешћем у укупном увозу пољопривредних производа (милиона КМ)

ЛИСТА ГРАФИКОНА

Графикон 1: Пољопривредни буџети у БиХ за период 2016-2022. (у милионима КМ)

Графикон 2: Структура пољопривредног буџета у БиХ (у процентима)

Графикон 3: Структура пољопривредног буџета у БиХ (у милионима КМ)

Графикон 4: Мјере директне подршке производњи у БиХ - структура (у милионима КМ)

Графикон 5: Мјере руралног развоја - структура (у милионима КМ)

Графикон 6: Мјере тржишно-цјеновне политике у БиХ - структура (у милионима КМ)

Графикон 7: Мјере општинских услуга у пољопривреди у БиХ - структура (у милионима КМ)

Графикон 8: Неалоцирано (остало), (у милионима КМ)

Графикон 9: Структура трансфера према везаности за производ/групу или све производе (%)

СКРАЋЕНИЦЕ

АСК - Афричка свињска куга
APD - Agriculture Policy Dialogue
ARCP - енгл. Agriculture Resilience and Competitiveness Project
AIMCS - енгл. Animal Identification and Movement Control System
БДП - Бруто домаћи производ
БДВ - Бруто додана вриједност
BSE - Bovine spongiform encephalopathy
CEFTA – (Central European Free Trade Agreement) - Централноевропски споразум о слободној трговини
CzDA - Чешка развојна агенција
DG SANTE - (Directorate-General for Health and Food Safety) - Генерални директорат за здравље и безбједност хране
ЕС (European Commission) - Европска комисија
EFTA - (European Free Trade Agreement) - Европски споразум о слободној трговини
EFSA - European Food Safety Authority
ЕУ - Европска унија
EU RASFF (EU Rapid Alert System for Food and Feed) – Европски систем упозорења за храну и храну за животиње
EU4AGRI (European Union Support to Agriculture Competitiveness and Rural Development in Bosnia and Herzegovina) - Европска помоћ подршке за конкурентност пољопривреде и руралног развоја у БиХ
EUROFISH - (International Organization for Developing Fisheries and Aquaculture in Europe) - Међународна организација за развој рибарства и аквакултуре у Европи
FAO (Food and Agriculture Organization) - Организација за храну и пољопривреду
GI - Географска ознака
GFCM - (General Fisheries Commission for the Mediterranean) - Генерална комисија за медитеранско рибарство
ГМО - генетски модификовани организми
INFOSAN - International Food Safety Authorities Network
IOC - International Organization for Olives
IPA III - Instrument for Preaccession Assistance
IPARD - Instrument for Pre-accession Assistance Rural Development
IPM - Integrated Pest Management
КСК - Класична свињска куга
ЛАГ - Локална акциона група
LEADER - Links between the Rural Economy and Development Actions
ССП - Споразум о стабилизацији и придруживању
TAIEX- Technical Assistance and Information Exchange instrument of the European Commission
TSE – Transmissible spongiform encephalopathies
UN - United Nations
UNDP - United Nations Development Programme
УоСТ - Уговор о слободној трговини
USAID - United States Agency for International Development
ВПИП - Висока патогена инфлуенца птица
WHO - World Health Organization

Извори података и допринос у припреми Извјештаја

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ припрема Годишњи извјештај о стању у пољопривреди, исхрани и руралном развоју (у даљем тексту: Извјештај) у складу са законском обавезом прописаном чланом 23. Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ. Извјештај се заснива на претходно достављеним извјештајима које припремају надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и представља свеобухватан преглед стања у сектору пољопривреде у претходној календарској години, као и осврт на кретања основних производних и економских индикатора у односу на претходну годину. Извјештај представља комплетан документ у БиХ у којем је приказано стање у пољопривредно-прехранбеном сектору и имплементирани мјере пољопривредне политике, ниво новчаних средстава која су издвојена у циљу подизања нивоа производности и јачања конкурентности домаће пољопривреде, развоја пољопривреде и села те очувања природе и рационалног газдовања природним ресурсима.

Приликом израде Извјештаја настојао се дати цјеловит приказ стања тржишта пољопривредних и прехранбених производа у Босни Херцеговини (Република Српска, Федерација БиХ и Брчко дистрикт Босне и Херцеговине) за 2022. годину. Међутим, као и претходних година, у изради и овог извјештаја потешкоће је представљао недостатак тачних и поузданих података. Осим тога и тешкоће у прикупљању података и информација, релевантност и разлике у погледу врсте и структуре података које достављају надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине још увијек су значајне. Сви прегледи и анализе које су урађене у Извјештају су базиране на службеним статистичким подацима и једним дијелом података надлежних ентитетских институција и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, с тим што постоји разлика у методологији прикупљања података, те самим тим и неслагање података када се међусобно пореде. Исказана проблематика везана за податке одразила се и на временски период израде Извјештаја, обухват анализе и квалитет самог документа.

У Извјештају су представљени основни индикатори макроекономског амбијента, засијане површине, обим и структура у пољопривредној производњи, откупне цијене пољопривредних производа, спољнотрговинска размјена пољопривредно прехранбених производа, те структура робне размјене по производима и трговинским партнерима, актуелној пољопривредној политици, мјерама и подршци намијењеној пољопривреди и руралном развоју. Такође, представљене су реализоване активности на пољу европских интеграција и међународне сарадње, реализација и потписивање међународних споразума, безбједности хране, заштите здравља биља и животиња.

Документи који су коришћени у изради Извјештаја су:

1. Годишњи извјештај о раду Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске за 2022. годину;
2. Извјештај о раду Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства за 2022. годину;
3. подаци Одјелјења за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине;
4. Извјештај о реализованој подршци пољопривреди и руралном развоју у Босни и Херцеговини за 2022. годину Канцеларије за хармонизацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју;
5. Информација о реализованим активностима у 2022. години из надлежности Управе БиХ за заштиту здравља биља;
6. Информација о реализованим активностима Канцеларије за ветеринарство БиХ у 2022. години;

7. Информација Агенције за безбједност хране БиХ о реализованим активностима за 2022. годину;
8. Извјештај Европске комисије о напретку Босне и Херцеговине за 2022. годину;
9. службени извори података надлежних државних, ентитетских и органа Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

УВОД

Актуелна дешавања која су обиљежила 2022. годину везана су за превазилажење поремећаја на тржишту енергената и хране, значајним растом цијена и снабдјевености тржишта узрокованих најприје пандемијом COVID-19, а затим и украјинском кризом. Поремећаји на глобалном тржишту су имали изузетно јак утицај на пољопривредни сектор и тржиште хране и ланце снабдијевања у цијелом свијету па и у БиХ. Криза је директно највећим дијелом погодила прехранбени сектор који директно зависи од увоза сировина за прераду, а од произвођачких у првом реду воћарски сектор, с обзиром на отежане услове транспорта у Руску Федерацију и раст цијена транспорта, затим ратарску и сточарску производњу због значајног раста цијена инпута потребних за примарну пољопривредну производњу (минералних ђубрива, горива, сјеменског и садног материјала, заштитних средстава и др.). Нису биле поштеђене ни бројне компаније које се баве производњом уља, хљеба, пецива и кондиторских производа с обзиром да су бројне земље, а посебно земље региона (Србија, Хрватска и Мађарска) забраниле извоз пшенице, кукуруза, соје, сунцокрета, брашна и уља.

С обзиром на то да је пораст цијене енергената у највећој мјери утицао на високе цијене, мању производњу и несташицу минералних ђубрива на свјетском и домаћем тржишту, као одговор на насталу ситуацију Министарство спољне трговине и економских односа БиХ сачинило је Одлуку о отварању привремених тарифних квота при увозу минералних ђубрива из трећих земаља. Одлуком се привремено, до 31. 12. 2022. године, омогућава бесцарински увоз 100.000 тона минералних ђубрива и утврђују критеријуми за примјену привремених тарифних квота и начин расподјеле. Савјет министара БиХ је на 147. сједници одржаној 18.03.2022. године усвојио предметну Одлуку како би пољопривредни произвођачи у Републици Српској и Федерацији БиХ обезбиједили довољне количине минералних ђубрива по повољним цијенама у предстојећој сјетви. Током заједничког састанка министра спољне трговине и економских односа и амбасадора Републике Турске у БиХ иницирано је да турска страна размотри могућност олакшаног пласмана неопходних количина минералних ђубрива на тржиште БиХ, које су потребне за пољопривредну производњу у текућој години, у складу са постојећим законским механизмима Републике Турске. С тим у вези, усаглашен је став Министарства спољне трговине и економских односа БиХ и ентитетских министарства надлежних за пољопривреду да се од Турске затражи извозна квота од 50.000 тона минералног ђубрива. Захтјев је званично упућен према Министарству пољопривреде Републике Турске и Амбасади БиХ у Турској те је одобрен увоз 30.000 тона ђубрива од чега 25.000 тона КАН-а и 5.000 тона НПК. Од укупне количине ђубрива 14.000 тона је одобрено за Републику Српску, 14.000 тона за Федерацију БиХ и 2.000 тона за Брчко дистрикт БиХ. Увозници из Републике Српске су увезли укупну одобрену количину минералних ђубрива од 14.000 тона чиме су у доброј мјери подмирене потребе пољопривредних произвођача, док увозници из Федерације БиХ и Брчко дистрикта нису остварили увоз.

У циљу спречавања несташице одређених пољопривредно-прехранбених производа на тржишту Републике Српске и Федерације БиХ, Министарство спољне трговине и

економских односа БиХ је иницирало изузимање Босне и Херцеговине од Одлуке Владе Републике Србије о привременој забрани извоза основних пољопривредно-прехранбених производа. Чињеница је да су домаћи произвођачи имали већ уговорене количине набавке меркантилне пшенице, меркантилног кукуруза и пшеничне крупице у количини од 196.145 тона са произвођачима из Србије, али набавка није могла бити реализована због Одлуке Владе Републике Србије о привременој забрани извоза основних пољопривредно-прехранбених производа.

На основу захтјева надлежних ентитетских министарстава, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је сачинило информацију о потребним количинама набавке меркантилне пшенице, меркантилног кукуруза и пшеничне крупице, која је упућена предсједавајућем Савјета министара БиХ на основу које се тражило изузеће. Како је Одлука Владе Србије о забрани извоза била привременог карактера, а како би се наставио спољнотрговински промет и извоз уговорених количина меркантилне пшенице, меркантилног кукуруза и пшеничне крупице донесена је нова Одлука о привременом ограничењу извоза основних пољопривредно-прехранбених производа битних за становништво Србије, која је ступила на снагу 21.04.2022. Уз Одлуку, усвојено је и Упутство за подношење захтјева за извоз. Новом одлуком Владе, за извоз је било дозвољено 150.000 тона пшенице, 150.000 тона кукуруза и 20.000 тона брашна мјесечно, док је мјесечна квота за рафинисано сунцокретово уље износила 8.000.000 литара. На захтјев су тражене извозне дозволе за највише 20% одобрених количина по групи производа на мјесечном нивоу. По окончању жетве житарица у Републици Србији извршена је анализа стања житарица на основу које је Влада Републике Србије од септембра укинула одлуку о забрани извоза пшенице и кукуруза на инострана тржишта, па и на тржиште Босне и Херцеговине.

У циљу утврђивања испуњавања услова за извоз црвеног меса из БиХ на тржиште ЕУ у другостепеном надзору, ветеринарски инспектори Директората за здравље и безбједност хране Европске комисије извршили су контроле у објектима извозно-оријентисаних привредних субјеката из Републике Српске и Федерације БиХ. Током одржаног заједничког састанка представника БиХ и Европске комисије представљени су прелиминарни налази и недостаци на којима је неопходно радити у предстојећем периоду како би се омогућио пласман црвеног меса на тржиште Европске уније. С тим у вези, Директорат је сачинио извјештај о обављеном аудиту за контролу здравља животиња у циљу провјере испуњености услова за извоз меса говеда, оваца и коза из БиХ у ЕУ. На основу извјештаја, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је у сарадњи са Канцеларијом за ветеринарство БиХ и надлежним органима Републике Српске, Федерације БиХ и Брчко дистрикта, интензивно радило на припреми акционог плана за уклањање уочених недостатака и испуњавање пет препорука из извјештаја европског аудит тима. Након што су дефинисани јасни циљеви и рокови за извршење, акциони план је достављен Директорату за здравље и безбједност хране Европске комисије.

Саудијска Арабија прихватила је упитник из БиХ за извоз црвеног меса, меса перади и прерађевина од меса што представља додатни подстрек за развој домаћих капацитета. С тим у вези, Канцеларија за ветеринарство БиХ је затражила да министарства пољопривреде Републике Српске и Федерације БиХ кандидују потенцијалне објекте за извоз црвеног меса и пилетине у Саудијску Арабију и најављена је посјета инспекције надлежног органа Краљевине Саудијске Арабије за 2023. годину.

Шести састанак Пододбора између ЕУ и Босне и Херцеговине за пољопривреду и рибарство, укључујући безбједност хране, ветеринарска и фитосанитарна питања одржан је 16. јуна 2022. Представници Европске комисије разговарали су са мјеродавним

органима Босне и Херцеговине о најновијим дешавањима у овим областима. Комисија је подстакла Босну и Херцеговину да настави са неопходним реформама и развојем секторских стратегија и закона. Комисија је охрабрила земљу да значајно убрза напоре за јачањем институционалних и административних капацитета, те да убрза усклађивање и координацију законодавства у свим овим областима. Комисија је нагласила важност пуног поштовања одредби Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП), посебно оних у вези са трговинским концесијама које су стране учиниле и претходним обавјештавањем/консултацијама о свим предложеним ограничењима трговине. Наглашена је потреба убрзавања израде стратегије за рурални развој након 2021. уз подршку финансијске и стручне помоћи ЕУ, као кључног предуслова за одрживе реформе у цијелом сектору и даљу помоћ. Комисија је подсјетила да Босна и Херцеговина мора да учини напредак и у усклађивању мјера подршке широм земље и постепено их усклади са правном тековином ЕУ. Комисија је поново позвала Босну и Херцеговину да превазиђе дуготрајну безизлазну ситуацију у погледу пописа пољопривредних газдинстава чије одсуство озбиљно омета пољопривредну статистику и креирање политике развоја пољопривреде и руралног развоја, те подсјетила да се пољопривредни информациони системи морају ускладити у цијелој земљи. На пољу безбједности хране, ветеринарских и фитосанитарних питања, Комисија је поновила потребу за усклађивањем закона о безбједности хране и ветеринарским питањима на нивоу БиХ са најновијим ажурирањима правне тековине ЕУ, те за даљом надоградњом институционалних и административних капацитета, укључујући инспекцијске службе. Што се тиче политике рибарства у Босни и Херцеговини Комисија је истакла да морају да буду усклађене у цијелој земљи и усклађене са правном тековином ЕУ. Комисија је нагласила важност убрзавања припреме стратегије рибарства и аквакултуре, која је кључна за обезбјеђивање усклађености са заједничком рибарственом политиком те даљу помоћ. Босна и Херцеговина такође мора да интензивира напоре на изградњи административних структура неопходних за спровођење политике рибарства и контролних мјера. Даљи напори су такође потребни у прикупљању података и статистика, од суштинске важности за планирање и спровођење политика.

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је покренуло активности израде Нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период 2022-2027. година - Оквирни документ. С тим у вези формирана је Интерресорна комисија за израду Нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период 2022-2027. година - Оквирни документ у чијем раду учествују именовани представници Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске и Одјељења за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта БиХ. Техничку подршку раду Интерресорне комисије пружа ИПА II пројект EU4Agri, који имплементира UNDP. У досадашњем раду припремљен је први дио Нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ који садржи преглед кључних података о природним ресурсима, пољопривредној производњи, карактеристикама сеоских подручја, пољопривредним произвођачима, структури пољопривредних газдинстава, прехранбеној индустрији, институционалним структурама, секторским политикама, трговини пољопривредним и прехранбеним производима. На основу прикупљеног и обрађеног сета података, који је обухватио претходни програмски период 2014-2020. година, извршена је анализа стања сектора пољопривреде и руралног развоја. У предстојећем периоду Интерресорна комисија ће уз подршку консултаната EU4Agri пројекта, на бази одредби планских докумената Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, дефинисати оквирне стратешке циљеве и мјере руралног развоја.

1. ОПШТИ ИНДИКАТОРИ ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНОГ СЕКТОРА У УКУПНИМ ПРИВРЕДНИМ АКТИВНОСТИМА

1.1. Бруто додана вриједност пољопривреде, шумарства и риболова

Према првим процјенама Агенције за статистику БиХ бруто додана вриједност примарних дјелатности пољопривреде, шумарства и риболова за 2022. годину у текућим цијенама је износила 2,19 милијарди КМ и чини око 5% укупне бруто додане вриједности БиХ привреде. У односу на претходну годину номинални раст бруто додане вриједности у дјелатности пољопривреде, шумарства, лова и риболова износио је 12%.

Табела 1. Бруто додана вриједност пољопривреде, шумарства лова и риболова (2021-2022) у текућим цијенама

	2021	2022*	Номинални индекс 2022/2021
Вриједност (000 КМ)	1.964.829	2.199.398	112
Удио у БДВ	6,0%	5,7%	-0,3%
Удио у БДП	5,0%	4,8%	-0,2%

Извор: Агенција за статистику БиХ

* Процјена бруто домаћег производа - производни приступ- квартални подаци за 2022. годину

1.2. Запосленост у дјелатности пољопривреда, шумарства и рибарства

Према подацима Анкете о радној снази за БиХ за 2022. годину број запослених лица у пољопривредној дјелатности је, у поређењу са претходном годином, мањи за 23%. Значајно смањење од 40% је забиљежено код броја жена запослених у пољопривредној дјелатности, док је број мушкараца запослених у овој дјелатности такође мањи, али у нешто мањем проценту него код жена и износи 12%.

Табела 2. Запослена лица у пољопривредној дјелатности (2021-2022)

	2021	2022	Индекс 2022/2021
Укупно запослена лица (000)	1.151	1.162	101
Укупно запослена лица у пољопривредној дјелатности (000)	109	84	77
Мушкарци запослени у пољопривредној дјелатности (000)	67	59	88
Жене запослене у пољопривредној дјелатности (000)	42	25	60

Извор: Анкета о радној снази Агенције за статистику БиХ

1.3. Нето зараде у пољопривреди, шумарству, риболову и прехранбеној индустрији, производњи пића и дуванских производа

Према подацима Агенције за статистику БиХ, просјечна нето исплаћена плата по запосленом у дјелатности пољопривреде, шумарства и рибарства у 2022. години је износила 975 КМ и већа је у поређењу са нето исплаћеном платом из претходне године за 13%. У оквиру дјелатности пољопривреде, шумарства и рибарства највећа нето зарада по запосленом је у шумарству и сјечи дрва и износила је 1.013 КМ.

Табела 3. Просјечне нето зараде у пољопривреди, шумарству, риболову и прехранбеној индустрији, производњи пића и дуванских производа (2021-2022) у КМ

Дјелатност	2021	2022	Индекс 2022/2021
Пољопривреда, шумарство и риболов	865	975	113
Биљна и сточарска производња, ловство и услужне дјелатности у вези с њима	652	755	116
Шумарство и сјеча дрва (искоришћавање шума)	903	1.013	112
Риболов и аквакултура	658	768	117
Прерађивачка индустрија			
Производња прехранбених производа	727	833	115
Производња пића	1.065	1.211	114
Производња дуванских производа	1.081	1.045	97

Извор: Агенција за статистику БиХ

Када је ријеч о прерађивачкој индустрији највећа нето зарада по запосленом од 1.211 КМ је забиљежена у производњи пића и забиљежила је значајније повећање и то за 14% у односу на остварену нето зараду из претходне године, затим слиједи производња дуванских производа са нето зарадом од 1.045 КМ по запосленом и забиљежила је смањење за 3% у односу на претходну годину. Нето зарада у производњи прехранбених производа је најнижа и износила је 833 КМ у 2022. години и забиљежила је повећање од 15% у поређењу са нето зарадом из претходне године која је износила 727 КМ.

1.4. Индекс потрошачких цијена

Посматрајући просјечно кретање индекса потрошачких цијена у Босни и Херцеговини у 2022. години у односу на просјек 2021. године, забиљежена је просјечна инфлација од 14,0%. Ако посматрамо стопе инфлације у 2022. години у односу на оне из 2021. године према намјени потрошње, у 2022. години забиљежен је просјечан раст цијена хране за 15,6%, безалкохолних пића за 8,5%, алкохолних пића за 4,3% и дувана за 1,1%.

Табела 4. Индекс потрошачких цијена хране, безалкохолних пића, дувана и алкохолних пића

Групе	2021 (база индекса децембар 2020=100)	2022 (база индекса децембар 2021=100)
Храна	104,8	115,6
Безалкохолна пића	102,4	108,5
Дуван	102	101,1
Алкохолна пића	102,3	104,3

Извор: Агенција за статистику БиХ

1.5. Откупне цијене пољопривредних производа

Пословни субјекти су у 2022. години од пољопривредних произвођача откупили пољопривредних производа у вриједности 409,5 милиона КМ, при чему је вриједност откупљених производа у овој години већа за 24% у поређењу са укупном вриједности откупљених пољопривредних производа из 2021. године. На повећање укупне вриједности откупљених производа је утицао раст цијена индустријског биља, житарица, кромпира и животиња. Значајно повећање вриједности откупа је забиљежено код

индустријског биља за 108% и житарица за 75%, затим животиња за 26%, кромпира за 25%, осталих производа за 24%, производа од животиња за 15% и у нешто мањем проценту крмног биља за 3% и воћа за 2% у односу на вриједност откупа из претходне године.

Једино је вриједност откупљеног поврћа била за 2% мања него претходне године.

Табела 5. Вриједност откупљених производа пољопривреде према групама производа у 2022. години

Категорије	Вриједност (КМ)		Индекси вриједности 2022/2021	
	Откуп	Директна продаја	Откуп	Директна продаја
Житарице	56.289.616	34.347.189	175	154
Индустријско биље	16.958.717	12.771.180	208	85
Кромпир	4.378.621	1.391.725	125	112
Поврће	18.283.675	1.678.110	98	61
Сточно/крмно биље	310.004	1.469.796	103	124
Воће	31.644.923	28.231.392	102	112
Садни материјал	92.170	9.336.955		154
Алкохолна пића		13.165.218		146
Животиње	99.537.345	182.014.241	126	137
Производи животиња	177.443.592	81.873.336	115	122
Остали производи	4.591.146	41.798.739	124	125
Укупно	409.529.810	408.077.883	124	129

Извор: Агенција за статистику БиХ

Пословни субјекти су из сопствене производње директно продали/испоручили пољопривредних производа у вриједности од 408 милиона КМ. Категорија пољопривредних производа која је директно продата у највећој вриједности од 182 милиона КМ су живе животиње, затим слиједе производи од животиња у вриједности од око 82 милиона КМ, остали производи у вриједности око 42 милиона КМ, житарице 34 милиона КМ, воће у вриједности од 28 милиона КМ, индустријско биље у вриједности око 13 милиона КМ, алкохолна пића 13 милиона КМ, садног материјала 9,4 милиона КМ, поврће 1,7 милиона КМ, 1,5 милиона КМ крмно биље и кромпира 1,4 милиона КМ.

Најзначајније повећање вриједности директне продаје у 2022. години, у односу на претходну годину, је забиљежено код житарица и садног материјала и то за 54%, алкохолних пића за 46%, животиња за 37%, осталих производа за 25%, крмног биља за 24%, производа од животиња за 22%, кромпира и воћа за 12%, док је пад вриједности директне продаје забиљежен код воћа за 39% и индустријског биља за 15%.

1.6. Просјечне откупне цијене одабраних пољопривредних производа

Откупне цијене житарица – Откупна цијена за једну тону пшенице у 2022. години износила је 633 КМ и виша је за 253 КМ по тони или 67%, ражи 602 КМ и већа је за 80%, јечма 593 КМ и већа је за 51% у односу на претходну годину. Тона меркантилног кукуруза је откупљивана након бербе по цијени од 628 КМ, што је за 43% више него претходне године.

Табела 6. Просјечна откупна цијена одабраних пољопривредних производа у 2021-2022. (КМ)

Назив производа	Јединица мјере	2021	2022	Индекс 2022/2021
Пшеница, меркантилна	тона	380	633	167
Раж, меркантилна	тона	335	602	180
Јечам, меркантилни	тона	393	593	151
Кукуруз, меркантилни	тона	439	628	143
Соја	kg	0,9	1,0	111
Дуван, суви лист	kg	2,70	3,2	119
Кромпир, меркантилни	kg	0,5	0,8	160
Пасуљ	kg	3,6	4,9	136
Црни лук	kg	0,7	0,7	100
Бијели лук	kg	4,8	4,8	100
Купус	kg	0,6	0,5	83
Мрква	kg	1,1	1,2	109
Зелена салата	kg	1,5	1,4	93
Спанаћ	kg	1,6	1,8	113
Парадајз	kg	1,2	1,6	133
Паприка	kg	1,1	1,5	136
Луцерка	kg	294	296	101
Шљиве	kg	1,1	1,0	91
Јабукe	kg	0,6	0,8	133
Крушке	kg	1,3	1,3	100
Малине	kg	5,8	7,3	126
Грожђе	kg	1,4	1,5	107
Телад старости до 1 године	kg	4,6	6,5	141
Јунад старости од 1 до 2 године	kg	4	5,5	138
Свиње за тов	kg	2,2	3,0	136
Јагњад од 2 мјесеца до 1 године	kg	4,7	7,2	153
Товљени пилићи	kg	2,1	2,3	110
Јаја	комада	0,2	0,2	100
Кравље млијеко	литара	0,6	0,7	117
Мед	kg	12	13,5	113

Извор: Агенција за статистику БиХ

Откупне цијене индустријских усјева: Откупна цијена соје у 2022. години износила је 1,0 КМ по килограму и већа је за 11% у поређењу са откупном цијеном соје из претходне године.

Килограм дувана у листу је у 2022. години откупљиван по цијени од 3,30 КМ и цијена је била виша за 19% у поређењу са откупном цијеном дувана из претходне године.

Просјечне откупне цијене кромпира и поврћа: Откупна цијена кромпира у 2022. години износила је 0,80 КМ/kg и била је већа за 0,30 КМ или 60% у поређењу са откупном цијеном кромпира из претходне године. Што се тиче откупних цијена поврћа, виша откупна цијена у 2022. години се биљежи код откупа граха за 36%, паприке за 36%, парадајза за 33%, спанаћа за 13%, и мркве за 9%. Откупна цијена је остала иста као и претходне године и то црног лука 0,70 КМ и бијелог лука 4,80 КМ, док је откупна цијена зелене салате нижа за 7%, и купуса за 13% у поређењу са просјечном откупном цијеном из претходне године.

Откупне цијене воћа и грожђа: Малине су воће код којег је забиљежено највише повећање откупне цијене и то за 26% с обзиром да је откупна цијена износила 7,3 КМ по килограму. Откупна цијена шљиве за 2022. годину износила је у просјеку 1 КМ по килограму и била је нижа за 9% у односу на откупну цијену из претходне године. Откупна цијена крушке је износила 1,30 КМ по килограму и остала је иста као и претходне године. Што се тиче јабука откупна цијена је износила 0,80 КМ по килограму и виша је за 0,20 КМ по килограму или за 33% у односу на откупну цијену из прошле године. Килограм грожђа се у 2022. години откупљивао по цијени од 1,50 КМ што је за 7% виша откупна цијена у поређењу са цијеном из претходне године када је износила 1,40 КМ.

Откупне цијене живе стоке и перади: Највећа откупна цијена од 7,2 КМ по килограму живе ваге је забиљежена код јагњаци старости од 2 мјесеца до годину дана и у поређењу са откупном цијеном из претходне године је већа за 53%. Телад старости до једне године су се откупљивала по цијени од 6,5 КМ по килограму с тим да је откупна цијена била за 41% виша у односу на откупну цијену из претходне године која је износила 4,60 КМ по килограму. Откупна цијена свиња за тов у 2022. години је износила 3 КМ по килограму и виша је за 36%, утовљених пилића 2,30 КМ по килограму и виша је за 10%. Што се тиче откупне цијене јунади старости од 1 до 2 године износила је 5,5 КМ по килограму и већа је за 38% у поређењу са откупном цијеном из претходне године која је износила 4 КМ по килограму живе ваге.

Откупне цијене сточарских производа и меда: Откупна цијена јаја по комаду износила је 0,20 КМ по комаду и једнака је откупној цијени из претходне године, док је откупна цијена меда по килограму виша за 1,5 КМ или 13%. Када је ријеч о откупној цијени свјежег сировог млијека, она је износила 0,70 КМ по литру и виша је за 0,10 КМ по литру или 17% у поређењу са откупном цијеном из претходне године.

1.7. Индекс цијена добара и услуга за потрошњу у пољопривредној производњи за 2022. годину

Набавне цијене добара и услуга за текућу потрошњу у пољопривредној производњи (Инпут I) у 2022. години су у односу на просјек цијена из 2015. године више за 39,3%.

Табела 7. Индекси цијена добара и услуга за текућу потрошњу у пољопривредној производњи (Инпут I), 2015=100

Инпути	2022
Сјеме и садни материјал	114,3
Енергија и мазива	139,0
Ђубрива и средства за оплемењивање тла	205,5
Средства за заштиту биља и пестициди	108,9
Ветеринарски трошкови	104,8
Сточна храна	145,9
Одржавање опреме	102,7
Одржавање зграда	114,5
Остала добра и услуге	108,1
Добра и услуге за текућу потрошњу у пољопривреди (Инпут I), укупно	139,3

Извор: Агенција за статистику БиХ

Из података у табели је видљиво да су код добара и услуга у пољопривредној производњи током 2022. године, у односу на просјек набавних цијена из 2015. године, највећи скок забиљежиле набавна цијена ђубрива и средстава за оплемењивање тла и то за 105,5%, сточне хране за 45,9%, енергије и мазива за 39%, те одржавање зграда за 14,5% и сјемена и садног материјала за 14,3%.

1.8. Продаја пољопривредних производа на пијацама у 2022. години

Посматрајући податке о продаји одређених пољопривредних производа које су индивидуални произвођачи продавали на локалним пијацама у току 2022. године, у односу на вриједност продаје из претходне године, евидентно је значајно повећање вриједности продаје што је резултат поскупљена и раста цијена пољопривредних производа. Најзначајније повећање вриједности продаје код житарица је забиљежено код меркантилне ражи за 138%, меркантилне пшенице за 73%, јечма за 41% и кукуруза за 15%.

Табела 8. Продаја одабраних пољопривредних производа на пијацама у 2022. години

Производи	Јединица мјере	2021		2022		Индекс 2022/2021
		Количина	Вриједност (КМ)	Количина	Вриједност (КМ)	
Пшеница,	t	67	46.318	79	80.319	173
Раж, меркантилна	t	5	6.575	8	15.656	238
Јечам,	t	46	27.309	38	38.498	141
Кукуруз,	t	191	142.556	152	164.579	115
меркантилни						
Кромпир,	kg	1.364.139	1.399.696	1.450.713	2.115.605	151
меркантилни						
Пасуљ	kg	215.256	1.201.850	241.439	1.509.426	126
Црни лук	kg	396.129	585.507	433.914	740.390	126
Бијели лук	kg	125.840	949.368	135.992	1.222.642	129
Купус	kg	613.330	685.231	618.621	756.225	110
Мрква	kg	240.209	407.027	276.743	507.794	125
Зелена салата	kg	94.105	278.708	125.585	391.027	140
Спанаћ	kg	141.497	442.568	174.574	588.413	133
Парадајз	kg	427.294	986.103	409.762	1.124.882	114
Паприка	kg	441.834	1.012.894	391.131	1.026.690	101
Краставци	kg	236.585	420.990	244.993	525.468	125
Шљиве	kg	115.443	232.210	121.303	230.727	99
Јабукe	kg	552.818	836.758	599.057	996.360	119
Крушке	kg	166.848	425.530	185.094	505.116	119
Ораси у љусци	kg	24.205	141.900	29.283	176.449	124
Грожђе	kg	113.554	421.178	128.199	501.987	119
Заклана и очишћена кокош	kg	123.582	611.047	104.743	732.335	120
Јаја	ком/	5.516.020	1.411.165	5.278.730	1.609.363	114
Кравље млијеко	l	442.630	497.433	459.033	712.260	143
Мед	kg	49.255	802.822	74.173	1.487.674	185

Извор: Агенција за статистику БиХ

Што се тиче кромпира на пијацама је продато 1.450.713 килограма у вриједности од 2.115.605 КМ при чему је количина продатог кромпира незнатно већа и око 6% у поређењу са претходном годином, док је вриједност продаје већа за 51%. На раст вриједности продатог кромпира је утицала и продајна цијена која је износила 1,46 КМ по килограму и већа је за 42% у односу на продајну цијену кромпира из претходне године која је износила 1,03 КМ по килограму.

Код поврћа најзначајније повећање вриједности продаје је, у односу на вриједност продаје из претходне године, забиљежено код зелене салате за 40%, затим спанаћа за 33%, бијелог лука за 29%, пасуља за 26%, црног лука за 26%, мркве за 25%, краставаца за 25%, парадајза за 14%, купуса за 10% и паприка за 1%.

Од одабраних воћних врста које су се продавале на пијацама најзначајније повећање вриједности продаје је забиљежено код ораха у љусци и то за 24%, грожђа, крушака и јабука за 19%, док је у продаји шљива укупна вриједност забиљежила незнатан пад од 1%.

Укупна количина крављег млијека која је продата на локалним пијацама је износила 459.033 литра. Просјечна продајна цијена млијека износила је 1,55 КМ по литру и већа је за 38% у поређењу са продајном цијеном млијека из претходне године која је износила 1,12 КМ по литру. Повећање продајне цијене утицало је и на повећање укупне вриједности продатог млијека на пијацама за 43% у односу на вриједност продаје из претходне године.

Продаја меда на локалним пијацама је била значајно већа и то за 51%. Такође, и остварена вриједност продаје је била за 85% већа у поређењу са претходном годином. На овако значајно повећање вриједности продаје је утицала већа продајна цијена која је износила у просјеку 20,03 КМ. Продајна цијена меда је на локалним пијацама била за 4 КМ или 23% виша у односу на продајну цијену меда из претходне године која је износила 16,30 КМ.

Иако је продата мања количина јаја на пијацама, вриједност продаје је била за 14% већа с обзиром да је цијена јаја по комаду износила у просјеку 0,30 КМ, односно 19% је већа него прошлогодишња која је износила 0,26 КМ. Такође, и продаја закраних и очишћених кокошки на пијацама је количински била мања за 15%, док је вриједност продаје забиљежила повећање за 20%. Продајна цијена по килограму закране кокоши је износила 7 КМ и већа је у просјеку за 2 КМ по килограму у поређењу са продајном цијеном из претходне године која је износила око 5 КМ.

1.9. Број регистрованих пољопривредних газдинстава

Према подацима из Регистра пољопривредних газдинстава и Регистра корисника подстицајних средстава Републике Српске за 2022. годину уписано је 42.155 газдинстава, од којих је 16.650 активно, а њих 4.796 је комерцијално.

У Федерацији БиХ је у Регистар пољопривредних газдинстава уписано 88.298 газдинстава, од чега 84.036 су породична пољопривредна газдинстава и 4.262 су привредни субјекти. Укупан број активних газдинстава је 30.293 од чега је породичних пољопривредних газдинстава 27.385 и 2.908 пословних субјеката.

Укупан број регистрованих пољопривредних газдинстава на дан 31.12.2022. године у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине износио је 4.245. Број регистрованих породичних

пољопривредних газдинстава је 4.089, број регистрованих породичних пољопривредних газдинстава чији је носилац женског пола је 821, број регистрованих предузетника је 45, регистрованих предузећа 106, земљорадничких задруга 3, и број регистрованих газдинстава са статусом правног лица је 2. Током 2022. године су уписана 154 нова носиоца пољопривредних газдинстава.

1.10. Пољопривредно земљиште према начину коришћења и засијане површине

Током 2022. године у Босни и Херцеговини је коришћено око 535 хиљада хектара пољопривредног земљишта. У структури коришћених површина најзаступљеније су оранице са 248 хиљада хектара и стални травњаци (ливаде и пашњаци), исто као и оранице, на површини од 248 хиљада хектара. За воћњаке се користи 28 хиљада хектара, баште 9 хиљада хектара, винограде 2,4 хиљаде хектара, док су расадници заступљени на најмањој површини од 0,18 хиљада хектара.

Табела 9. Категорије и површина коришћеног пољопривредног земљишта (000 хектара)

Категорије	2022
Оранице	247,88
Баште	8,84
Воћњаци	27,99
Виногради	2,36
Стални травњаци	247,50
Расадници	0,18
Укупно	534,75

Извор: Агенција за статистику БиХ

Према статистичким подацима прикупљеним путем анкете о биљној производњи укупно засијане површине у Босни и Херцеговини током прољетне сјетве 2022. године износиле су 306.103 хектара од чега је житарицама засијано 204.368 хектара, значајним усјевима поврћем и кромпиром је засијано 29.395 хектара, крмним биљем 29.164 хектара, важнијих засада воћа 21.952 хектара, грождјем 2.481 хектар, јагодама и малинама 2.188 хектара.

Укупно засијане површине у прољећној сјетви у 2022. години у Републици Српској износе 210.907 ha. У структури засијаних површина, житарице су заступљене са 72%, крмно биље са 15%, поврће, укључујући махунарке и корјенасто-кртоласто биље са 7%, индустријско биље са 6%, док остале површине чине 0,4%. Према резултатима спроведеног анкетног истраживања, са стањем на дан 1. децембра 2022. године, у Републици Српској је у јесењој сјетви засијано 66.188 ha, што је за 27% више у односу на исти период 2021. године. У структури површина засијаних у јесењој сјетви, пшеница је засијана на површини од 43.968 хектара (66%), јечам на 8.850 хектара (13%), зоб на 5.230 хектара (8%), тритикале на 4.045 хектара (6%), уљана репица на 1.880 хектара (3%), раж на 397 хектара (0,6%), док је под осталим културама засијано око 1.817 хектара или 3% укупне површине. У односу на 2021. годину, сјетвена површина остале засијане површине већа је за 144%, тритикале за 115%, пшенице за 29%, зоби за 19%, уљане репице за 8%, јечма за 6%, док је засијана површина ражи мања је за 51%.

У Федерацији Босне и Херцеговине у јесењој и прољетној сјетви 2021/2022. укупно је засијано 199.135 ha, што је мање за 1% у односу на сјетву у 2020/2021. години. Гледано

по групама усјева 86.753 хектара је засијано житарицама, 64.813 хектара је засијано крмним биљем, поврћем и кромпиром 42.666 хектара и индустријским усјевима 4.904 хектара. У односу на прошлу годину, забиљежено је повећање засијаних површина повртног биља за 2,1%, а смањење засијаних површина жита за 1,8% , индустријског биља за 9,6% и сточног-крмног биља за 1,4%. Посматрано по засијаним површинама важнијих усјева повећање се биљежи код засијаних површина пшенице за 2%, кромпира за 3% и парадајза за 2%, а смањење код кукуруза-зрно за 3%, духана за 7% и кукуруза-зелене масе за 3%.

У јесењој сјетви у 2022. години у Федерацији Босне и Херцеговине засијано је 32.867 хектара што је мање за 2% у односу на јесењу сјетву у 2021. години. Гледано по групама усјева, пад засијаних површина забиљежен је код жита за 0,5%, сточног крмног биља за 9% и индустријског биља за 54%, док је повећање засијаних површина забиљежено код повртног биља за 4% у односу на јесењу сјетву у 2021. години. Засијана површина озимом пшеницом у 2022. години већа је за 3% у односу на 2021. годину.

Према подацима Одјељења за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта БиХ укупно засијане површине у Брчко дистрикту БиХ током 2022. године износиле су 11.524,67 хектара. У структури засијаних површина 7.910,47 хектара је засијано житарицама, уљарицама 2.507 хектара, воћем 1.064,20 хектара, поврћем 42,49 хектара и љековитим и зачинским биљем 0,51 хектар.

2. ПОЉОПРИВРЕДНА ПРОИЗВОДЊА

2.1. Житарице

У 2022. години важнији усјеви житарица су били засијани на површини од 204.368 хектара са којих је произведено 1.396.136 тона жита. Површине засијане житарицама су незнатно мање и то за 4.766 хектара или за 2% у поређењу са засијаним површинама житарица из претходне године. У структури површина засијаних житарица око 57% је под кукурузом, пшеницом око 25%, јечмом 10%, зоби 6% и тритикалом 2%.

Што се тиче производње важнијих усјева житарица произведено је 969.794 тоне кукуруза, 278.711 тона пшенице, јечма 82.279 тона, зоби 44.280 тона и 21.073 тоне тритикала. Већа производња је остварена код производње зоби за 13%, кукуруза за 9%, јечма 6%, тритикала 3%, док је једино производња пшенице била мања и то за 5% у односу на претходну годину.

У Републици Српској у 2022. години очекује се производња кукуруза од 359.709 тона, пшенице од 192.904 тоне, јечма од 40.607 тона, зоби од 39.767 тона, тритикала од 13.672 тоне и ражи од 4.358 тона.

У Федерацији Босне и Херцеговине у 2022. години произведено је 192.529 тона кукуруза за зрно, 86.325 тона пшенице, 30.837 тона јечма, 10.384 тоне зоби и 7.867 тона ражи. Смањење производње је забиљежено код кукуруза за зрно 9% и пшенице за 6%, док је повећање производње забиљежено код зоби за 4% и ражи за 2%, док је производња јечма остала иста као и прошле године.

У Брчко дистрикту БиХ је произведено 28.956,87 тона житарица од чега 18.787,61 тона кукуруза, 5.213,80 тона пшенице, 2.892,62 тоне јечма, тритикала 1.148,44 тоне и 896,40 тона зоби.

2.2. Индустијски усјеви

Према прелиминарним подацима прикупљених анкетом о пољопривредној производњи за 2022. годину уљана репица је пожњевена са 2.275 хектара са којих је остварена производња сјемена уљане репице од 5.349 тона. Што се тиче соје произведено је 42.468 тона зрна соје.

Према расположивим статистичким подацима о приносима касних усјева у Федерацији БиХ произведено је 4.629 тона соје и 626 тона дувана. Производња соје је забиљежила пад производње за 18% у односу на производњу из прошле године, док је производња дувана била за 47% већа. На смањење производње соје је утицао мањи принос соје који је износио 1,3 тоне по хектару и мање површина засијаних сојом за 5%. Иако су засијане површине дуваном биле мање за 5%, повећање приноса дувана по хектару од 2,2 тоне остварена је значајно већа производња.

Према подацима о производњи раних и касних усјева у Републици Српској произведено је соје од 12.188 тона, а очекивана производња уљане репице износи 4.573 тоне и сунцокрета око 845 тона. Производња соје је у поређењу са претходном годином мања за 15%, док се значајније повећање производње очекује у производњи уљане репице од 20% и 21% сунцокрета.

У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине остварена је производња соје за зрно 4.419,94 тоне, уљане репице 249,06 тона и сјемена сунцокрета 237,99 тона.

2.3. Кромпир и остали важнији повртни усјеви

Површине засијане меркантилним кромпиром износиле су 27.056 хектара и мање су за 7.993 хектара или 23% у поређењу са претходном годином. Укупна производња меркантилног кромпира је износила 257.856 тона и смањена је за 24% у поређењу са прошлогодишњом производњом. На мању производњу кромпира утицао је и мањи принос кромпира по хектару од 10%.

Према подацима Федералног завода за статистику у Федерацији БиХ произведено је 190.572 тоне кромпира те је забиљежено повећање од 5%, с обзиром да су засијане површине кромпиром биле веће за 5% у односу на претходну годину. Принос кромпира по хектару износио је 8,8 тона и већи је за 1,4%.

Што се тиче Републике Српске процјењује се да је произведено 67.622 тоне кромпира, те је производња забиљежила повећање од 34% у поређењу са производњом из претходне године која је износила 50.311 тона.

Према подацима Одјељења за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта БиХ током 2022. године кромпиром је засијано 0,50 хектара са којих је произведено 4,75 тона.

Према подацима о пожњевеним површинама и приносима важнијих усјева за 2022. годину у БиХ прикупљених анкетом о пољопривредној производњи од повртних усјева произведено је 43.900 тона купуса, парадајза 35.966 тона, црног лука 25.047 тона, пасуља 12.235 тона и мркве 8.294 тоне. Посматрајући појединачно повртарске усјева, смањење производње је забиљежено код купуса за 36%, црног лука за 33%, парадајза за 32%, мркве за 16% и пасуља за 5%.

Према подацима Федералног завода за статистику у Федерацији БиХ произведено је купуса и кеља 32.193 тоне, црног лука 26.976 тона, парадајза 22.904 тоне, зелене паприке

14.772 тона, пасуља 9.001 тоне, мркве 7.025 тона, бијелог лука 3.900 тона и грашка 534 тоне. Повећање производње од 73% је забиљежено у производњи пасуља, бијелог лука за 16%, мркве за 8%, грашка за 5%, купуса и кеља за 4%, док је смањење производње забиљежено код парадајза за 9%, зелене паприке за 5% и црног лука за 3%.

У Републици Српској у 2022. години од важнијих усјева поврћа очекује се производња купуса и кеља 27.850 тона, парадајза 13.901, паприке 12.624 тона, краставаца од 4.061 и пасуља 2.269 тона.

Према подацима Одјељења за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта БиХ током 2022. године је произведено 154 тоне лубенице, парадајза 67,86 тона, паприке 44,27 тона, спанаћа 26 тона, краставца 19 тона, купуса 13,60 тона, црног лука 12,75 тона, салате 11,40 тона.

2.4. Воће

Енормно високе температуре током љетних мјесеци 2022. године проузроковале су велику сушу, која је највише утицала на квалитет воћа. Иако су приноси били задовољавајући, значајан проценат воћа због лошијег квалитета је отишао у индустријску производњу.

Према статистичким подацима о пожњевеним усјевима и приносима важнијих врста воћа произведено је 134.432 тоне шљиве, 109.592 тоне јабуке, 28.986 тона крушке, малине 11.132 тоне, 7.970 тона трешње и вишње 4.542 тоне. Значајно повећање производње је забиљежено код производње јабуке за 33%, крушке за 24%, вишње за 24%, трешње за 14% и шљиве за 2%. Малине су једина воћна врста код које је забиљежена мања производња од 18% у односу на прошлогодишњу производњу.

Табела 10. Производња и принос најзначајнијих воћних врста у БиХ (2021-2022)

Воћне врсте	2021	2022	Индекс 2022/2021
Шљиве	131.574	134.432	102
Јабуке	82.591	109.592	133
Крушке	23.290	28.986	124
Малине	13.496	11.132	82
Трешње	6.975	7.970	114
Вишње	3.673	4.542	124

Извор: Агенција за статистику БиХ

Према статистичким подацима Федералног завода за статистику БиХ о оствареним приносима воћа у 2022. години у Федерацији БиХ произведено је 53.284 тоне шљиве, 51.007 тона јабуке, 15.249 тона крушке, 7.193 тоне трешње, брескве 5.339 тона, ораха 4.132 тоне, вишње 2.569 тона, маслине 1.154 тоне, 1.077 тона смокве, кајсије 537 тона и бадема 79 тона, мандарине 56 тона и лимуна 21 тона. Остварена производња маслине је већа за 38%, смокве 21%, трешње 17%, кајсије 15%, брескве 10%, крушке 4%, јабуке 3%, и шљиве 2%, док је производња лимуна мања за 8%, мандарине за 3% и ораха за 3%. Производња бадема је остала иста као и прошле године.

Према статистичким подацима Републичког завода за статистику Републике Српске о производњи касних и раних усјева у 2022. години произведено је 68.998 тона шљиве, 57.937 тона јабука, крушака 13.347 тона, вишње 1.870 тона, 1.022 тоне малине и 481 тона трешње.

Према достављеним подацима Одјелења за пољопривреду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине остварена је производња 15.452,40 тона шљиве, јабуке 928 тона, ораха 656,64 тоне, трешње 342,16 тона, крушке 336 тона, дуње 275,60 тона, вишње 35,03 тоне, лијеске 30,96 тона и кајсије 2,63 тоне.

2.5. Грожђе

И поред суше током љетњих мјесеци виноградарска производња је остварила солидне приносе од 10,9 тона по хектару. Укупна производња грожђа током 2022. године је износила 49.757 тона и забиљежила је повећање од 15% у односу на прошлогодишњу производњу.

Табела 11. Површине под интензивним виноградима, производња и принос грожђа (2021-2022)

Година	Површине интензивних винограда	Производња (тона)	Тона по хектару
2021	4.604	43.098	9,4
2022	4.571	49.757	10,9
Индекс 2022/2021	101	115	116

Извор: Федерални завод за статистику БиХ и Завод за статистику Републике Српске

Виногради у Федерацији БиХ се простиру на површини од 4.000 хектара са којих је током 2022. године произведено 47.530 тона грожђа. Принос грожђа по хектару је износио 12 тона по хектару што се одразило и на повећање производње за 17% у односу на претходну годину.

У Републици Српској виногради су се током 2022. године простирали на површини од 571 хектар са који је произведено 2.227 тона грожђа. Принос грожђа по хектару је износио око 4 тоне и није се мијењао у поређењу са прошлогодишњим приносом, али су површине под виноградима мање за 33 хектара што је утицало и на мању производњу грожђа.

2.6. Крмно биље

Према прелиминарним подацима прикупљеним на бази анкете о пољопривредној производњи процјењује се да је у БиХ током 2022. године произведено 267.008 тона кукуруза за силажу, 56.286 травно-дјетелинске смјесе и 37.081 тона луцерке.

У производњи сточног крмног биља у Федерацији БиХ током 2022. године је произведено 431.158 тона кукуруза за зелену масу, травно-дјетелинске смјесе 48.301 тона, луцерке 38.173 тоне, дјетелине 34.621 тона, сточне репе 8.642 тоне и 2.105 тона мјешавине трава, махунарки и жита. Повећање производње је забиљежено у производњи луцерке за 7% и дјетелине за 2%, док је смањење производње забиљежено у производњи травно-дјетелинске смјесе за 5% и кукуруза за зелену масу за 0,1% у поређењу са 2021. годином.

Према подацима Завода за статистику Републике Српске о површинама и засадимо на крају прољетне сјетве за 2022. годину укупно засијане површине крмним биљем у Републици Српској износе 30.755 хектара са којих се очекује производња око 200.000 тона крмних усјева.

Према подацима Агенције за статистику БиХ - Експозитура Брчко дистрикта БиХ током 2022. године је произведено 3.055 тона крмног биља у Брчко дистрикту БиХ.

3. БРОЈНО СТАЊЕ СТОКЕ И СТОЧАРСКА ПРОИЗВОДЊА

3.1. Бројно стање стокe

Према статистичким подацима о бројном стању стокe за 2022. годину укупан број свиња је смањен за 15%, коза за 4%, оваца за 3% у односу на исти период 2021. године. Значајније повећање бројног стања је забиљежено код кошница и то за 14% и перади за 6%, док је бројно стање говеда и коња остало на истом нивоу као и претходне године.

Када је ријеч о бројном стању расплодне стокe, у поређењу са претходном годином, забиљежено је смањење бројног стања код крмача и супрасних назимица за 21%, оваца за приплод за 10%, док је бројно стање крава и стеоних јуница незнатно веће и то за 1%. Такође, повећање бројног стања за 7% је забиљежено код кока носилца у поређењу са бројним стањем из претходне године.

Табела 12. Бројно стање стокe и перади у БиХ (000)

Категорија	Укупно		Индекс 2022/2021
	2021	2022	
Говеда (хиљада грла)	339	339	100
Краве и стеоне јунице (хиљада грла)	207	209	101
Овце (хиљада грла)	1.029	997	97
Овце за приплод (хиљада грла)	726	654	90
Свиње (хиљада грла)	556	472	85
Крмаче и супрасне назимице (хиљада грла)	96	76	79
Коњи	4	4	100
Перад, хиљада комада	11.955	12.777	107
Коке носилце (хиљада комада)	2.908	3.097	107
Козе	48	45	94
Кошнице пчела (хиљада комада)	263	299	114

Извор: Агенција за статистику БиХ, Федерални завод за статистику, Завод за статистику Републике Српске

Према прикупљеним и обрађеним статистичким подацима о бројном стању стокe и перади у Федерацији БиХ у 2022. години је забиљежено 12,3 милиона комада перади, говеда 193.256 грла, оваца 498.648 грла, 81.188 грла свиња, 41.275 грла коза, 4.023 грла коња. Поређењем бројног стања стокe и перади 2022. године са резултатима за 2021. пораст бројног стања се биљежи код свиња за 3,2%, говеда за 1,3%, перади за 1,2%, коња за 0,5%, коза за 0,2%, и оваца за 0,2%. Укупан број кошница пчела је износио 250.899 комада и мањи је за 4,1%.

У Републици Српској, са стањем на дан 1. децембар 2022. године, у односу на стање истог дана 2021. године, укупан број износио је 4,8 милиона комада, оваца 552.600 грла, 420.100 грла свиња, говеда 182.600 грла и коза 20.700 грла. Број живине већи је за 13%, док је укупан број коза мањи за 19%, свиња за 14%, говеда за 2% и оваца за 1,2%.

У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине према подацима Одјељења за пољопривреду, шумарство и водопривреду бројно стање говеда и перади у 2022. години је било како слиједи: 770.850 комада перади, оваца 39.489 грла, свиња 26.564 грла, говеда 9.007 и 2.137 грла коза.

Број активних пчелињих друштава је износио 18.914 комада.

3.2. Сточарска производња

3.2.1. Производња меса

Нето производња свих категорија меса у клаоницама у току 2022. године је износила 88.972 тоне и једнака је нето производњи меса као и претходне године. У структури нето производње меса у клаоницама 78% производње чини месо перади, затим слиједи говеђе месо са 12%, свињско месо са учешћем од 9%, док је производња овчијег меса најмање заступљена и то око 1%.

Говеђе месо - укупан број закланих говеда у клаоницама је износио 43.424 грла од чега 22.611 бикова, 8.988 телади старости до 8 мјесеци, осталих говеда старости до 1 године 6.259 грла, крава 4.779 грла и јуница 787 грла. Укупна нето тежина закланих говеда је износила 10.720 тона и мања је за 13% у поређењу са укупном нето масом закланих говеда из претходне године. На смањење укупне нето масе закланих говеда је утицао мањи број закланих говеда свих категорија и то телади до 8 мјесеци старости за 29%, јуница за 25%, говеда до 1 године старости за 20%, крава за 16% и бикова за 11%.

Овчије месо - број закланих оваца у клаоницама током 2022. године је мањи за 16% те је и нето маса закланих оваца била мања за 10% у односу на прошлу годину. Значајно смањење клања је забиљежено код категорије јагњади и то за 22% што се одразило и на смањење нето масе јагњећег меса за 20%. Што се тиче осталих оваца број грла који је заклан у клаоницама је износио 7.859 од којих је добијено месо нето масе 183 тоне.

Табела 13. Број закланих животиња и нето производња меса у клаоницама

	2021		2022		Индекс 2022/2021	
	Број грла	Нето тежина (тона)	Број грла	Нето тежина (тона)	Број грла	Нето тежина (тона)
Телади и говеда до 1 године	19.050	2.527	15.247	2.287	80	91
Од тога телади до 8 мјесеци	12.671	911	8.988	681	71	75
Јунице	1.043	281	787	210	75	75
Бикови	25.270	8.018	22.611	6.973	89	87
Краве	5.691	1.529	4.779	1.250	84	82
Говеда укупно	51.054	12.355	43.424	10.720	85	87
Јагњад	84.682	1.281	65.019	1.022	78	80
Остале овце	1.847	51	7.859	183	426	359
Овце, укупно	86.529	1.332	72.878	1.205	84	90
Свиње, укупно	109.588	8.364	104.424	7.953	95	95
Товљени пилићи	40.445	63.703	42.183	67.007	104	105
Остала перад	1.608	2.442	1.354	2.087	84	85
Перад укупно у хиљадама	42.053	66.145	43.537	69.094	104	105

Извор: Агенција за статистику БиХ

Свињско месо - укупан број закланих свиња свих категорија у клаоницама је износио 104.424 грла и мањи је за 5% у поређењу са бројем закланих свиња из претходне године. Што се тиче производње нето масе свињског меса иста је износила 7.953 тоне и такође је забиљежила смањење од 5% у поређењу са нето производњом из претходне године.

Месо перади - перадарска производња меса је износила 69.094 тоне од чега 67.007 тона меса од товљене пилаци, односно бројлера и 2.087 тона од остале перади. Укупна нето маса меса перади је већа за 5% у односу на нето масу из претходне године, док је нето маса остале перади забиљежила пад од 15%.

3.3. Производња, откуп и прерада млијека

Производња сировог свјежег млијека у Босни и Херцеговини представља једну од најважнијих сточарских грана производње, а мљекарска индустрија односно прерада млијека једну од водећих у прехранбеној индустрији. Производња сировог млијека одржава мање-више стабилност нешто већој од 600 милиона литара, иако се у одређеним годинама биљеже мања варирања или одступања по питању количине. Доминантна је производња сировог крављег млијека која у просјеку има удио од 97% у укупној производњи сировог млијека. На другом мјесту са просјечним учешћем од 2% је овчије млијеко и са 1% учешћа је козје млијеко.

Количина сировог млијека која је произведена у току 2022. године је износила 621,33 милиона литара од чега крављег млијека 601 милион литара, око 13 милиона литара овчијег и 7 милиона литара козјег млијека. Производња је забиљежила повећање од свега 3% у поређењу са претходним годинама.

Табела 14. Производња сировог млијека (кравље, овчије и козје млијеко), милиона литара

Сирово	2021	2022	Индекс 2022/2021
Кравље млијеко	584,0	601,2	103
Овчије млијеко	12,9	12,9	100
Козје млијеко	7,2	7,23	100
Укупно	604,1	621,33	103

Извор: Агенција за статистику БиХ, Федерални завод за статистику, Завод за статистику Републике Српске

У Федерацији БиХ је у 2022. години произведено око 320 милиона литара сировог млијека што је за 9 милиона литара или 3% мање него претходне године. Производња сировог крављег млијека је износила 304 милиона литара и мања је за 3%, овчијег млијека 11,2 милиона литара и остала је на нивоу производње као и претходне године и козјег млијека 4,7 милиона литара и већа је за 4% у поређењу са прошлогодишњом производњом.

Табела 15. Производња сировог млијека (кравље, овчије и козје млијеко) у Федерацији БиХ, Републици Српској и Брчко дистрикту БиХ, милиона литара

Федерација БиХ			
Сирово млијеко	2021	2022	Индекс 2022/2021
Кравље	313,1	304,0	97
Овчије	11,3	11,2	99
Козје	2,83	4,7	104
Укупно	328,9	319,9	97
Република Српска			
Сирово млијеко	2021	2022	Индекс 2022/2021
Кравље	265	291,3	110
Овчије	1,4	1,5	107
Козје	2,8	2,5	89

Укупно	269,1	295,3	110
Брчко Дистрикт			
Сирово млијеко	2021	2022	Индекс 2022/2021
Кравље	5,9	5,8	98
Овчије	0,15	0,11	73
Козје	0,03	0,03	100
Укупно	6,08	5,94	98

Извор: Агенција за статистику БиХ, Федерални завод за статистику, Завод за статистику Републике Српске

Према расположивим статистичким подацима о сточарској производњи за 2022. годину у Републици Српској је произведено 295,3 милиона литара сировог млијека од чега крављег 291,3 милиона литара, козјег млијека 2,5 милиона литара и овчијег млијека 1,5 милиона литара. Производња сировог крављег млијека је забиљежила повећање производње за 10%, овчијег млијека за 7%, док је производњи козјег млијека мања за 11%.

У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине је произведено 5,8 милиона литара крављег млијека, 0,11 милиона литара овчијег млијека и 0,03 милиона литара козјег млијека. Производња крављег млијека је била мања за 2%, овчијег млијека за 27%, док је производња козјег млијека остала иста као и претходне године.

Укупна количина сировог млијека у Босни и Херцеговини испоручена откупљивачима у 2022. години је износила 252.425 тона и мања је за 9% у односу на претходну годину. Просјечан садржај млијечне масти у млијеку је износио 3,93%, а садржај протеина 3,38%.

Табела 16. Откуп сировог крављег млијека у Босни и Херцеговини за период 2021-2022. година

	2021	2022	Индекс 2022/2021
Откуп крављег млијека (тона)	278.345	252.425	91
Просјечан садржај масти, %	3,9	3,9	100
Просјечан садржај протеина, %	3,4	3,4	100

Извор: Агенција за статистику Босне и Херцеговине

У Федерацији БиХ мљекаре су прикупиле укупно 171.615 тона сировог млијека (укључује кравље, овчије и козје млијеко) те је количина прикупљеног млијека мања за 6,6% у односу на 2021. годину. Мљекаре у Републици Српској су прикупиле укупно 89.084 тоне сировог крављег млијека, што је за 4,4% мање у односу на количину млијека прикупљену током 2021. године.

Просјечно до 40% произведених количина свјежег сировог крављег млијека откупљују мљекаре од домаћих произвођача млијека. Низак проценат откупа указује на екстензивност и ниску тржишну оријентисаност домаће производње сировог млијека. Значајне количине млијека (између 40% и 50%) заврше у преради на самим газдинствима, односно у производњи сира, кајмака, киселог млијека и др. и користе се за сопствену потрошњу али и продају на тржишту/пијацама. Према подацима Агенције за статистику БиХ у току 2022. године индивидуални пољопривредни произвођачи су на зеленим пијацама продали 459.033 литара крављег млијека у вриједности од 712.760 КМ, по цијени од 1,60 КМ по литри.

Просјечна годишња откупна цијена сировог крављег млијека у 2022. години је износила 0,70 КМ/литру, и била је виша за 0,10 КМ по литру, односно за 17% у поређењу са просјечном годишњом откупном цијеном млијека из претходне три године која је износила 0,60 КМ. Цијена инпута за производњу сировог млијека била је у сталном порасту и то од 2019. године (у 2022. години раст цијена инпута између 40% и 60%).

3.4. Прерада млијека и производња млијечних производа

На територији Босне и Херцеговине послују 23 мљекаре, а њих 11 извозе млијеко и млијечне производе на европско тржиште. Укупни капацитети прераде млијека су око 350 милиона литара, а искоришћеност мљекарских капацитета износи у просјеку око 60%.

Укупна количина млијека и млијечних производа коју су мљекаре у БиХ произвеле у току 2022. године је износила 238.677 тона те је забиљежен пад укупне производње за 6% у поређењу са производњом из претходне године. Структура производног програма мљекара је годинама иста те је конзумно млијеко (пуномасно, обрано, дјелимично обрано млијеко) и даље водећи производ са учешћем већим од 60% у укупној производњи. Производња конзумног млијека директно утиче на трендове укупне производње мљекарског сектора.

Конзумно млијеко - Произведена количина млијека од 130.086 тона колико је износила 2022. године је мања за 10% у поређењу са прошлогодишњом производњом.

Ферментисани производи - Производња јогурта и осталих ферментисаних производа у току 2022. године је износила 53.644 тоне и већа је за 4% у односу на прошлу годину.

Табела 17. Производња конзумног млијека и осталих млијечних производа 2021-2022. година (у тонама)

Производи	2021	2022	Индекс 2022/2021
Конзумно млијеко	144.869	130.086	90
Павлака	22.492	22.951	102
Ферментисани млијечни производи	51.770	53.644	104
Маслац и остали жуто-масни производи	1.951	1.698	87
Крављи сир	8.527	8.859	104
Сурутка	22.270	21.439	96
Укупно	253.900	238.677	94

Извор: Агенција за статистику Босне и Херцеговине

Павлака – Са произведеном количином од 22.951 тону павлака је рангирана на треће мјесто. Производња павлаке је у 2022. години била већа свега 2% у односу на производњу из претходне године.

Маслац и остали жутомасни производи - Производња маслаца и осталих жуто-масних производа у укупној производњи млијека и млијечних производа има удио од 1%. Остварена производња маслаца и осталих жуто-масних производа у 2022. години је износила 1.698 тона и мања је за 13% у поређењу са претходном годином.

Крављи сир - Производња крављег сира биљежи позитивна кретања у производњи у посматраном периоду и достигла је количину од 8.859 тона у 2022. години и већа је за 4% у поређењу са претходном годином.

Сурутка – Производња сурутке заузима значајно мјесто у млекарској индустрији са 9% учешћа у укупној производњи. Током 2022. године произведено је 21.439 тона и забиљежила је пад производње од 4% у односу на претходну годину.

3.5. Производња једнодневних пилића за тов и производњу јаја

Инсталисани капацитети за производњу једнодневних пилића кока носилца и пилића за тов крећу се у распону од 1.000 до 500.000 па и више комада јаја. Инсталисани капацитети валионица највећим дијелом се користе за производњу пилића за тов. Према статистичким подацима за 2022. годину број инкубаторских станица је већи за 3.

Капацитети за лежење/ваљење јаја која се истовремено стављају у инкубатор у 2022. години је износио 4,17 милиона комада и мањи је за 1,58 милиона комада или 28% у поређењу са претходном годином.

Табела 18. Укупан капацитет и начин коришћења инкубаторских станица, 2021-2022.

Категорија величине (капацитет)	2022			
	Број	Капацитет, хиљада комада	Коришћење, хиљада комада	
			за носилце	за месо
1.000 – 10.000	3	25	-	51
10.001 – 20.000	2	38	0	200
20.001 – 50.000	1	38	0	371
50.001 – 100.000	7	488	0	3.156
100.001 – 200.000	2	366	3	1.154
200.001 – 500.000	3	117	3	15.336
500.001 и више	4	3.104	3	29.512
Укупно/Тотал	22	4.176	3	49.780
Категорија величине (капацитет)	2021			
	Број	Капацитет, хиљада комада	Коришћење, хиљада комада	
			за носилце	за месо
1.000 – 10.000	4	25	-	5.200
10.001 – 20.000	2	163	41	294
20.001 – 50.000	0	180	0	4.438
50.001 – 100.000	4	469	56	2.239
100.001 – 200.000	2	783	436	8.923
200.001 – 500.000	0	1.037	1.779	6.040
500.001 и више	7	3.104	1.866	30.545
Укупно/Тотал	19	5.761	4.178	57.679

Извор: Агенција за статистику БиХ (з=повјерљив податак)

Укупан број јаја стављених у инкубаторе намијењених за производњу једнодневних пилића за тов је износио 49,78 милиона комада и мањи је за 14%.

3.6. Производња конзумних јаја, меда и вуне

Од осталих сточарских производа значајни су производња јаја, вуне и меда. Производња вуне у 2022. години износила је 1.246 тона што је више за 9% у односу на прошлу годину, јаја 646,85 милиона комада и већа је за 11% у поређењу са претходном годином.

Најзначајније повећање производње се биљежи код производње меда и то за 152%, у поређењу са производњом из претходне године када је износила 1.876 тона.

Табела 19. Производња јаја, меда и вуне у БиХ

Производи	2021	2022	Индекс 2022/2021
Јаја (000 комада)	584.827	646.849	111
Мед (тона)	1.876	4.720	252
Вуна (тона)	1.147	1.246	109

Извор: Агенција за статистику БиХ

У оквиру сточне производње, у Федерацији БиХ током 2022. године произведено је 300,04 милиона комада јаја, 2.549 тона меда и 742 тоне непране вуне те је забиљежено повећање производње меда за 89% и непране вуне за 5%, док је производња конзумних јаја била мања за 4%.

Према расположивим подацима о сточарској производњи, у Републици Српској је произведено 406,7 милиона комада јаја те је производња била већа за 4%. Што се тиче меда произведено је 1.981 тону што је више од 1.000 тона у односу на производњу из претходне године.

У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине је произведено 6,2 милиона комада јаја, 190 тона меда и 10 тона вуне. Производња јаја је мања за 5%, док је производња вуне и меда остала на нивоу производње као и претходне године.

4. КАПАЦИТЕТИ ЗА УЗГОЈ И ПРОИЗВОДЊА РИБЕ

Укупна производња конзумне рибе у 2022. години је износила 3.769 тона и већа је за 2% у односу на 2021. годину. Производња шарана је мања за 2%, а производња пастрмке је већа за 2% у односу на 2021. годину. Од укупне количине произведене конзумне рибе око 90% се односило на пастрмку, 9,5% се односило на шарана и 0,9% на остале врсте риба.

Табела 20. Производња конзумне рибе и шкољкаша у БиХ (2022)

	2021	2022	Индекс 2022/2021
Пастрмка (t)	3.305,90	3.386,90	102
Шаран (t)	356,2	349,3	98
Остале слатководне рибе (t)	20,4	32,7	160
Морска риба	3	3	
Шкољкаши	-	-	

Извор: Агенција за статистику БиХ

з-повјерљив податак, -нема појаве

Према статистичким подацима за 2022. годину површина пастрмских рибњака у експлоатацији у БиХ износила је 93.757 m² и исти су у поређењу са укупном површином из претходне године. Што се тиче шаранских рибњака површине су остале непромијењене, односно задржале су се на 2.043 хектара као и претходне године.

Површине за кавезе за експлоатацију рибе су такође непромијењене и задржале су се на површини од 89.550 m³.

Табела 21. Структура објеката у експлоатацији у БиХ

	2021	2022	Индекс 2022/2021
Пастрмски рибњаци (m ²)	93.389	93.757	100
Шарански рибњаци (ha)	2.043,2	2.043,2	100
Кавези (m ³)	89.550	89.550	100

Извор: Агенција за статистику БиХ

Укупни капацитети пастрмских рибњака за производњу рибе у Републици Српској су износили 53.187 m² и шаранских рибњака с 2.042 хектара.

Табела 22. Производња конзумне рибе у Републици Српској

	2021	2022	Индекс 2022/2021
Шаран	330	320	97
Пастрмка	1.604	1.615	101
Остала риба	9	25	273
Укупно	1.943	1.960	101

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

Производња конзумне рибе у рибњацима Републици Српској у 2022. години је износила 1.960 тона и једнака је производњи из претходне године. Од укупно произведене рибе, производња пастрмке чини 82,4%, производња шарана 16,3% и производња остале рибе 1,3%. Значајно повећање производње је забиљежено у производњи остале рибе и то за 173% у односу на претходну године, док је производња пастрмке од 1.615 тона иста као и прошле године. Једино је производња шарана забиљежила смањење за 3%.

Према расположивим статистичким подацима о капацитетима за узгој рибе у Федерацији БиХ за 2022. годину, пастрмски рибњаци заузимају површину од 40.570 m², док за шаранске и друге категорије рибњака подаци нису објављени.

Табела 23. Узгој и производња слатководне и морске рибе у Федерацији БиХ

	2021	2022	Индекс 2022/2021
Слатководна риба			
Пастрмка (тона)	1.701	1.771	104
Остала риба (тона)	37	37	99
Укупно (тона)	1.738	1.808	104
Морска риба			
Орада (тона)	82	104	128
Лубин (тона)	54	44	82
Укупно (тона)	136	148	109

Извор: Федерални завод за статистику БиХ

Укупна производња слатководне рибе у Федерацији БиХ током 2022. године је износила 1.808 тона, што представља повећање производње за 4% у односу на претходну годину. Укупна производња пастрмке износи 1.771 тону и у односу на прошлу годину већа је за 4%, а производња остале слатководне рибе износи 37 тона и мања је за 1,3% у односу на претходну годину. Укупна производња морске рибе износи 148 тона и већа је за 9% у

односу на претходну годину. Производња ораде већа је за 28%, док је производња лубина мања 18%.

У Брчко дистрикту БиХ узгајају се сом, пастрмка и толстобик. Према подацима из базе за подстицаје у пољопривреди Одјељења за пољопривреду, шумарство и водопривреду укупна површина под рибањацима је 1,85 хектара.

5. ПОДРШКЕ ПОЉОПРИВРЕДИ И РУРАЛНОМ РАЗВОЈУ

Током 2022. године, подршка пољопривреди и руралном развоју у БиХ је имплементирана по већ устаљеним механизмима који су на снази посљедњих година. Као и до сада, сваки од нивоа власти подршку је имплементирао у складу са сопственом законском регулативом и властитим буџетима.

5.1. Регулаторни оквир за имплементацију подршке пољопривреди и руралном развоју у БиХ

Федерација Босне и Херцеговине: Током 2022. године, подршка пољопривреди и руралном развоју у Федерацији БиХ имплементирана је на основу „Програма новчаних подршке у пољопривреди и руралном развоју за 2022. годину“, и „Правилника за сваки од модела подршке“. У априлу 2022. године, Влада Федерације БиХ је усвојила Програм новчаних подршке за 2022. годину са критеријумима расподјеле. Према наведеном Програму, укупна вриједност подршке планирана за 2022. годину износила је 106.000.000,00 КМ, од чега је 16.165.000,00 КМ планирано за биљну производњу, 71.025.000,00 КМ за сточарску производњу, затим 14.170.000,00 КМ за рурални развој и 4.140.000,00 КМ за остале врсте подршке. Планирани буџет за 2022. годину је увећан за 19 милиона, односно 22% у односу на претходну годину. Када је у питању структура буџета, износи намијењени биљној и анималној производњи, као и за остале врсте подршке су имали значајна увећања у односу на 2021. годину, док је износ за рурални развој мањи у односу на годину раније. Структура буџета намијењеног за подршку пољопривреди и руралном развоју у Федерацији БиХ (структура мјера подршке), као и начин имплементације истог је остала мање-више непромијењена у односу на 2021. годину. Нису донесени нити усвојени нови правилници већ су усвојене измјене и допуне постојећих.

Република Српска: Током 2022. године, подршка пољопривреди и руралном развоју у Републици Српској је имплементирана на основу „Плана коришћења средстава за подстицање развоја пољопривреде и села“ и „Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села“. Правилник о реализацији подршке у 2022. години усвојен је у јануару 2022. године („Службени гласник Републике Српске“, број 4/22). Анализом истог, евидентно је да није било значајнијих измјена у погледу мјера подршке које су планиране те механизма имплементације исте у поређењу са оним из 2021. године. Према Плану коришћења средстава, за подршку пољопривреди и руралном развоју током 2022. године, планиран је износ у висини од 75 милиона КМ, што представља исти износ који је планиран годину

дана раније. Структура буџета је била слична као и ранијих година и подијељена је како слиједи:

- подршка текућој производњи 54.800.280 КМ
- подршка дугорочном развоју 12.319.800 КМ
- системске мјере подршке 7.879.920 КМ

Иако је буџетом Републике Српске за 2022. годину планирано да се за пољопривреду и рурални развој издвоји око 75 милиона КМ, реализовано је и утрошено више од 107 милиона КМ.

Брчко дистрикт БиХ: У Дистрикту Брчко БиХ су у току 2022. године уведене измјене на начин да се Правилник о начину и условима за подстицај пољопривредној производњи не усвајају сваке године него постојећи (Правилник из 2021. године) документ је трајног важења. У 2022. години је у августу предложена измјена и допуна овог правилника. Једна од новина јесте та што пољопривредни произвођачи могу своје производње пријавити почетком године за разлику од пријашње праксе кад се производња пријављивала тек након усвајања правилника за текућу годину. Што се тиче финансијског оквира за реализацију подршке пољопривреди и руралном развоју, у буџету Владе Брчко дистрикта за ову намјену је планирано 10.000.000 КМ. Међутим, поред планираних, утрошена су и додатна средства па је укупан буџет за пољопривреду и рурални развој у Брчко дистрикту у 2022. години износио 15,4 милиона КМ.

5.2. Укупна издвајања за пољопривреду и рурални развој у БиХ

Подршка пољопривреди и руралном развоју у БиХ се имплементира из буџета ентитета, Федерације БиХ и Републике Српске, Брчко дистрикта, те десет кантона у Федерацији БиХ. Укупна издвајања намијењена пољопривреди и руралном развоју представљају збир свих нивоа власти¹ у Федерацији БиХ. Током 2022. године на име подршке пољопривреди и руралном развоју у БиХ је укупно исплаћено 268,67 милиона КМ. Како је приказано у табели 24, у периоду 2016-2022. године износи су континуирано повећавани с тим да је у предметној години забиљежен највећи исплаћени пољопривредни буџет за пољопривреду и рурални развој у БиХ. У односу на годину раније, у 2022. години је буџет био већи за 21%. Иако, како је наведено, у 2022. години издвајања биљеже рекордне износе, пољопривреда у нашој земљи је у протеклом периоду била у врло тешкој ситуацији. Наиме, поред изузетно високих цијена горива које су последица глобалне ситуације у свијету, прошлу годину су обиљежиле и екстремне суше које нису погодовале пољопривредној производњи.

Табела 24. Пољопривредни буџети у Босни и Херцеговини (2016-2022), (милиона КМ)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Федерација БиХ и кантони	86,4	92,2	89,4	89,0	114,0	118,8	146,0
Република Српска	60,0	60,0	71,0	70,6	74,4	88,0	107,3
Брчко дистрикт БиХ	9,5	11,8	12,8	14,0	17,6	15,9	15,4
Укупно	155,9	164,0	173,1	173,6	206,0	222,8	268,7

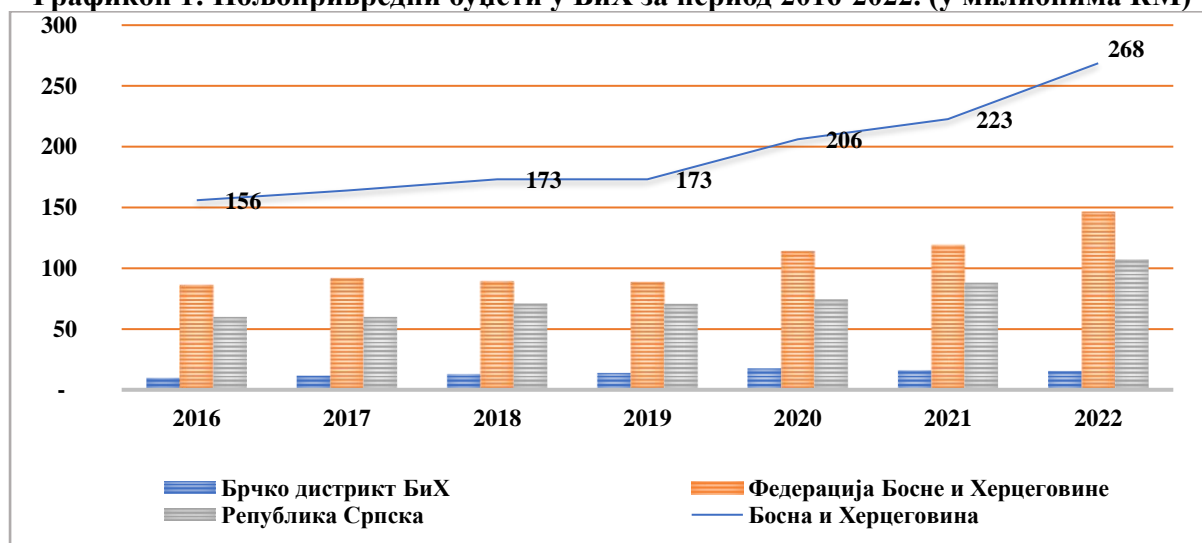
Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

¹ Осим Западнохерцеговачког кантона јер до завршетка писања овог извјештаја нисмо успјели добити податке о износу подршке у овом кантону у 2022. години.

По висини издвојених средстава од 146 милиона КМ или 54,3% реализованог буџета је Федерација Босне и Херцеговине заједно са кантонима, на другом мјесту са издвојених 107,3 милиона КМ и учешћем од 39,9% у укупном буџету је Република Српска и Брчко дистрикт БиХ са издвојених 15,4 милиона КМ и учешћем од 5,7% у укупном буџету је рангирано на треће мјесто.

Значајно повећање буџета за пољопривреду и рурални развој у 2022. години, у односу на претходну годину, је забиљежено у Федерацији БиХ и то за 27,2 милиона КМ или за 23% и у Републици Српској за 19,2 милиона КМ или 22%. Што се тиче Брчко дистрикта БиХ забиљежено је благо смањење издвојених средстава и то за око пола милиона КМ.

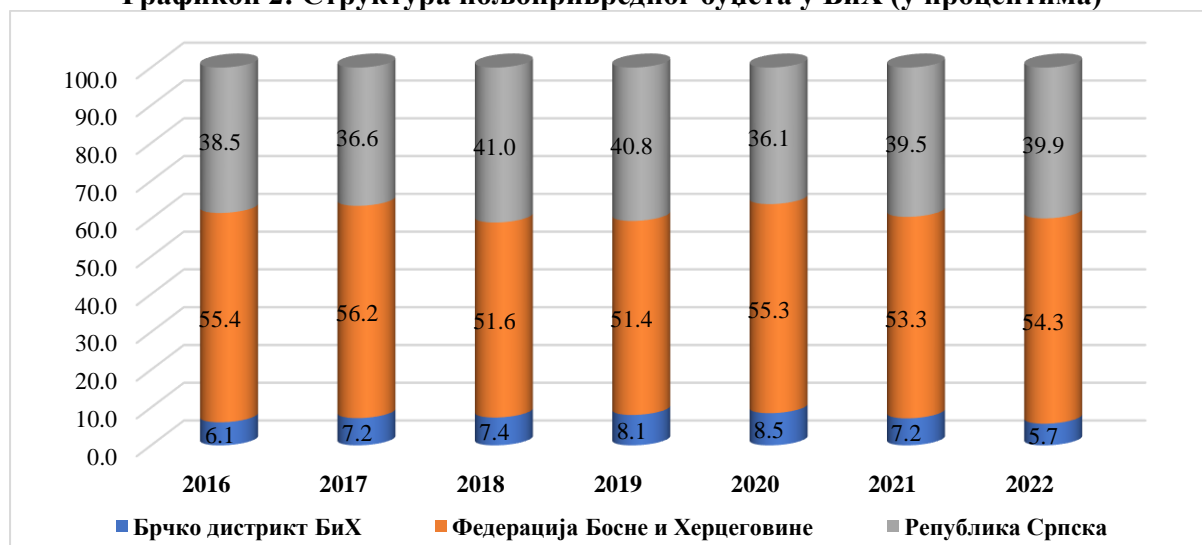
Графикон 1: Пољопривредни буџети у БиХ за период 2016-2022. (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

Процентуални приказ структуре подршке пољопривреди и руралном развоју у БиХ током 2022. године је представљен графиконом 2.

Графикон 2: Структура пољопривредног буџета у БиХ (у процентима)

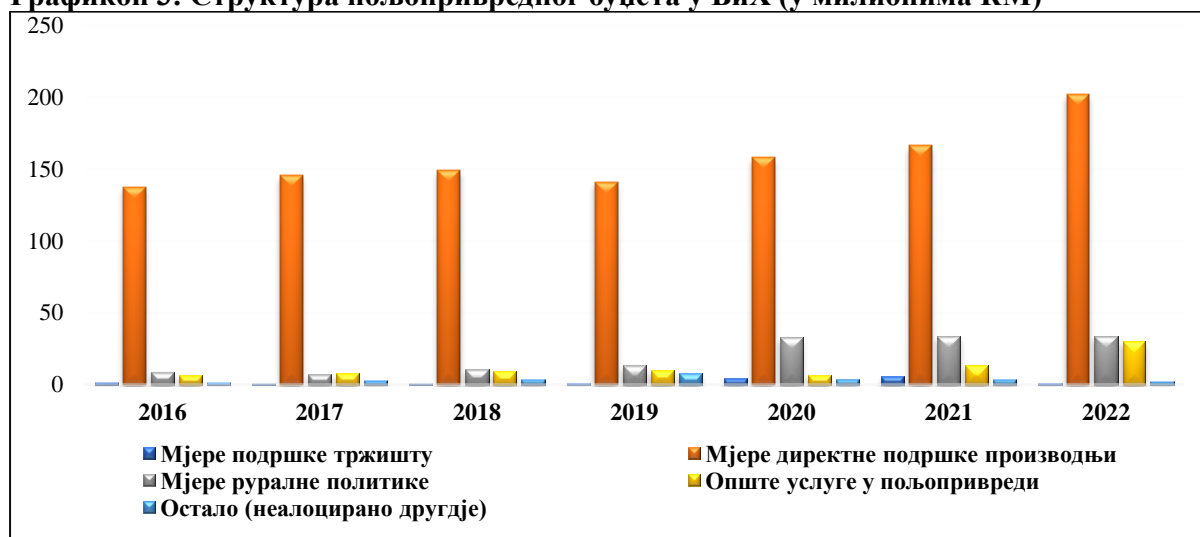

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

5.3. Анализа структуре буџетске подршке по групама мјера

Према издвајањима по групама мјера, у 2022. години није било значајнијих одступања у односу на године раније. Мјере директних подршки производњама су свакако најважнији облик подршке произвођачима у БиХ. Други стуб политике тј. мјере руралног развоја су слједећа група мјера по обиму издвајања, док су мјере општих услуга у пољопривреди на трећем мјесту. Четврто мјесто по висини издвојених средстава припада мјерама подршке тржишту, док је на задњем мјесту неалоцирано (остало).

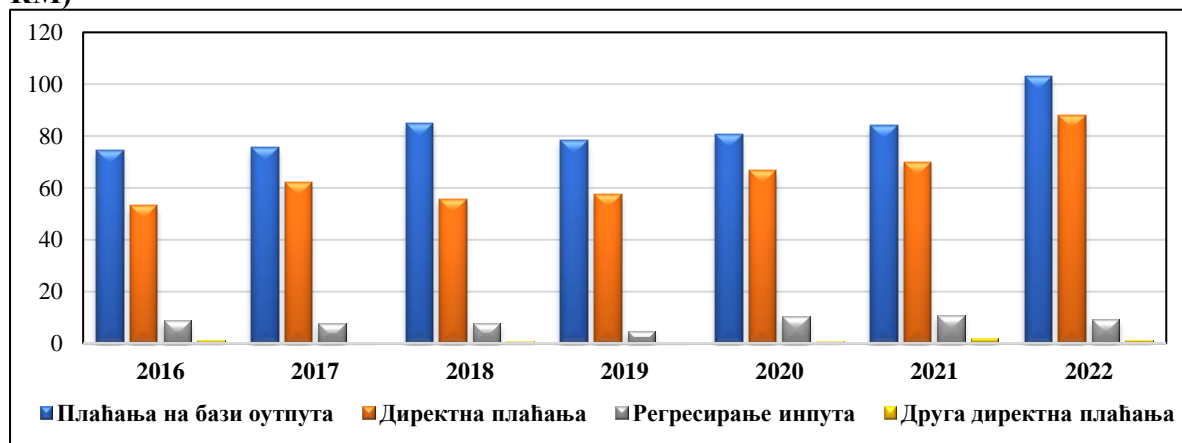
Графикон 3: Структура пољопривредног буџета у БиХ (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

Мјере директне подршке произвођачима/производњама - Мјере директних подршки произвођачима су најзначајнија група мјера у БиХ јер се највећи дио буџета издваја управо за ове мјере. У претходној години на рачун директних подршки издвојено је 201,7 милиона КМ што у процентима износи 75% укупних средстава издвојених за пољопривреду и рурални развој у 2022. години. Повећање по основу ових мјера у 2022. години је износило око 35 милиона КМ или 21% у односу на претходну годину.

Графикон 4: Мјере директне подршке производњи у БиХ – структура (у милионима КМ)

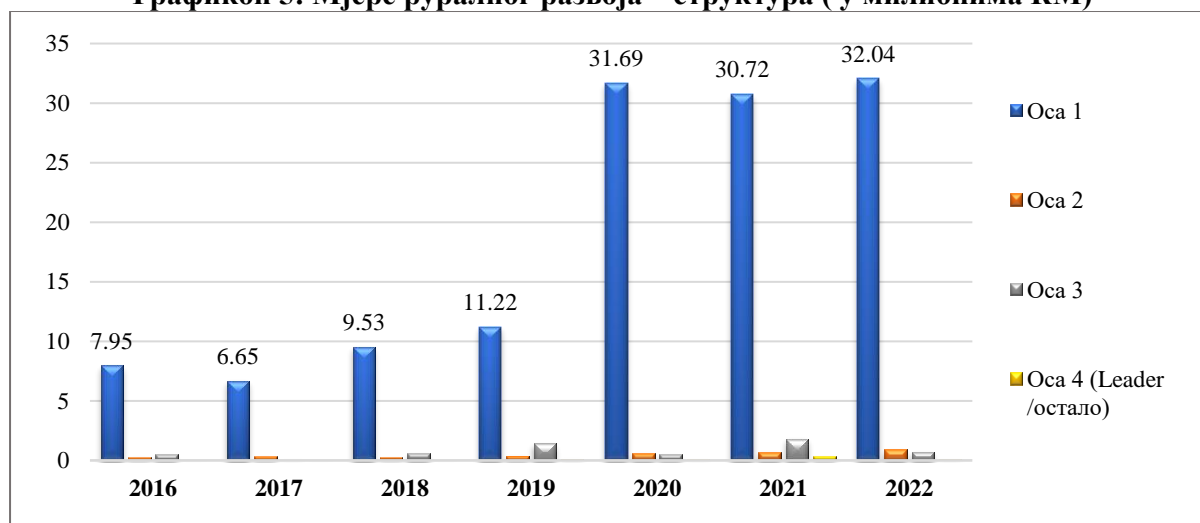
Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

У оквиру мјера директних подршки, на првом мјесту по издвајањима од 103,1 милион КМ (38,4% од укупног буџета) у 2022. години су директне подршке на бази оутпута. Најзначајнија мјера у оквиру плаћања на бази оутпута јесу премије за млијеко које су као и претходних година заузеле прво мјесто као појединачни производ који је подржан са 81 милион КМ (30% од укупног буџета), затим слиједе мјере директна плаћања на бази грла/засијане површине за које је у претходној години издвојено 88,1 милион КМ (32,8% од укупног буџета). Сљедећа по висини издвојених средстава је мјера регресирање инпута за коју је издвојено 9,3 милиона КМ или 3,45% од укупног буџета. На посљедњем мјесту су друга директна плаћања (кофинансирање осигурања, компензаторна плаћања као и надокнаде штете у пољопривредној производњи) за које је издвојено милион КМ.

Мјере руралног развоја - Мјере руралног развоја су у 2022. години финансиране са износом од 33,5 милиона КМ или 12,5% од укупног буџета за пољопривреду и рурални развој. Као што се може видјети у графикону број 5, у којем је представљена структура подршке руралном развоју највећи дио средстава се издваја за Осу 1. У оквиру ове осе, највише средстава је исплаћено на име набавке механизације и опреме и за изградњу шталских објеката.

Оса 1 је у прошлој години финансирана са 32 милиона КМ што процентуално представља 11,9% од укупног пољопривредног буџета у 2022. години. За остале осе, односно групе мјера у оквиру руралног развоја утрошени су мали износи па је тако за Осу 2 утрошено 905 хиљада, за Осу 3 - 700 хиљада КМ и Осу 4 - 70 хиљада КМ.

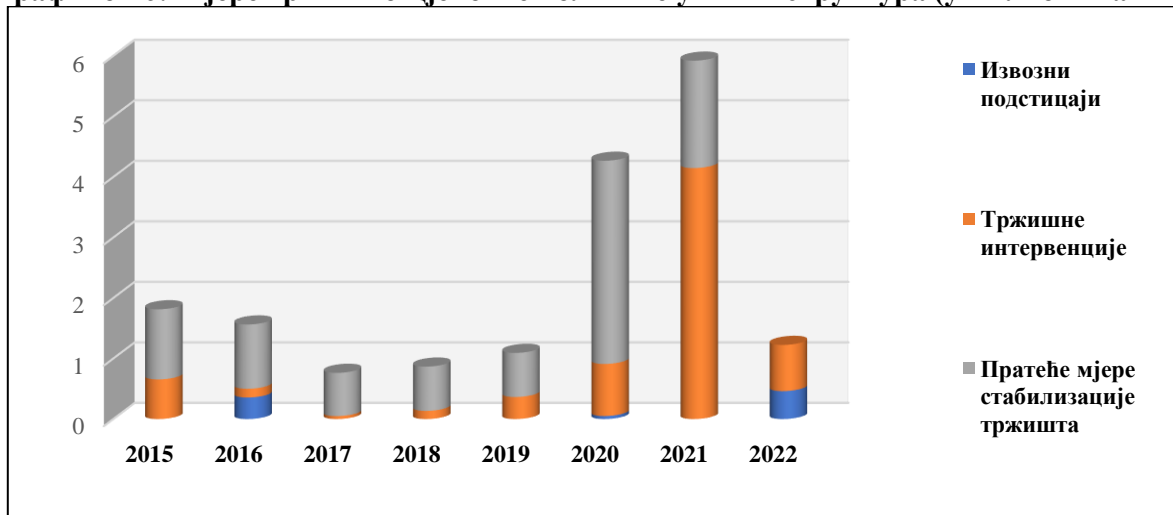
Графикон 5: Мјере руралног развоја – структура (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

Мјере тржишно-цјеновне политике - Мјере тржишно-цјеновне политике представљају значајну групу мјера јер се улагањем у њих обезбјеђује стабилност домаћег тржишта пољопривредних производа. У Босни и Херцеговини не постоје системска рјешења која би омогућила стабилно тржиште пољопривредних производа. У графикону 6, у којем су приказана издвајања за мјере тржишно-цјеновне политике можемо видјети да су издвајања врло ниска и да не постоји стабилан тренд издвајања за ове мјере. Иако је у периоду 2018-2021. године за ову групу мјера забиљежено повећање издавања средстава из буџета, у току 2022. године је забиљежено мање издвојених средстава и то у износу од 1,2 милиона КМ, што је у односу на 2021. годину мање за 4,7 милиона КМ или 79%.

Графикон 6: Мјере тржишно-цјеновне политике у БиХ - структура (у милионима КМ)

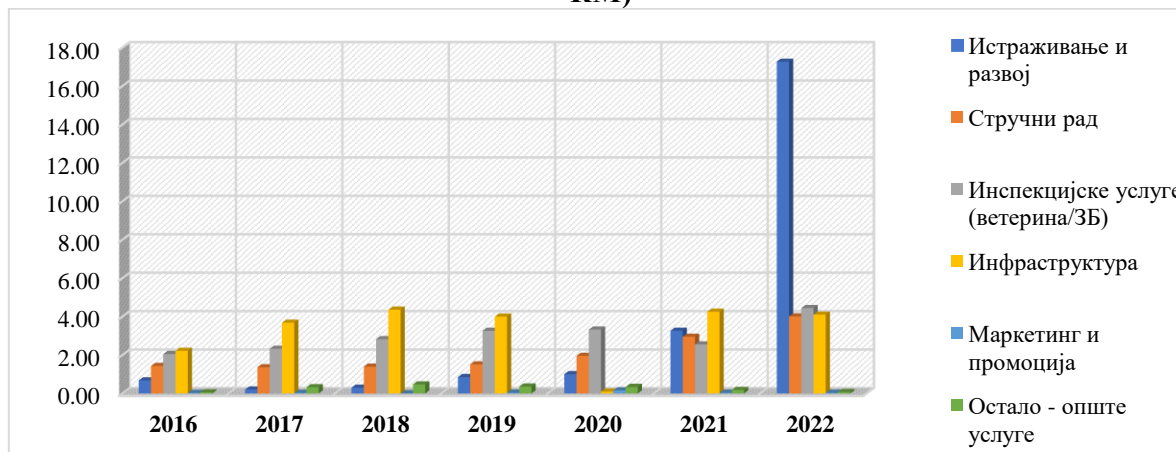

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

У ову групу мјера спадају извозни подстицаји, тржишне интервенције и пратеће мјере стабилизације тржишта. У протеклој години за извозне подстицаје издвојена је 461 хиљада КМ, док је за тржишне интервенције издвојено 763 хиљаде КМ. У 2022. години није било издвајања за пратеће мјере стабилизације тржишта.

Мјере општих услуга у пољопривреди - За мјере општих услуга у пољопривреди издвојено је рекордних 29,9 милиона КМ, односно изражено у процентима за ове мјере је у 2022. години издвојено 11,1% од укупног пољопривредног буџета. Према висини издвојених средстава од 17,3 милиона КМ (6,4% од укупног буџета) у оквиру општих услуга на првом мјесту су мјере плаћања за истраживања и развој. За ове мјере је издвојено 14 милиона КМ више него претходне године када је издвојено око 3 милиона КМ. Сљедећа група мјера по висини издвојених средстава од 4,4 милиона КМ су инспекцијске услуге, затим инфраструктура са 4,1 милион издвојених средстава, стручни рад за који је исплаћено 4 милиона КМ, остале опште услуге 76 хиљада КМ те маркетинг и промоција су мјере за које се биљеже најмањи износ и то око 36 хиљада КМ.

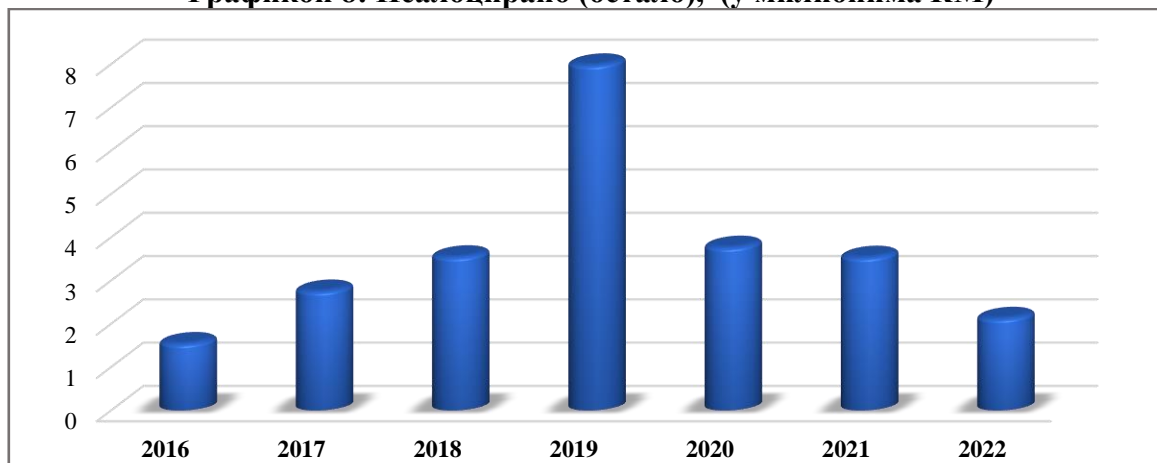
Графикон 7: Мјере општих услуга у пољопривреди у БиХ - структура (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

Неалоцирано (остало) - Групу неалоцирано чине подршке у пољопривреди и руралном развоју које се према класификацији не могу сврстати нити у једну другу групу мјера. У 2022. години под мјером неалоцирано из буџета за пољопривреду и рурални развој издвојено је 2,1 милион КМ.

Графикон 8: Неалоцирано (остало), (у милионима КМ)

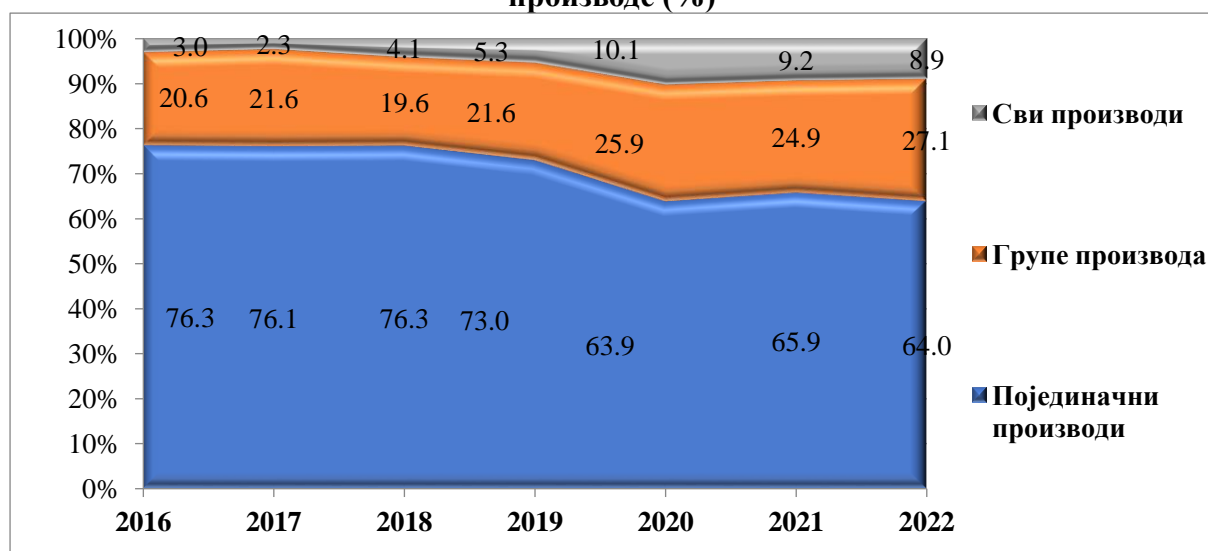

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

5.4. Структура подршке по производима/производњама

Из графикона 9, у којем је представљена структура подршке по производима/производњама, евидентно је да је и током 2022. године најзначајнији обим средстава из буџета утрошен на подршку појединачним производима. За овај вид подршке у протеклој години издвојено је нешто више од 147,5 милиона КМ или 64% укупног пољопривредног буџета.

Графикон 9: Структура трансфера према везаности за производ/групу или све производе (%)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

Подршке за групу производа су сљедеће по издвојеним средствима, те је за исте у 2022. години утрошено око 62,5 милиона КМ. Група мјера подршке које се односе на подршку свим производима је према висини издвојених средстава на трећем мјесту. За ову групу мјера је утрошено скоро 17,5 милиона КМ. У табели број 27, представљена је структура подршки по производима односно по групама производа. Као и претходних година и прошле године се на првом мјесту по висини издвојених средстава за појединачни производ налази кравље млијеко. Процентуално, на кравље млијеко је у 2022. години издвојено 36,42% буџета. Поред млијека значајније је подржана производња говеђег меса која има учешће од 5,76%, затим пшеница са 5,20% те производња свињског меса 4,62%. Остали појединачни производи су испод 4% учешћа.

Табела 25. Дистрибуција подршки по производима/групама производа (%)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Млијеко (кравље)	49.18	50.36	51.25	45.48	40.84	43.70	36.42
Млијеко (овчије и козје)	0.14	0.23	0.24	0.32	0.35	0.35	0.53
Говеђе месо	7.41	6.51	6.65	6.37	4.15	5.74	5.76
Свињско месо	3.42	3.45	4.52	5.23	2.26	4.58	4.62
Овчије месо	0.14	0.00	0.27	-	0.10	0.00	0.00
Пилеће месо	1.80	1.53	1.61	1.94	1.47	3.25	1.53
Јаја	0.32	0.32	0.41	0.42	0.44	0.42	0.33
Мед	0.84	1.09	1.31	1.59	4.03	2.08	2.12
Риба	1.84	1.79	1.51	1.74	1.84	0.03	1.63
Ђурићи	0.00	0.00	0.00	-	0.06	0.00	0.00
Коњи	0.03	0.03	0.03	0.03	1.18	0.00	0.15
Биљна							
Пшеница	6.97	7.29	5.44	6.59	2.70	2.02	5.20
Кукуруз	1.90	1.84	1.13	1.13	1.22	1.70	2.27
Јечам	0.49	0.42	0.28	0.63	0.49	0.16	0.88
Дуван	0.29	0.25	0.24	0.14	1.15	0.09	0.07
Кромпир	0.51	0.17	0.15	0.15	0.87	0.55	0.79
Соја	0.09	0.01	0.43	0.40	0.18	0.03	0.56
Грожђе	0.57	0.54	0.48	0.54	-	0.84	0.87
Гљиве	0.08	0.09	0.06	0.02	0.13	0.16	0.17
Љековито и ароматично биље	0.33	0.16	0.26	0.32	0.39	0.13	0.09
Групе производа							
Поврће	2.77	3.51	3.23	3.52	4.59	3.96	4.48
Воће	5.36	4.25	5.13	4.72	6.61	4.89	3.42
Житарице	0.29	0.33	1.45	2.08	0.95	0.15	1.98
Крмно и индустријско биље	1.18	1.10	1.10	1.32	0.65	2.62	1.67
Биљна производња уопштено	6.01	5.53	5.13	3.42	5.85	5.94	4.64
Млијеко и месо - говеда	0.55	2.10	0.35	2.78	3.72	2.67	3.32
Млијеко месо овце/козе	4.48	4.76	3.24	3.80	3.54	4.70	7.72
Сви производи	3.05	2.34	4.11	5.32	10.12	9.21	8.87
УКУПНО	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

5.5. Пољопривредне подршке у региону и поређење са подршкама у Босни и Херцеговини

Према подацима приказаним у табели број 27, Србија са 472,46 милиона евра је на првом мјесту по издвајању средстава намијењених пољопривреди и руралном развоју. На другом мјесту са скоро 138 милиона евра, колико је издвојено за пољопривреду и рурални развој, је БиХ, затим слиједи Република Сјеверна Македонија са 121,3 милиона евра и последња је Црна Гора са 57 милиона евра.

Табела 26. Укупни буџети БиХ и сусједа за период 2019-2022. година (милиона евра)

Година	Србија	Република Сјеверна Македонија	Црна Гора	БиХ
2019	313,48	142,07	45,28	88,60
2020	312,00	124,71	60,72	105,33
2021	377,55	155,03	44,82	113,92
2022	519,28	218,29	56,88	137,37

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ на основу објављених података земаља које су посматране

Током 2022. године Република Србија је издвојила 95 милиона евра за пољопривреду и рурални развој, БиХ 23,45 милиона евра, Црна Гора 12,05 милиона евра, док у Р. С. Македонији је забиљежен пад издвајања од скоро 34 милиона евра. Што се тиче структуре подстицаја у Србији, највећи дио издвајања је намијењен за директна плаћања у износу од 340,16 милиона евра, затим слиједи мјере руралног развоја са издвојених 77,14 милиона евра, за кредитну подршку је издвојено 6,39 милиона евра, средстава за посебне подстицаје 1,93 милиона евра. Што се тиче средстава за IPARD подстицаје за ову намјену је издвојено 6,59 милиона евра из државног буџета и 40,23 милиона евра финансијске помоћи Европске уније.

Табела 27. Структура подстицаја у Србији за 2022. годину (евра)

Директна плаћања	340,17
Мјере руралног развоја	77,15
Кредитна подршка у пољопривреди	6,39
Средстава за посебне подстицаје	1,93
IPARD подстицаји, укупно	46,83
Средства из државног буџета за IPARD	6,59
Средства из помоћи ЕУ	40,23
Укупно	519,28

Извор: Уредба о расподјели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју 2022. годину Републике Србије

Према расположивим подацима о исплаћеним подстицајима за пољопривреду и рурални развој, Република Сјеверне Македонија је у 2022. години око 89% средстава исплатила за директна плаћања, 10% за рурални развој и око 2% за рибарство и аквакултуру. Према IPARD програму за период 2021-2027. година Републике Сјеверне Македоније из IPARD фонда је дозначено 97 милиона евра.

Табела 28. Структура подстицаја у Сјеверној Македонији 2022. године (евра)

Директна плаћања	107,80
Рурални развој	12,68
Рибарство и аквакултура	0,81
IPARD мјере	97,00

Укупно	218,29
---------------	---------------

Извор: Документи Републике Сјеверне Македоније доступни на страници Агенције за аграрна плаћања Републике Сјеверне Македоније

У структури буџетских издвајања на првом мјесту са 25,68 милиона евра су мјере руралног развоја, затим слиједи мјере тржишно-цјеновне политике са 18,51 милион евра, социјални трансфери сеоском становништву 4,21 милион евра, за оперативне програме управе је издвојено 4,13 милиона евра, подршка за развој рибарства (морско и слатководно) 2,95 милиона евра.

Табела 29. Структура буџета за пољопривреду и рурални развој у Црној Гори за 2022. годину (милиона евра)

Директна плаћања	16,65
Мјере за стабилизацију тржишта	1,86
Укупно мјере тржишно-цјеновне политике	18,51
Мјере руралног развоја	25,68
Подршка општим сервисима у пољопривреди	1,17
Социјални трансфери сеоском становништву	4,21
Подршка развоју сектора морског рибарства	2,66
Подршка развоју сектора слатководног рибарства	0,29
Оперативни програми управе	4,13
Укупно	56,65

Извор: Уредба о условима, начину и динамици спровођења мјера аграрне политике за 2022. годину

6. ТРГОВИНА ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНИМ ПРОИЗВОДИМА

Динамику извоза и увоза пољопривредно-прехранбених производа у периоду 2019-2022. година обиљежили су глобална економска рецесија, поремећаји на тржишту енергената и хране, значајан раст цијена и снабдјевности тржишта узрокованих најприје пандемијом COVID-19, а затим и украјинском кризом. Поремећај на глобалном тржишту су имали изузетно јак утицај на пољопривредни сектор и тржиште хране и ланце снабдијевања у цијелом свијету па и у БиХ. Криза је директно највећим дијелом погодила прехранбени сектор који директно зависи од увоза сировина за прераду, а од произвођачких у првом реду воћарски сектор с обзиром на отежане услове транспорта у Руску Федерацију и раст цијена транспорта, затим ратарску и сточарску производњу због значајног раста цијена инпута потребних за примарну пољопривредну производњу (минералних ђубрива, горива, сјеменског и садног материјала, заштитних средстава и др.). Нису поштеђене ни бројне компаније које се баве производњом уља, хљеба, пецива и кондиторских производа с обзиром да су бројне земље, а посебно земље регије (Србија, Хрватска и Мађарска) забраниле извоз пшенице, кукуруза, соје, сунцокрета, брашна и уља.

Ипак пољопривредно-прехранбени сектор као једна од грана привреде у Босни и Херцеговини је, чак и поред утицаја пандемија и украјинске кризе, остварио позитивне резултате у пласману роба на инострано тржиште.

Укупан обим размјене у трговини пољопривредно-прехрамбеним производима Босне и Херцеговине са свијетом у 2022. години је достигао вриједност од 5,33 милијарде КМ (већи за 25% у односу на 2021. годину).

Табела 30. Спољнотрговинска размјена пољопривредно-прехрамбених производа* БиХ са свијетом(2021-2022), милиона КМ

	2021	2022	Индекс 2022/2021
Обим	4.258	5.327	125
Увоз	3.357	4.286	128
Извоз	901	1.041	116
Дефицит	-2.455	-3.244	132
Покривеност (%)	27	24	-3

Извор: Агенција за статистику БиХ

* Пољопривредни производи су разврстани по СТО класификацији

У 2022. години увоз пољопривредно-прехрамбених производа је износио 4,29 милијарде КМ, извоз 1,04 милијарде КМ што је резултирало дефицитом у износу од 3,24 милијарде КМ. Увоз пољопривредно-прехрамбених производа је повећан за 28%, извоз за 16% и дефицит за 32% у односу на претходну годину.

Без обзира на позитивна кретања у извозу пољопривредно-прехрамбених производа и даље је дефицит значајно висок и у 2022. години достигао је вриједност од 3,24 милијарде КМ.

Покривеност увоза извозом у току 2022. године је износила 24%, те је забиљежен пад стопе покривености увоза извозом за 3% у односу на претходну годину.

6.1. Размјена пољопривредно-прехрамбеним производима по регионима

Европска унија је стандардно најзначајнији партнер Босне и Херцеговине у трговини пољопривредно-прехрамбеним производима с обзиром да је удио извоза пољопривредних производа на тржиште ЕУ у укупном извозу у 2022. години износио 48%. Што се тиче удјела увоза пољопривредно-прехрамбених производа из ЕУ у укупном увозу ове категорије производа у току 2022. године износио је 53%. Из Европске уније је у 2022. години на БиХ тржиште увезено пољопривредно-прехрамбених производа у вриједности од 2,27 милијарди КМ те је забиљежен раст увоза од 19% у односу на претходну годину.

Када је ријеч о извозу пољопривредних производа на ЕУ тржиште у 2022. години остварена вриједност извоза од 502 милиона КМ је већа за 67 милиона КМ или 15% у односу на извоз у 2021. години. Око 76% укупног увоза пољопривредно-прехрамбених производа из Европске уније је у току 2022. године се увезло из шест држава и то Хрватске (24%), Њемачке (14%), Италије и Мађарске (11%), Пољске (8%) и Холандије (7%). Међу земљама чланицама Европске уније у које се највише извозе пољопривредно-прехрамбених производи из БиХ у 2022. години су Хрватска (176 милиона КМ), Аустрија (81 милион КМ), Италија (58 милиона КМ), Њемачка (55 милиона КМ) и Словенија (55 милиона КМ).

На другом мјесту по значају, количини и вриједности остварене трговине пољопривредним производима за БиХ је СЕФТА. Удио увоза пољопривредно-

прехранбених производа из СЕФТА-е у укупном увозу пољопривредно прехранбених производа у 2022. години је износио 28%. Укупна вриједност увезених пољопривредно-прехранбених производа из СЕФТА-е у Босну и Херцеговину у 2022. години је износила 1,18 милијарди КМ и већа је за 244 милиона КМ или 26%. Извоз пољопривредно-прехранбених производа из Босне и Херцеговине у СЕФТА-у у 2022. години је износио 416 милиона КМ и већи је за 72 милиона КМ или 21% у поређењу са претходном годином. Око 89% укупног увоза пољопривредно-прехранбених производа из СЕФТА земаља се увози из Србије, на другом мјесту је Република Сјеверна Македонија са 6% у укупном увозу, затим Албанија и Црна Гора са 2%, Косово* 0,4% и Молдавија око 0,3%. Током 2022. године из Републике Србије увезено је пољопривредно-прехранбених производа у вриједности од 1,06 милијарди КМ те је увоз био већи за 28% него претходне године. И на страни извоза, Србија представља најзначајнијег БиХ партнера у СЕФТА трговини.

Табела 31. Упоредни преглед БиХ размјене пољопривредним производима по регионима (милиона КМ)

Региони	2021	2022	Индекс 2022/2021
УВОЗ			
ЕУ	1.897,82	2.266,21	119,41
СЕФТА	939,86	1.183,89	125,96
ЕФТА	3,93	4,54	115,30
УОСТ	106,01	130,12	122,70
Остатак свијета	408,87	700,76	171,39
Укупно	3.356,50	4.285,52	127,68
ИЗВОЗ			
ЕУ	434,85	502,17	115,48
СЕФТА	343,48	415,63	121,01
ЕФТА	22,36	16,95	75,82
УОСТ	43,78	32,57	74,41
Остатак свијета	56,78	73,74	129,87
Укупно	901,24	1.041,06	115,51
ТРГОВИНСКИ БИЛАНС			
ЕУ	-1.462,97	-1.764,05	120,58 И
СЕФТА	-596,38	-768,26	128,82
ЕФТА	18,42	12,42	67,39
УОСТ	-62,24	-97,54	156,72
Остатак свијета	-352,09	-627,02	178,08
Укупно	-2.455,26	-3.244,46	132,14

Извор: Агенција за статистику БиХ

* Пољопривредни производи су разврстани по СТО класификацији

ЕФТА је групација земаља са којом Босна и Херцеговина у трговини пољопривредно-прехранбеним производима остварује суфицит. Остварена вриједност извоза пољопривредно-прехранбених производа из БиХ у ЕФТА земље у 2022. години је износила 17 милиона КМ и мања је за 24% у поређењу са вриједношћу извоза из претходне године. Остварена вриједност увоза у 2022. години је износила око 5 милиона

*Овај назив не прејудуцира статус Косова и у складу је са Резолуцијом 1244 СБ УН и одлуком Међународног суда правде о косовској декларацији о независности

КМ и већа је за 15% него претходне године. Током 2022. године је прекинут тренд растућег суфицита у размјени пољопривредних и прехрамбених производа између БиХ и ЕФТА -е. Вриједност суфицита у 2022. години је мања за 6 милиона КМ или 33% у односу на 2021. годину чему је допринијела мања вриједност извоза и већа вриједност увоза у истом временском периоду.

Посматрано по земљама ЕФТА региона у 2022. години највише се пољопривредно-прехрамбених производа увезло из Швицарске и то око 93%, на другом мјесту са учешћем од 7% у укупној вриједности увоза је Норвешка и око 0,04% из Исланда. Вриједност увоза из три наведене државе је у 2022. години већа за 15% у односу на вриједност пољопривредно-прехрамбених производа увезених у претходној години, углавном због већег увоза из Швицарске за 0,6 милиона КМ и Норвешке за 0,05 милиона КМ. Увоз из Лихтенштајна није забиљежен током посматраног периода од двије године.

Промјена у размјени пољопривредних производа између Босне и Херцеговине и Турске је услиједила током 2021., а нарочито 2022. године с обзиром на значајан пад извоза и појаву дефицита. Извоз је у 2022. години износио 33 милиона КМ и мањи је за 10 милиона КМ или 26% у поређењу са претходном годином. Овакав значајан пад вриједности извоза је последица пада вриједности турске лире и високог процента инфлације (више од 80%) што се одразило директно на пад конкурентности и поскупљење производа из БиХ на овом тржишту. Такође, удио извоза пољопривредних производа је у укупном извозу пољопривредних производа смањен на 5% у 2021, односно на 3% у 2022. години.

Увоз пољопривредно-прехрамбених производа из Турске у БиХ је у 2022. години износио 130 милиона КМ и већи је за 23% него претходне године. С обзиром да је извоз значајније смањен, а увоз повећан појавио се дефицит од 98 милиона КМ. Уље је било један од водећих производа који се извозио на турско тржиште с тим што су лоши резултати у цјелокупном извозу током 2022, 2021. и 2019. године последица девалвације турске лире што је утицало на раст цијене уља за турско тржиште.

Земље из остатка свијета у робној размјени пољопривредним производима са Босном и Херцеговином у 2022. години имају учешће од 16% у увозу и извозу око 7%. Укупан обим трговинске размјене пољопривредним производима у 2022. години је износио 775 милиона КМ и већи је за 66% од обима трговинске размјене остварене у претходној години. Увоз пољопривредно-прехрамбених производа из ових земаља је у 2022. години износио 701 милион КМ и 71% је већи од увоза оствареног у 2021. години, док је извоз на тржишта остатка свијета повећан за 30% и износио је 74 милиона КМ.

Извоз пољопривредно-прехрамбених производа из Босне и Херцеговине доминантно је оријентисан на неколико категорија производа као што су уље од сјемена сунцокрета или шафранике за техничке или индустријске сврхе, млијеко са садржајем млијечне масти од 1 до 6%, малине, купине и дудови, припремљени или конзервисани производи од кокоши *gallus domseticus*, шећер, кекс, воде и друго.

6.2. Структура спољнотрговинске размјене пољопривредно-прехрамбених производа

Посматрајући вриједности за производе који су извожени у 2022. години, у поређењу са претходном годином, повећање извоза је забиљежено код извоза:

- кокошјег меса исјеченог на комаде, свјеже или расхлађено с обзиром да је остварена вриједност од 22 милиона КМ већа за 240%;
- уља од сјемена сунцокрета за техничке или индустријске сврхе за 81% или 52 милиона КМ;
- вафли и обланди за 11%, те млијека са садржајем млијечне масти између 3 и 6% за 10%, и слатког кекса за 9%.

Значајно смањење извоза од 41% је забиљежено када је ријеч о извозу малина, купина и дудова, те цијелих сирових кожа од говеда или копитара масе по кожи веће од 16 кг за 21%.

Табела 32. Категорије производа са највећом вриједности и учешћем у укупном извозу пољопривредно-прехранбених производа (милиона КМ)

Категорије	2021	2022
Уље од сјемена сунцокрета или шафранике за техничке или индустријске сврхе	64	116
Млијеко са садржајем масти већим од 1%, али не већим од 6% по маси	59	65
Припремљени или конзервисани производи од кокоши врсте <i>gallus domesticus</i>	65	62
Малине, купине, дудови	100	59
Остали бијели шећер од шећерне трске, чиста сахароза у чврстом стању	2	40
Слатки кекс	34	37
Воде (минералне и газиране) са додатим шећером или другим средствима за заслађивање или ароматизацију	33	34
Вафли и обланде	25	27
Цијеле коже, масе по кожи веће од 16 кг	30	23
Кокошје месо исјечено на комаде и клаонички производи, свјежи или расхлађени	6	22
Укупно топ 10 производа	417	485

Извор: Агенција за статистику БиХ

* Пољопривредни производи су разврстани по СТО класификацији

Пољопривредно-прехранбени производи који су најзаступљенији у увозу у 2022. години су:

- прехранбени производи који нису споменути на другом мјесту чија је вриједност увоза достигла 226 милиона КМ и већа је у односу на претходну годину за 17%;
- говеђе месо, свјеже или расхлађено остали комади са костима чија је вриједност увоза износила 209 милиона КМ и већа је у односу на претходну годину за 27%;
- остала пшеница и суражица са вриједности од 180 милиона КМ код које је забиљежен значајан пораст увоза и то за 48% у поређењу са претходном годином;
- остали шећер од шећерне трске за рафинисање је категорија производа која је такође забиљежила јако значајно повећање увоза с обзиром да је вриједност увоза од 159 милиона КМ у односу на претходну годину већа за 124 милиона КМ;
- пиво добијено од слада је рангирано на пето мјесто са вриједности увоза од 141 милион КМ и биљежи пораст увоза за 21% у поређењу са претходном годином;
- препарати за исхрану животиња су забиљежили повећање увоза такође и то за 21%;
- кукуруз за прераду за производе за исхрану животиња који је забиљежио највећи проценат повећања увоза од 87%;

- од осталих производа који су забиљежили повећање увоза су сунцокретово сјеме за 60%, затим кафа непржена са кофеином за 50%, воде са шећером или другим заслађивачима за 27%.

Табела 33. Категорије производа са највећом вриједности и учешћем у укупном увозу пољопривредних производа (милиона КМ)

Категорије	2021	2022
Прехрамбени производи који нису укључени на другом мјесту	193	226
Говеђе месо, свјеже или расхлађено остали комади са костима	165	209
Остала пшеница и суражица	122	180
Остали шећер од шећерне трске (за рафинисање и остали шећер)	35	159
Пиво добијено од слада	117	141
Препарати за исхрану животиња	99	120
Кафа, непржена са кофеином	78	117
Воде (минералне и газиране) са додатим шећером или другим средствима за заслађивање или ароматизацију	90	113
Кукуруз за прераду за производе за исхрану животиња и остали	59	110
Сунцокретово сјеме, независно је ли ломљено или не	67	107
Укупно топ 10 производа	1.025	1.485

Извор: Агенција за статистику БиХ * Пољопривредни производи су разврстани по СТО класификацији

7. РЕАЛИЗАЦИЈА ПРИОРИТЕТА И МЈЕРА У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ТОКОМ 2022. ГОДИНЕ

7.1. Регулаторни оквир у области пољопривреде и руралног развоја

Када је ријеч о регулативи у области пољопривреде и руралног развоја није било значајнијег напретка у погледу усаглашавања коначног текста и усвајања нацрта Закона о храни, нацрта Закона о ветеринарству у Босни и Херцеговини и нацрта Закона о измјенама Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ.

Једна од најзначајнијих активности која је реализована у току 2022. године је израда новог регулаторног оквира винарског и виноградарског сектора у БиХ. Радна група за израду Нацрта закона о организацији тржишта вина у БиХ усагласила је коначан текст нацрта овог закона и исти је упућен надлежним институцијама ради прибављања потребних мишљења. По завршетку прибављања потребних мишљења Нацрт закона ће се упутити Савјету министара БиХ, а по том и Парламентарној скупштини БиХ на усвајање. Усвајањем и имплементацијом новог закона ријешит ће се фундаментални

проблеми који узрокују слабости досадашњег система у сектору винарства и виноградарства, омогућити производња вина у складу са ЕУ стандардима те унаприједити конкурентност домаћих произвођача вина на европском и међународном тржишту.

Када је ријеч о унапређењу законодавног оквира у Републици Српској, Влада Републике Српске је утврдила Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о пчеларству, који је потом и Народна скупштина донијела на V сједници одржаној 08.02.2023. године. Иако су израђени Нацрт закона о пољопривреди и руралном развоју и Нацрт закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју и упућени у даљу процедуру у току 2022. године, исти нису усвојени с обзиром да нису испуњени услови за примјену одредби наведених закона.

Подзаконски акти који су усвојени у Републици Српској у области пољопривреде током 2022. године су:

- Правилник о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села („Службени гласник Републике Српске“, број 4/22);
- Правилник о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за капиталне инвестиције у пољопривредној производњи („Службени гласник Републике Српске“, број 10/22).

У циљу развоја институционалног и правног оквира усклађеног са ЕУ стандардима, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства је радило на изради:

- Нацрта закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју - израђена процјена утицаја и радна верзија закона. Након усвајања Стратегије пољопривреде и руралног развоја исти ће ићи у даљу процедуру усвајања;
- Нацрта закона о новчаним подршкама у пољопривреди и руралном развоју – Нацрт закона је потребно ускладити са Преднацртом закона о пољопривреди.
- Нацрта закона о измјена и допунама Закона о пољопривредном земљишту - Закон достављен Влади Федерације БиХ на утврђивање Нацрта.

Подзаконски акти усвојени у 2022. години:

- Правилник о измјенама и допунама Правилника о упису у Регистар пољопривредних газдинстава и Регистар клијената (са обрасцима), („Службене новине Федерације БиХ“, број 31/22);
- Одлука и Програм новчаних подршки у пољопривреди и руралном развоју („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 30/22 и 101/22);
- Измјена и допуна Правилника о условима и начину остваривања новчаних подршки по моделу руралног развоја прилагођеног усвојеном Програму новчаних подршки у пољопривреди и руралном развоју за 2022. годину („Службене новине Федерације БиХ“, број 46/22);
- Измјена и допуна Правилника о условима и начину остваривања новчаних подршки по моделу осталих врста подршки прилагођеног усвојеном Програму новчаних подршки у пољопривреди и руралном развоју за 2022. годину („Службене новине Федерације БиХ“, број 46/22);
- Измјена и допуна Правилника о условима и начину остваривања новчаних подршки по моделу подстицаја производњи прилагођеног усвојеном Програму новчаних подршки у пољопривреди и руралном развоју за 2022. годину („Службене новине Федерације БиХ“, број 46/22).

7.2. Имплементација Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018-2021) - Оквирни документ и израда новог Стратешког оквира за период 2022-2027. година

Имплементација Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018-2021) – Оквирни документ

Радна група за праћење реализације Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018-2021) - Оквирни документ² (у даљем тексту: Радна група), израдила је Нацрт извјештаја о реализацији Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018-2021) - Оквирни документ за 2019. годину, који је достављен Савјету министара Босне и Херцеговине на разматрање, али је предметни материјал повучен са дневног реда с обзиром да обухвата период који није актуелан. Такође, у току 2022. године је припремљен и Нацрт извјештаја о реализацији Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018-2021) – Оквирни документ за 2020. годину. Предметни документ је прошао фазу достављања коментара од стране чланова Радне групе и јавних консултација те је упућен надлежним институцијама на мишљење, након чега ће бити упућен Савјету министара Босне и Херцеговине на разматрање и усвајање.

Припрема Нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. године - Оквирни документ

Поступајући према одредбама члана 12. Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ³ Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је у сарадњи са Федералним министарством пољопривреде, водопривреде и шумарства, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске и Одјељењем за пољопривреду и шумарство Брчко дистрикта БиХ формирало Интерресорну комисију за израду нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. године - оквирни документ. Успостављена је сарадња са IPA II пројектом EU4Agri који имплементира UNDP, посредством којег је обезбјеђена техничка подршка за израду предметног документа.

Током 2022. године Интересорна комисија и тим консултаната EU4Agri пројекта одржао је низ састанака током којих су припремљени и усаглашени:

- Акциони план за израду нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. године - оквирни документ;
- Комуникациони план за израду нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. године - оквирни документ;
- Садржај нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. године - оквирни документ;
- Преглед стања у сектору пољопривреде и руралним подручјима у Федерацији БиХ, Републици Српској и Брчко дистрикту БиХ за период 2014-2020. за потребе израде Стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022-2027. године - оквирни документ;
- Текст првог дијела нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. године - оквирни документ.

²У Радну групу су укључени представници Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде Републике Српске, Одјељења за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта БиХ, Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, Агенције за безбједност хране БиХ, Канцеларије за ветеринарство БиХ, Управе БиХ за заштиту здравља биља, Канцеларије за хармонизацију и координацију система плаћања, Министарства финансија и трезора БиХ, Дирекције за европске интеграције БиХ, Агенције за статистику БиХ, Завода за статистику Републике Српске, Федералног завода за статистику

³ „Службени гласник БиХ“, број 50/2008

Започете су активности на припреми другог дијела нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. године - оквирни документ који се односи на дефинисање оквирних стратешких циљева и мјере руралног развоја, индикатора за мониторинг, финансијског оквира и акционог плана.

С обзиром да је Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске⁴ за период 2021-2027. година раније усвојена, током 2022. године активности које је Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде спроводило су биле усмјерене ка реализацији стратешких циљева, приоритета и мјера а у складу са Акционим планом реализације Стратегије.

Нова Стратегија развоја пољопривреде и руралног развоја Федерације БиХ за период 2021-2027. година је израђена а потом и утврђена на 336. сједници Владе Федерације БиХ одржаној 27.10.2022. године. Предмета стратегија је упућена Парламенту Федерације БиХ на разматрање и прихватање.

Влада Брчко дистрикта Босне и Херцеговине је на 84. редовној сједници одржаној 14.12.2022. године, донијела Одлуку о усвајању Стратегије развоја пољопривреде и руралних подручја Брчко дистрикта БиХ за период 2021-2027. година. Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Брчко дистрикта БиХ за период 2021-2027. године је документ настао као производ интензивних консултација са свим важнијим актерима сектора и одражава јасно изражено одређење Владе Брчко дистрикта БиХ, односно њеног Одјељења за пољопривреду, водопривреду и шумарство да обезбиди другачији однос администрације и друштва у цјелини према сектору пољопривреде и руралном развоју, што ће, прије свега, бити потврђено имплементацијом предвиђених мјера и реализацијом планираних издвајања за подршку развоју сектору. Израда стратешког документа је реализована путем FAO пројекта ТСП/ВН/3603/С3 "Подршка припреми израде Стратегије развоја пољопривреде и руралних подручја Брчко дистрикта" чија верзија из 2018. године је ажурирана те је коначна верзија завршена током 2022. године. Ријеч је о неопходном и недостајућем стратешком документу Брчко дистрикта БиХ у домени руралног развоја и пољопривредно-прехрамбеног сектора којим ће се дати јасне смјернице активности и приоритетне правце дјеловања.

7.3. IPARD оперативна структура

Европски парламент је 15. септембра 2021. усвојио нову Уредбу за Инструмент претприступне помоћи 2021-2027. (IPA III). У оквиру IPA III за период од 2021-2027. која се ретроактивно примјењује од 1. јануара 2021. године, налази се и посебан Програм IPA III за подршку у области руралног развоја. Овим програмом Европска комисија је утврдила буџет у износу од 288.000.000 евра за период 2021-2027. година.

Израда новог стратешког документа, односно Стратешког плана руралног развоја Босне и Херцеговине за период од 2022. до 2027. године - Оквирни документ први је технички услов за коришћење претприступних фондова Европске уније за рурални развој. Други технички услов је постојање IPARD оперативне структуре. Потребно је ускладити отворена питања како би се задовољили критерији Европске уније који се односе на успостављање и организацију IPARD структуре у БиХ, укључујући системе директне финансијске подршке, поштујући уставну расподјелу надлежности у БиХ у области

⁴ Одлука о усвајању Стратегије развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске за период 2021-2027. година („Службени гласник Републике Српске“, број 92/21, од 14.10.2021. године)

пољопривреде. Из ових разлога, питање успостављања IPARD структуре, иако је на дневном реду већ дужи низ година, још увијек није ријешено и треба га разматрати у оквиру свих активности европских интеграција и испуњења услова за приступање ЕУ. Европска унија захтјева да се максимално поједноставе компликоване процедуре у сврху што бољег прегледа ситуације и надзора додјеле претприступних средстава, као и евентуалне акредитације тијела одговорних за provedбу IPARD-а, а који укључују организацију IPARD оперативне структуре (Управљачко тијело и Платна агенција) на нивоу Босне и Херцеговине којом управља виши службеник са искључивим одговорностима.

7.4. Развој ЕУ LEADER програма и локалних акционих група (ЛАГ) у Босни и Херцеговини

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је у сарадњи са надлежним институцијама ентитета и Брчко дистрикта БиХ и локалним акционим групама израдило Извјештај о раду локалних акционих група за 2022. годину. Сврха извјештаја се огледа у праћења напретка у раду ЛАГ-ова и развоју LEADER приступа у планирању и имплементацији политика руралног развоја у оквиру БиХ и њихов допринос развоју локалних заједница (општина). Подаци неопходни за припрему Извјештаја прикупљају се анкетом, обрађују и приказују у Извјештају. Поражавајуће је да ни један ЛАГ није извијестио о спровођењу пројектних активности током 2022. године. Узроци оваквог стања су посљедица нестабилности организацијске структуре појединих ЛАГ-ова (промјене чланова скупштина, управних одбора и менаџера ЛАГ-а), затим недостатка финансијских средстава за рад ЛАГ-ова и имплементацију ЛАГ-пројеката. Финансијска подршка је изостала како од стране надлежних институција, тако и од стране донатора. Учешће чланова ЛАГ-ова из приватног сектора у финансирању рада ЛАГ-ова и њихово учешће у финансирању пројеката такође изостаје.

Какао би се ријешило бар дио проблема у вези финансирања ЛАГ-ова те наставиле активности у погледу даљег развоја локалних акционих група и увођења ЕУ LEADER програма у Босну и Херцеговину, Министарство спољне трговине и економских односа је информисало Савјет министара БиХ. Савјет министра БиХ је подржало иницијативу развоја локалних акционих група и увођења ЕУ LEADER програма у Босну и Херцеговину те:

- препоручило надлежним институцијама ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине да у оквиру својих расположивих буџетских средстава кроз системе подстицаја за пољопривреду и рурални развој, креирају мјеру континуиране финансијске подршке раду локалних акционих група;
- задужило Министарство спољне трговине и економских односа БиХ да, у сарадњи са надлежним институцијама ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, настави координисати активности у погледу даљег развоја локалних акционих група и увођења ЕУ LEADER програма у Босну и Херцеговину у процесу европских интеграција.

У склопу обавезе о ширења информација, ЛАГ-овима су прослијеђивани позиви за пријаву на бесповратна средства у оквиру EU4Agri и EU4Business Recovery појеката, са молбом да инфомишу и подстакну своје чланове на припрему и пријаву пројектних приједлога.

7.5. Пољопривредни информациони системи и пољопривредна статистика

У потпуности је окончана процедура давања сагласности оба дома Парламента Босне и Херцеговине на Споразум о зајму за пројекат “Унапређење отпорности и конкурентности сектора пољопривреде”. Пројекат ће имплементирати надлежна ентитетска министарства пољопривреде и надлежне државне институције.

Споразумом о зајму обезбиједиће се 61,4 милиона евра од чега ће по 30.700.000 евра бити алоцирано за Републику Српску и Федерацију БиХ. Предвиђено је да Федерација БиХ и Република Српска из ових средстава обезбиједи финансирање у идентичним износима од по 1.576.000 евра за намјене јачања капацитета пољопривредног информационог система у корист Министарства спољне трговине и економских односа и Агенције за безбједност хране БиХ.

Агенција за статистику БиХ је у сарадњи са Федералним заводом за статистику и Заводом за статистику Републике Српске у периоду од 15. до 30. октобра 2022. године спровела пилот попис пољопривреде, уз раније договорен узорак и методологију. Пробни попис се спровео на узорку од 200 пописних кругова од чега у Федерацији БиХ 112 пописних кругова, Републици Српској 78 пописних кругова и Брчко дистрикту БиХ 10. Пилот пописом су се тестирали упитници, апликације за унос података, методологије за успостављање обухвата, методолошка упутства, организација рада на терену, односно сви кључни аспекти пописа пољопривреде. Резултати Пробног пописа пољопривреде послужиће за избор најпогоднијих методолошких, организационих и техничких рјешења за спровођење свеобухватног пописа.

Савјет министара БиХ је на 57. сједници одржаној 09.11.2022. године размотрио Приједлог одлуке о формирању Интерресорне радне групе за припрему Акционог плана за припрему, спровођење и дисеминацију резултата пописа пољопривреде у Босни и Херцеговини 2021-2024. и Информацију о потреби припреме, спровођења и дисеминације резултата пописа пољопривреде у Босни и Херцеговини 2021-2024, те исте, у складу с чланом 18. ставом (2) Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине, није добио потребну већину. Имајући у виду наведено, као и комплексност реализације предрадњи извјесно је да ће се попис пољопривреде пролонгирати.

Чешка развојна агенција (CzDA), под окриљем пројекта EU4Agri, је пружила техничку подршку у изради Нацрта закона о организацији тржишта вина у БиХ и изради техничке спецификације за регистар винара, виноградара и трговаца вином. Нацртом закона о организацији тржишта вина у БиХ је предвиђено да надлежне ентитетске институције воде Виноградарско-винарски регистар, свака за своје подручје, те да редовно Министарству спољне трговине и економских односа БиХ достављају податке и информације из виноградарско-винарских регистара на својим подручјима, а Министарство спољне трговине ове податке и информације обједињује за ниво Босне и Херцеговине. Објава тендера и набавка софтвера винарско-винарског регистра планирана је за 2023. годину.

8. САВЈЕТОДАВНЕ УСЛУГЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ

У области пружања стручних услуга у области пољопривреде у Републици Српској је током 2022. године реализовано сљедеће:

- 80 једнодневних, 20 практичних обука те три школе за пољопривредне произвођаче. Обукама је присуствовало 1.999 пољопривредних произвођача;

- 55 запослених у Ресору за пружање стручних услуга у пољопривреди присуствовало је на 41 догађају организованом од стране других институција и организација;
- постављено је и праћено 19 демо-огледа различитих сорти/варијанти;
- контрола квалитета млијека је извршена код 293 пољопривредна произвођача, број грла укључених у контролу је износио 2.600, број узетих узорака за лабораторијску анализу је износио 71.054;
- ажурирање регистара у сточарству (узгајивача квалитетно приплодне стоке, мушких приплодних грла и евиденција матичних грла) су вршене континуирано током године.

Када је ријеч о реализованим активностима на којима се радило у области савјетодавног рада у Федерацији БиХ у току 2022. године издвајају се:

- усвајање Закона о измјенама и допунама Закона о пољопривредним савјетодавним службама који је објављен у „Службеним новинама Федерације БиХ“, број 25/22;
- израда радне верзија Средњорочне стратегије пружања савјетодавних услуга у пољопривреди 2023-2029. година и Акционог плана за имплементацију који су достављени Влади Федерације БиХ на разматрање и усвајање. Међутим, Влада Федерације БиХ је утврдила да раније израђена радна верзија ове Стратегије није испунила услове који су прописани новом Уредбом о изради стратешких докумената у Федерацији БиХ те је у сарадњи са Федералним заводом за програмирање развоја договорено да се изврши усклађивање процеса и процедура израде ове секторске стратегије са новом Уредбом. Ради наведеног, припремљена је и на Влади Федерације БиХ донесена Одлука о изради и именована нова Комисија која ће радити на реализацији ове обавезе;
- усвајање Правилника о обуци, стручном испиту, сертификату и Регистру пољопривредних савјетодаваца („Службене новине Федерације БиХ“, број 79/22);
- израда Наставног програма редовне годишње обуке пољопривредних савјетодаваца за 2022. годину;
- имплементација Програма рада Јавне пољопривредне савјетодавне службе у Федерацији БиХ за 2022. годину у потпуности;
- у Регистар савјетодаваца је уписано око 100 савјетодаваца који су успјешно прошли обуку и добили сертификат;
- израда програма по којему ће радити јавне пољопривредне савјетодавне службе у Федерацији БиХ у 2023. години.

У организацији Министарства спољне трговине и економских односа БиХ и ТАИЕХ канцеларијом из Брисела у августу 2022. године одржана је радионица на тему „Јачање савјетоданих услуга у пољопривреди“. Радионица је организована са циљем унапрјеђења знања и праксе у пружању савјетодавних услуга у области пољопривреде и руралног развоја, те размјене инфомација и искустава са стручњацима из ове области у земљама Европске уније.

9. РИБАРСТВО

Према Извјештају о напретку БиХ за 2022. годину у области рибарства, БиХ је у раној фази припремљености. Такође је наведено да није остварен напредак у усклађивању законодавства БиХ са законодавством Европске уније. Програми развоја рибарства и аквакултуре које је уз техничку асистенцију израдио EUROFISH упућени су надлежним

институцијама ентитета и Брчко дистрикта БиХ како би, према претходном договору поштујући усаглашени „bottom-up“ принцип, финализирали и усвојили у складу са законским процедурама. Након што надлежне институције ентитета и Брчко дистрикта БиХ усвоје ове документе приступило би се изради оквирног документа за БиХ.

Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства је израдило Нацрт закона о слатководном рибарству који је утврдила Влада Федерације БиХ на 337. сједници одржаној 03.11.2022. године. Нацрт поменутог закона је упућен Парламенту Федерације БиХ на разматрање и прихватање.

У Републици Српској је започела израда Програма развоја рибарства и аквакултуре. С тим у вези, потписан је Уговор о спровођењу активности за израду Програма. Теренска истраживања су дјелимично урађена за одређене локације (сливна подручја ријека Сава, Укрина, Босна и Дрина) због неповољних временских услова.

Укупно је закључено 62 уговора за коришћење рибарских подручја, укупно је издато 10.000 годишњих дозвола за спортски риболов и 12.500 седмичних, дневних и мјесечних дозвола.

Правни акти који су донесени у овој области током 2022. године су:

- Одлука о измјени и допуни Одлуке о висини накнаде за коришћење риболовне зоне и висини накнаде за риболовне дозволе („Службени гласник Републике Српске“, број 54/22);
- Правилник о програму, начину и условима полагања риболовачког испита („Службени гласник Републике Српске“, број 108/22);
- Правилник о облику, садржају и обрасцу дозволе за риболов („Службени гласник Републике Српске“, број 74/22).

У Федерацији БиХ је донесен Правилник о измјенама и допунама Правилника о облику и садржају обрасца дозвола за спортско-рекреативни риболов („Службене новине Федерације БиХ“, број 101/22).

Што се тиче међународних споразума, Босна и Херцеговина наставља да сарађује по питању морског рибарства са Генералном комисијом за рибарство Медитерана (GFCM) и УН-овом Организацијом за храну и пољопривреду (FAO). Као потписница Декларације Малта MedFish4Ever, неопходно је допринијети њеном ефикасном спровођењу у предстојећем периоду.

10. ОРГАНСКА ПРОИЗВОДЊА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Последњих деценија у свијету значајно расте потражња за здравствено безбједним пољопривредним производима, укључујући и производе органског поријекла. Глобални раст потрошње органских производа један је од кључних фактора за прелазак из конвенционалног на органски систем производње.

Настојања Европске комисије су да кроз низ акција органска производња до 2030. године достигне удио од 25% обрадивих површина.

Да би се повећао број органских произвођача, површина под органском производњом и удио органске производње у укупним обрадивим површинама неопходно је радити на:

- технолошком опремању и развоју прерађивачког сектора;
- инвестицијама усмјереним на креирање брендова и повећање степена прераде;

- јачању конкурентности;
- маркетингу органских пољопривредних производа са циљем повећања присуства и препознатљивости на тржишту;
- јачању извозне оријентације;
- јачању контроле и сертификације;
- промоцији потрошње органских производа;
- већој информисаности и повећању повјерења потрошача као и на подршци формирању група са циљем смањења трошкова сертификације.

Уредба 2018/848 Европског парламента о еколошкој производњи и означавању еколошких производа је ступила на снагу од 1. јануара 2022. године с циљем да се обезбиједи даље јачање повјерења потрошача у органски систем Европске уније и обезбиједи да сви органски производи који се продају у ЕУ буду истог стандарда. Циљ Уредбе (ЕУ) 2018/848 је ревидирати и ојачати правила Европске уније о еколошкој производњи и означавању еколошких производа у вези са системом контроле, трговинским режимом и правилима производње. Настоје се створити једнаки услови тржишног такмичења за субјекте, ускладити и поједноставити правила, побољшати повјерење потрошача у еколошке производе и у еколошки логотип ЕУ.

Уредбом се шири подручје примјене постојећег законодавства о производњи и означавању еколошких производа (Уредба (ЕЗ) бр. 834/2007) да би се обухватили производи уско повезани с пољопривредом као што су плуто, сол, етерична уља, памук или вуна. Усклађују се правила која се примјењују на субјекте у еколошкој производњи у државама чланицама ЕУ-а и земљама изван ЕУ-а увођењем система усклађености. Ревидирају се правила о еколошкој производњи стоке и уводе правила за нове врсте као што су кунџи. Уредбом се уводи нови систем групне сертификације за мале пољопривреднике, чиме им се олакшава прелазак на еколошку пољопривреду. Систем контроле ојачан је строжим мјерама предострожности и снажнијим контролама ланца снабдијевања које се заснивају на оцјени ризика. У начелу се над субјектима једном годишње спроводе провјере на терену.

Органска производња у БиХ се све више развија и подстиче буџетским средствима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске и Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства с циљем повећања броја произвођача који се баве органском производњом, површина за органску производњу као и прерађивача органских производа. Мјере подршке органским произвођачима се обезбјеђују путем Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села у Републици Српској и Програма новчаних подршки у пољопривреди и руралном развоју у Федерацији БиХ.

У Републици Српској Правилником о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села за 2022. годину прописано је да је минимална површина за коју се може остварити премија за органску биљну производњу и производњу у периоду конверзије износи 0,1 ha за воћарске и повртларске културе, 100 m² за повртларске културе у заштићеном простору и 0,25 ha за ратарске културе. Висина премије за органску биљну производњу и производњу у периоду конверзије за ратарске културе износи 500 KM/ha, а за воћарске и повртларске културе износи 600 KM/ha, док за повртларске културе у заштићеном простору износи 200 KM по 100 m². Што се тиче премија за органску сточарску производњу у коју је укључено и органско пчеларство, висина премије износи до 500 KM по условном грлу, односно 20 KM по кошници. Максималан износ премије коју један корисник може да оствари у току једне године за ову врсту подстицаја износи 40.000 KM. Путем мјере увођење стандарда квалитета и

безбједности пољопривредних и прехранбених производа (добре пољопривредне праксе, интегралне и органске производње, укључујући и групну сертификацију) произвођачи који се баве органском производњом имали су право на остваривање премије за сертификацију органске производње (50% од цијене коштања сертификата), односно 10.000 КМ максимално по кориснику. Нова мјера у 2022. години била је и инвестиције у органској производњи (набавка механизације и уређаја, опреме за припрему, прање, полирање, чишћење, сортирање, калибрисање, паковање и означавање пољопривредних производа, опрему за прераду на пољопривредном газдинству, набавку пластеника и наводњавање) у износу од 5.000 КМ.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске потписало је споразум са НЛБ банком о сарадњи, како би се кроз заједничке активности јачао сектор органске производње Републике Српске.

У Републици Српској одржан је 2. Дан органске производње Српске (јули 2022. године) и у септембру 2022. године 2. Органик фест Српске (Фестивал органских производа). Преко 200 потенцијалних произвођача присуствовало је обукама широм Републике Српске из области органске производње.

У Федерацији БиХ се обезбјеђује подршка сертификацији органске производње за произвођаче, прерађиваче или сакупљаче уписане у Регистар клијената, а који посједују важећи сертификат према захтјевима стандарда „ISO/IEC 17065 : 2014“. На основу расподеле средстава за ову мјеру је предвиђено издвајање од 70.000 КМ за 2022. годину, док један клијент може да оствари право на максималан износ новчане подршке до 10.000 КМ. Такође, поједини кантони и локалне заједнице имају подршку за дио трошкова за сертификацију а кроз имплементацију појединих пројеката одређене мјере за органску производњу имају подршку увећану за 10% у односу на конвенционалну пољопривредну производњу.

У Брчко дистрикту БиХ, подстицаји су регулисани Правилником о начину и условима за подстицај у пољопривредној производњи с тим да није било захтјева за остваривање права на подстицајна средства на основу органске производње.

На нивоу Босне и Херцеговине не постоји регулатива за органску производњу, с обзиром да не постоји консензус за овакву врсту прописа. Што се тиче ентитета, надлежна ентитетска министарства пољопривреде су донијела, или су у процесу доношења, законских и подзаконских аката за органску производњу, док Брчко дистрикт Босне и Херцеговине нема уређену ову област.

Релевантно законодавство се усклађује се за законодавством ЕУ. С тим у вези, у сарадњи са Сталном радном групом (SWG) за регионални рурални развој земаља Југоисточне Европе и пројектом Дијалог о пољопривредној политици – Западни Балкан (APD) у оквиру Радне групе за органску производњу реализују се активности усклађивања законских и подзаконских прописа земаља Западног Балкана са Уредбом ЕУ 2018/848. Конкретно, што се тиче Босне и Херцеговине, како би се израдио нови законодавни оквир који регулише органску производњу, а који ће обезбиједити спровођење Уредбе 2018/848, обезбјеђена је експертска помоћ ентитетским министарствима. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреду Републике Српске у сарадњи са експертима израђује нови законодавни оквир о органској производњи, док Федерално министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ нису започели са израдом новог законодавства.

11. ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ И МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

11.1. Примјена Споразума о стабилизацији и придруживању и Додатног протокола

Босна и Херцеговина и Европска унија, редовно, једном годишње, а у складу са претходно усаглашеним распоредом одржавања састанака заједничких органа, организују одржавање састанака за надзор спровођења Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП). Шести састанак Пододбора за пољопривреду и рибарство, укључујући безбједност хране, ветеринарство и фитосанитарна питања између ЕУ и Босне и Херцеговине одржан је 16. јуна 2022. Представници Европске комисије (Комисија) разговарали су с надлежним органима из Босне и Херцеговине о најновијим дешавањима у овим областима. На састанку је констатовано да се трговина пољопривредних производа спроводи у складу са Споразумом о стабилизацији и придруживању. Биљежи се раст извоза из БиХ одређених група пољопривредних производа, али покривеност извоза увозом и даље иде у корист ЕУ. Комисија је охрабрила Босну и Херцеговину да настави са неопходним реформама и развојем секторских стратегија и законодавства у цијелој земљи, те убрза законодавно усклађивање и координацију у свим овим областима. Надаље, након поновљених приједлога да се уведу пуне царине најповлашћеније нације (MFN) на неке категорије свјежег говеђега и свињског меса ЕУ, Комисија је нагласила важност потпуног поштовања одредби Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП), посебно оне у вези са трговинским уступцима које су дале стране.

Бх. страна је упознала Европску комисију са искорацима који су направљени у погледу израде Закона о организацији тржишта вина у БиХ те припремама за почетак израде новог стратешког плана за пољопривреду и рурални развој. Европска комисија је позвала на што скорије усаглашавање и усвајање ових докумената и поздравила повећање буџетске подршке за пољопривреду и рурални развој на надлежним нивоима власти у БиХ те указала на важност хармонизације мјера пољопривредне подршке у цијелој БиХ са законодавством ЕУ. Европска комисија је такође позвала БиХ да спроведе попис пољопривреде који је задњи пут у БиХ урађен 1960. године.

Бх. страна је информисала Комисију да је политика квалитета усаглашена са правилима ЕУ.

Када су у питању активности на усклађивању са захтјевима ЕУ у секторима ветерине, безбједности хране и фитосанитарној политици, Европска комисија је изразила очекивање да институције у БиХ у наредном периоду појачају напоре и даље ојачају систем заштите јавног здравља животиња. Што се тиче здравља животиња потребно је јачати службене контроле, унаприједити мрежу лабораторија, додатно побољшати централну базу података за идентификацију животиња итд. Комисија је поновила потребу за даљим усклађивањем закона о безбједности хране и ветеринарству са законодавством ЕУ.

11.2. Централноевропски споразум о слободној трговини (СЕФТА)

За земље чланице СЕФТА 2006 Споразума прошла 2022. година је била прва постпандемијска година, када се након једне кризе ушло у другу енергетску кризу. Исто тако, украјинска криза је пореметила трговинске ланце снабдијевања, како у свијету, тако и у Босни и Херцеговини. Оно што је Секретаријат СЕФТА-е већином радио у

прошлој години, то је примјена Акционог плана за успостављање регионалног заједничког тржишта, који је усвојен 2020. године а у оквиру предсједавања Републике Молдавије са сљедећим приоритетима предсједавања: спровођење Одлуке о олакшавању трговине воћем и поврћем, одржавање зелених коридора, усклађивање друге стране ветеринарског сертификата, повећање транспарентности, као и подршка развоју и одржавању регионалних ИТ система (TRACES, Europhyt, RASFF) и обезбјеђење тачности података и њихова размјену између страна.

Пододбором за пољопривреду, укључујући санитарна и фитосанитарна питања (CEFTA Subcommittee on Agriculture Including SPS) у 2022. години предсједавала је Република Србија. У току предсједавања одржана су два састанка Пододбора на којима су учествовали представници свих CEFTA страна, Албаније, Босне и Херцеговине, Сјеверне Македоније, Молдавије, Црне Горе, Србије и Косова*. Учествовали су и представници CEFTA Секретаријата и Европске комисије. На састанцима се дискутовало о више тема са фокусом на имплементацију Одлуке о олакшавању трговине воћем и поврћем, усклађивању радног времена и Нацрту одлуке о смањењу трошкова трговине. Важно је истаћи да је у току претходне године покренута сарадња са FAO Канцеларијом у Будимпешти у контексту пружања подршке у припреми модела извјештавања о мјерама подршке у пољопривреди у склопу цијелокупног пакета транспарентности.

Такође, на састанку се расправљало о текућим активностима као и планираном усвајању нацрта одлука:

- Нацрт одлуке о измјенама и допунама Одлуке бр. 1/2015 о оснивању тијела CEFTA (оснивање Ветеринарске радне групе);
- Нацрт одлуке о утврђивању усаглашених правила за здравствене сертификате и ветеринарске здравствене потврде за одређену робу намијењену за људску исхрану за трговину између чланица CEFTA-е;
- Нацрт одлуке о објектима у дијеловима овлашћеним за трговину између CEFTA страна.

Када је у питању јачање пакета транспарентности, односно ажурирање SPS базе података која је дио пакета, у прошлој години је представљен рад софтвера базе података, као и мануелни приручник са детаљима о начину коришћења базе за све CEFTA стране.

SPS база података је пуштена у функцију и доступна је широј јавности. Достављање потребних докумената и легислатива неопходних за ажурирање SPS базе података ће остати у фокусу страна у 2023. години с циљем побољшања квалитета информација доступних у надограђеној SPS бази података а самим тим и свеобухватног пакета транспарентности.

CEFTA структурама у 2023. години предсједаваће Црна Гора, те ће се уложити додатни напори како би се унаприједила регионална трговинске сарадња између чланица CEFTA споразума и побољшали добросусједски односи. План развоја, као и начини за превазилажење изазова и проналажење рјешења која ће важити на цијелом тржишту CEFTA-е стоји у постепеном усаглашавању са законодавством и политиком ЕУ свих CEFTA страна.

Извјештај са специјалног састанка CEFTA Заједничког одбора Споразума о измјени и приступању Централноевропском споразуму о слободној трговини (CEFTA 2006 Споразум) усвојен је на 56. редовној сједници Савјета министара Босне и Херцеговине,

26.10.2022. године. Такође, Савјет министара БиХ је на истој сједници донијело Одлуку о изменама и допунама Одлуке о успостављању радних група унутар формираних СЕФТА пододбора, између осталог усвојена је и Одлука о успостављању радне групе за пољопривреду, укључујући санитарна и фитосанитарна питања Споразума СЕФТА 2006 која је првобитно објављена у „Службеном гласнику БиХ“, број 62/19.

11.3. Међународни споразум о маслиновом уљу и стоним маслинама из 2015. године

ИОС (International Olive Council) је једина организација која се на свјетском нивоу бави маслиновим уљем и маслинама. Стандарди ИОС-а су прихваћени од Европске комисије и уврштени у регулативе Европске уније. У контексту припреме за приступање БиХ Европској унији, чланство у Међународном савјету за маслине (ИОС) је додатни беневит у испуњавању обавеза у процесу европских интеграција. Потписивањем овог споразума и приступањем Међународном савјету за маслине (ИОС) се настоји обезбиједити усклађивање законодавства о маслиновим уљима, уљима од маслинових комина и стоним маслинама, како би се избјегле трговинске препреке, удовољавање међународним стандардима те усвајање нових знања о саставу и карактеристикама маслина. Такође, промовише се квалитет и контрола производа, међународна трговина и њен развој те заштита потрошача и сузбијање преваре и обмана.

С тим у вези, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је покренуло процедуру приступања БиХ Међународном савјету за маслине те је приједлог основа за приступање у чланство упутило Савјету министра Босне и Херцеговине које је на 57. сједници одржаној 09.11.2022. године утврдио приједлог основа за приступање Босне и Херцеговине у чланство Међународног савјета за маслине. Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине је потом Приједлог основа доставило Предсједништву Босне и Херцеговине ради доношења одлуке о приступању и овлаштењу министра спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине да потпише инструмент о приступању Босне и Херцеговине у чланство Међународног савјета за маслине.

На 3. редовној сједници Предсједништва БиХ одржаној 22.02.2023. године, Предсједништво БиХ је донијело Одлуку о приступању БиХ овој организацији и овластило министра спољне трговине и економских односа БиХ да потпише и депонује инструмент о приступању.

12. БЕЗБЈЕДНОСТ ХРАНЕ

У оквиру овог поглавља представљене су најзначајније реализоване активности које су надлежне институције у БиХ спроводиле у области безбједности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике.

Агенција за безбједност хране Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Агенција) је у циљу пружања научних савјета, те научне и техничке помоћи припремила и израдила четири процјене ризика поријеклом из хране које су намијењене представницима надлежних инспекцијских органа за предузимање одговарајућих мјера у предметној области и то:

- Дифлубензурон у узорка крушке (РА-И),
- Пропамоцарб у узорку јагоде (РА-2),
- Афлатохин у млијека (РА-3) и Кадмиј у кромпиру (РА-4).

EY RASFF систем (EU Rapid Alert System for Food and Feed) - Агенција је током 2022. године запримила 35 EY RASFF обавјештења о ризицима поријеклом из хране/материјала у контакту са храном. Извршена је евалуација обавјештења, припремање и достављање обавјештења надлежним органима у бх. систему. Агенција је надлежној служби ЕЦ „SANTE RASFF“, током 2022. године, достављала и извјештаје о предузетим мјерама надлежних органа у БиХ, узимајући у обзир повратне информације инспекцијских органа. Повратне информације трећих земаља, Европска комисија чини доступним свим чланицама EY RASFF мреже. Контакт тачке трећих земаља, имају приступ RASFF WINDOW апликацији и информацијама које их се искључиво тичу. Обавијести изван EY RASFF система - Агенција је запримила укупно четири обавјештења изван EY RASFF система које су на даље поступање и предузимање одговарајућих мјера достављене надлежним органима ентитета.

WHO/FAO INFOSAN (International Food Safe Authorities Network) мрежа - Од INFOSAN Секретаријата, током 2022. године, запримљена су три хитна INFOSAN обавјештења, те су достављене повратне информације о предузетим мјерама у БиХ.

Мониторинг хране - У сарадњи са надлежним органима БиХ и ентитета припремљен је и спроведен Програм праћења (мониторинг) остатака пестицида у и на храни биљног и животињског поријекла у 2022. години. Укупно је узорковано 184 узорака хране, те су извршене анализе на присуство 192 активне материје. Од укупно 184 анализираних узорака, 100 (54,3%) узорака није садржавало остатке пестицида на нивоу квантификације, 82 узорака (44,6%) су садржавала остатке пестицида у/изнад нивоа квантификације, у границама мјерне несигурности. Два, односно (1,1%), узорака су била неодговарајућа.

Сарадња са лабораторијама - Агенција је и у 2022. години наставила сарадњу са лабораторијама за контролу хране у БиХ. На основу тренутно обрађених података о лабораторијским анализама, у БиХ је узорковано 17.925 узорака хране, од чега је неодговарајућих било 583 или 3,25% узорака. На подручју БиХ у 2022. години је регистровано укупно 275 случајеве оболијевања гдје је храна потврђена као узрок/пут преноса. Тренутно нису регистрована оболијевања у епидемијској форми.

Регистри – у складу са одредбама прописа о храни Агенција води више регистара, који су током извјештајног периода редовно ажурирани.

Међународна сарадња - Сарадња са Европском агенцијом за безбједност хране (EFSA) - У извјештајном периоду потписане су измјене Уговора о међусобној сарадњи између Европске агенције за безбједност хране (EFSA) те је исти продужен до 31.05.2023. године. У складу са уговорним одредбама, експерти из БиХ су и у 2022. години редовно учествовали у раду и на састанцима радних тијела EFSA -е (Савјетодавно вијеће, Мрежа контакт тачака, научне мреже из области пестицида, контаминаната, генетски модификованих организама, добробити и здравља животиња, резидуа ветеринарских лијекова, антимицробне резистенције и комуникације ризика). Агенција је, као контакт тачка EFSA-е, у извјештајном периоду координисала унос података из БиХ о остацима пестицида, остацима ветеринарско-медицинских производа, зоонозама, епидемијама узрокованим храном и BCE (bovine spongiform encephalopathy/TSE transmissible spongiform encephalopathies) за 2022. годину у EFSA DCF (Data Collection framework).

Better training for safer food – У оквиру тренинга под називом „Better training for safer

food“ укупно је одржано 18 тренинга на којима је учествовало 24 представника из БиХ.

ГРА 2018 - У извјештајном периоду настављене су активности у оквиру Twinning пројекта: „Подршка ЕУ изградњи капацитета и постепеном усклађивању са правном стечевином ЕУ у сектору безбједности хране у Босни и Херцеговини“ - У току 2022. године, у оквиру пројекта, укупно је одржано 39 експертских мисија које су за циљ имале побољшање безбједности и квалитета хране кроз спровођење напредних нивоа политика о безбједности хране и прописа усклађених с правном тековином ЕУ.

Сарадња са USAID пројектом Развој одрживог туризма у Босни и Херцеговини (Туризам) - Како би подржала произвођаче чији прехранбени производи имају потенцијал за стицање једне од регистрованих ознака поријекла, Агенција је, уз подршку USAID-овог пројекта припремила „Водич за добијање ознака географског поријекла и традиционалних специјалитета хране у Босни и Херцеговини“, као и „Информативни летак о заштити производа“. Ови материјали намијењени су свим произвођачима и прерађивачима хране у БиХ који желе да заштите ознаку поријекла, ознаку географског поријекла или ознаку гарантовано традиционалног специјалитета за своје прехранбене производе.

Сарадња са Food and Agriculture Organization (FAO) - У оквиру пројекта "Јачање административног система за управљање и подршку ознакама заштите географског поријекла (TCP/ВН/3801)", одржано је више тренинга о практичним алатима за припрему и процјену GI (географска ознака) спецификација и израду плана интерне контроле. Такође, као излазни резултат пројекта је књига за промовисање квалитета производа са географским поријеклом и производа са потенцијалом географских ознака у Босни и Херцеговини „Традиционални прехранбени производи Босне и Херцеговине и потенцијал географских ознака“ и „Водич за практичаре који појашњава неопходне кораке за укључивање локалних производа у национални и ЕУ регистар географских ознака, као и за контролу и доказивање фалсификовања и преваре“.

Пројекат Чешке развојне агенције - одржане су три обуке које су за циљ имале додатно усавршавање особља лабораторија за контролу хране, од којих су двије организоване у БиХ, а једна у Прагу у Републици Чешкој. У оквиру пројекта одржана је и промоција једног од циљева развојне сарадње у БиХ, којим се посебно доприноси процесу интеграције БиХ у ЕУ, а то је „Безбједнија храна: одговорна пољопривреда, ветеринарске и фитосанитарне лабораторије и инспекторати“.

Agricultural Competitiveness and Institutional Strengthening Project (ACIS) – У оквиру овог пројекта је планирано обнављање информатичке опреме, као и надоградња Информационог система безбједности хране (FSIS) са акцентом на процјену и комуникацију ризика.

Прописи о храни - На приједлог Агенције у сарадњи с надлежним органима ентитета, Савјет министара БиХ донијело је један пропис и то: Одлука о измјенама Одлуке о именовању чланова Савјета за генетски модификоване организме („ Службени гласник БиХ", број 60/22).

Област генетски модификованих организама - Савјет за генетски модификоване организме (у даљем тексту: Савјет за ГМО) у извјештајном периоду одржао је укупно седам сједница. Усвојен је Извјештај о раду Савјета за ГМО за период 01.01-31.12.2021. године. Донесена су 22 мишљења по захтјеву субјекта у пословању са храном за

животиње за издавање рјешења о одобрењу за стављање на тржиште БиХ генетски модификоване хране за животиње и три мишљења по захтјеву субјекта у пословању са храном за животиње за издавање рјешења за обнову одобрења за стављање на тржиште БиХ генетски модификоване хране за животиње. Агенција је на основу наведених мишљења донијела 2 рјешења о одобрењу за стављање на тржиште БиХ генетски модификоване хране за животиње и три рјешења о обнови рјешења. Савјет за ГМО је такође дао и једно стручно мишљење надлежним органима и заинтересованим странама. Завршене су активности на изради брошуре „Генетски модификовани организми у Босни и Херцеговини“ која је објављена на службеној интернет страници Агенције.

Комисија за признавање природних минералних, природних изворских и стоних вода у Босни и Херцеговини - Комисија је у извјештајном периоду, након разматрања, окончала 22 предмета за признавање природних минералних, природних изворских и стоних вода и донијела мишљења о наведеним предметима. У складу са мишљењима, Агенција је донијела рјешења о признавању природних минералних, природних изворских и стоних вода. Све признате воде уписане су у Регистар Агенције. Ажурирана је Листа признатих природних минералних вода и природних изворских вода у Босни и Херцеговини као и Попис стоних вода у Босни и Херцеговини, („Службени гласник БиХ“, број 21/22 и интернет страница Агенције www.fsa.gov.ba). У циљу праћења безбједности и квалитета природних минералних, природних изворских и стоних вода како приликом увоза тако и присутних на тржишту Босне и Херцеговине, Агенција је свим надлежним инспекцијским органима послала обавјештење о објављивању ажурираних листи у Службеном гласнику БиХ. Агенција је доставила надлежним инспекцијским органима препоруку за праћење стања у области природних минералних, природних изворских и стоних вода.

Комисија за регистрацију ознака поријекла, ознака географског поријекла и додјелу ознака гарантовано традиционалног специјалитета прехранбених производа у Босни и Херцеговини - У извјештајном периоду, Савјет министара БиХ усвојио је Извјештај о раду Комисије за регистрацију ознака поријекла, ознака географског поријекла и додјелу ознака гарантовано традиционалног специјалитета прехранбених производа у Босни и Херцеговини за 2021. годину.

Управни одбор Агенције је одржао 12 сједница на којима је разматран и усвојен Правилник о чају, биљном чају, воћном чају и инстант чају. Такође, усвојен је Програм рада Агенције за безбједност хране Босне и Херцеговине за 2023. годину, те разматрано и примљено к знању више информација из дјелокруга рада Агенције.

Мрежа организација у области безбједности хране и хране за животиње - У складу са „Одлуком о успостављању Мреже организација у подручју безбједности хране за животиње“, а на основу пријава на јавни позив Агенције, формирана је Мрежа организација у области безбједности хране и хране за животиње којој је приступило 17 института, завода и факултета. Путем мреже се редовно дистрибуишу различити материјали које публикује EFSA (The European Food Safety Authority), FAO (Food and Agriculture Organization), WHO (World Health Organization) те други органи и организације које се баве безбједношћу хране.

База експерата Агенције - Задачи Агенције обухватају и пружање: научних савјета те научне и техничке помоћи везано уз људску исхрану у вези са законодавством у БиХ, као и помоћи у комуникацији везано уз питања исхране у оквиру програма здравствене заштите у БиХ; научних мишљења о другим питањима везанима уз здравље и добробит

животиња и здравље биља; научних мишљења о производима, укључујући храну и храну за животиње везано уз генетски модификоване организме. Имајући у виду да је за реализацију напријед наведених задатака Агенције неопходно укључити академску заједницу и остале независне експерте, у ту сврху Агенција је формирала базу експерата, која се редовно ажурира и у којој су до сада пријављена 123 експерта из подручја безбједности хране. Агенција експерте ангажује по потреби.

Одговори на упите везано за имплементацију прописа из области безбједности хране - У извјештајном периоду припремљено је 178 одговора на упите субјеката у пословању с храном, надлежних органа свих нивоа власти и осталих заинтересованих страна, а који су се односили на имплементацију прописа из области безбједности хране.

13. ЗАШТИТА ЗДРАВЉА БИЉА

Уз подршку Twinning пројекта IPA 2018 „Подршка ЕУ изградњи капацитета и постепеном усклађивању са правном тековином Уније у фитосанитарном сектору у БиХ“, Управа БиХ за заштиту здравља биља је израдила Нацрт закона о здрављу биља у складу са Регулацивом ЕУ 2016/2031 и исти је прослијеђен Европској комисији на мишљење. Надаље, кроз поменути пројекат радило се и на Нацрту закона о сјемени и садном материјалу пољопривредног биља у БиХ, те сету нацрта правилника како слиједи:

- Правилник о стављању у промет, признавању и упису чуваних и аматерских сорти у Сортну листу у Босни и Херцеговини;
- Правилник о сертификацији сјемена жита у БиХ;
- Правилник о чувању стандардних узорака сјемена;
- Правилник о трошковима у поступцима признавања сорти, службеног потврђивања и заштити права оплемењивача;
- Правилник о условима у погледу стручне, просторне и техничке оспособљености лабораторија;
- Правилник о узорковању и испитивању квалитета сјемена пољопривредног биља у БиХ;
- Правилник о коришћењу фармеровог сјемена;
- Правилник о садржају и начину вођењу регистра у обављању послова заштите сорти права оплемењивача у БиХ .

По препоруци пројекта правилници су упућени члановима радне групе на консултације.

Списак активних материја дозвољених за употребу у фитофармацеутским средствима у БиХ

Управа БиХ за заштиту здравља биља (у даљем тексту: Управа) редовно усклађује списак активних материја дозвољених за употребу у фитофармацеутским средствима у БиХ („Службени гласник БиХ", бр. 24/22, 46/22, 72/22 и 4/23) у складу са измјенама и допунама списка у ЕУ и од великог су значаја у процесу регистрације и стављања у промет фитофармацеутских средстава у БиХ.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске редовно доноси и усклађује Рјешење о утврђивању Листе одобрених активних супстанци и основних супстанци („Службени гласник Републике Српске“, број 55/22) са измјенама и допунама и објављује га на сајту министарства.

На основу обавеза које произилазе из Закона о заштити здравља биља („Службени гласник БиХ“, број 23/03) инспекторати ентитета и Брчко дистрикта БиХ достављају Управи извјештаје, односно податке о броју прегледаних пошилики, врсти робе (биље или фитофармацеутска средства или минерално ђубриво), количинама прегледаних роба и предузетим инспекцијским мјерама за робе које подлијежу обавезној фитосанитарној контроли при увозу у БиХ. Подаци се достављају у усаглашеној Еxcel табели на мјесечном нивоу за сваки гранични прелаз посебно. Управа обједињава податке и сачињава извјештаје на мјесечном, шестомјесечном и годишњем нивоу. Обједињене податке Управа користи за сопствене службене потребе и доставља их обједињене инспекторатима ентитета и Брчко дистрикта БиХ.

Поред горе наведених извјештаја, инспекторати ентитета и Брчко дистрикта БиХ достављају Управи и извјештаје и податке о другим спроведеним активностима из надлежности фитосанитарне инспекције у унутрашњем инспекцијском надзору.

Пројекти у фитосанитарној области:

1. Пројекат са Чешком развојном агенцијом „Унапрјеђење безбједности хране у БиХ“ у дијелу „Подршка успостављању функционалног система контроле пестицида и ђубрива те интегралне заштите биља (Integrated Pest Management - IPM) - 36 мјесеци (2018-2021). Пројекат је продужен до краја 2023. године. Укључени су сви надлежни органи и институције у области фитофармацеутских средстава и минералних ђубрива.
2. Twinning пројекат IPA 2018 „Подршка ЕУ изградњи капацитета и постепеном усклађивању с правом тековином Уније у фитосанитарном сектору у БиХ“ - настављене активности у трећој години имплементације.

Од законодавних активности у 2022. години донесен је Програм посебног надзора (системске контроле) карантинских штетних организама на кромпиру у БиХ за 2022. годину.

Подзаконски акти који су донесени у Републици Српској у области заштите здравља биља су:

- Програм посебног надзора карантинских штетних организама на кромпиру у Републици Српској у 2022. години, („Службени гласник Републике Српске“, број 27/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организма *Erwinia amylovora (Burrill) Winslow et al.* - проузроковача бактериозне пламењаче јабучастих воћака на подручју Републике Српске у 2022. години, („Службени гласник Републике Српске“, број 44/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Candidatus Liberibacter solanacearum (Liefing et al.)* - проузроковача зебрасог чипса кромпира на подручју Републике Српске у 2022. години, („Службени гласник Републике Српске“, број 44/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организма *Monilinia fructicola (Winter) Honey* - проузроковача америчке смеђе трулежи плодова јабучастих и коштичавих воћака на подручју Републике Српске у 2022. години, („Службени гласник Републике Српске“, број 45/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Xylophilus ampelinus (Panagopoulos) Willems et al.* - проузроковача бактериозне пламењаче винове лозе на подручју Републике Српске у 2022. години, („Службени гласник Републике Српске“, број 33/22);

- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Acidovorax citrulli* (Schaad et al.) - проузроковача бактериозне мрљавости плодова лубенице на подручју Републике Српске у 2022. години, („Службени гласник Републике Српске“, број 31/22);
- Програм посебног надзора над присуством *Phytophthora fragariae* var. *rubi* - проузроковача фитопфторозе малине на подручју Републике Српске у 2022. години, („Службени гласник Републике Српске“, број 44/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Alternaria mali* Roberts - проузроковача алтернаријске пјегавости јабуке на подручју Републике Српске у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 33/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетних организама (*Impatiens necrotic spot tospovirus*, *Pepino mosaic virus* и *Tomato yellow leaf curl virus*) на подручју Републике Српске у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 46/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Xylella fastidiosa* Wells et al. - проузроковача Пирсове болести на подручју Републике Српске у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 31/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетних организама у регистрованим расадницима у Републици Српској у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 46/22);
- Програм посебног надзора над присуством *Tomato spotted wilt virus*, *TSWV* у Републици Српској у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 39/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Grapevine flavescence dorée phytoplasma*, *FD* у Републици Српској у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 44/22);
- Програм посебног надзора над присуством штетног организма *Candidatus Phytoplasma solani* (*Stolbur phytoplasma*) у Републици Српској у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 44/22);
- Програм посебног надзора над присуством штетних инсеката у биљној производњи на подручју Републике Српске у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 31/22);
- Програм посебног надзора над присуством *Tomato brown rugose fruit virus*, *ToBRFV* у Републици Српској у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 44/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организма *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man in 't Veld sp. nov. – проузроковача изненадног угинућа и сушења дрвенастих биљака на подручју Републике Српске у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 33/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама *Geosmithia morbida* Kolarik et al. - проузроковача рака ораха и вектора *Pityophthorus juglandis* Blackman - ораховог поткорњака на подручју Републике Српске у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 33/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Pseudomonas syringae* pv. *actinidiae* Takikawa et al. - проузроковача бактериозног рака *Actinidia* spp. на подручју Републике Српске у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 33/22);

- Програм посебног надзора над присуством нематода у биљној производњи у Републици Српској у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 31/22);
- Програм посебног надзора над присуством вируса на *Rubus spp.* у Републици Српској у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 31/22);
- Програм посебног надзора над присуством *Pantoea stewartii subsp. stewartii* - проузроковач бактериозне увелости кукуруза на подручју Републике Српске у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 44/22);
- Програм посебног надзора над присуством *Blueberry leaf mottle virus, BLMoV* на подручју Републике Српске у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 44/22);
- Програм посебног надзора над присуством *American plum line pattern virus, APLPV* на подручју Републике Српске у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 44/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетних организама на коштичавим воћкама на подручју Републике Српске у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 45/22);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетних организама (*Little cherry virus-1, Little cherry virus-2, Cherry necrotic rusty mottle virus, Cherry green ring mottle virus i Cherry mottle leaf virus*) на подручју Републике Српске у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 46/22);
- Правилник о полагању стручног испита за добијање дозволе за пружање услуга из области средстава за заштиту биља („Службени гласник Републике Српске“, број 39/22);
- Правилник о условима за промет и примјену нарочито опасних средстава за заштиту биља („Службени гласник Републике Српске“, број 27/22);
- Програм мониторинга остатака средстава за заштиту биља за 2022. годину („Службени гласник Републике Српске“, број 33/22);
- Рјешење о утврђивању Листе одобрених активних супстанци и основних супстанци („Службени гласник Републике Српске“, број 55/22);
- Рјешење о утврђивању Листе регистрованих средстава за заштиту биља („Службени гласник Републике Српске“, број 89/22);
- Правилник о садржини и обрасцу захтјева за регистрацију средстава за заштиту биља („Службени гласник Републике Српске“, број 119/22);
- Правилник о техничким условима за рад система противградне заштите („Службени гласник Републике Српске“, број 23/22);
- Правилник о начину и условима коришћења средстава за кофинансирање ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 45/22);
- Рјешење о утврђивању Списка овлашћених лабораторија које организују и спроводе послове од јавног интереса у области дијагностике штетних организама и заштите здравља биља („Службени гласник Републике Српске“, број 33/22);
- Правилник о минимално-техничким условима за обављање дјелатности обраде дувана, („Службени гласник Републике Српске“, број 09/22); и
- Правилник о минимално-техничким, просторним и другим условима за производњу дувана („Службени гласник Републике Српске“, број 09/22).

У Федерацији БиХ је донесена Уредба о поступку издавања сагласности за увоз и одобрење за унутрашњи промет фитофармацеутских средстава, објављена у „Службеним новинама Федерације БиХ“, број 41/22.

14. ВЕТЕРИНАРСТВО

У току 2022. године настављене су активности по питању израде и доношења прописа у области ветеринарства те су у „Службеном гласнику БиХ“ објављени сљедећи прописи које је припремила Канцеларија за ветеринарство у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине:

- Програм мјера здравствене заштите животиња и њиховог спровођења у 2022. години („Службени гласник БиХ“, број 35/22 од 31.5.2022.);
- Упутство о спровођењу плана праћења и контроле резидуа за 2022. годину („Службени гласник БиХ“, број 44/22 од 5.7.2022.);
- Одлука о измјенама Одлуке о ветеринарској свједоци о здравственом стању животиња и пошиљки животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету („Службени гласник БиХ“, број 68/22 од 11.10.2022.); и
- Правилник о максимално дозвољеним количинама фармаколошки активних супстанци у производима животињског поријекла („Службени гласник БиХ“, број 84/22 од 26.12.2022).

Прописи који су донесени у Републици Српској у току 2022. године су:

- Програм мјера здравствене заштите животиња у Републици Српској у 2022. години („Службени гласник Републике Српске“, број 35/22);
- Правилник о регистрацији, односно одобравању објеката за производњу и промет хране животињског поријекла и вођењу регистра („Службени гласник Републике Српске“ број 92/22);
- Правилник о посебним правилима хигијене хране животињског поријекла („Службени гласник Републике Српске“, број 37/22);
- Правилник о посебним условима за објекте у пословању са храном животињског поријекла који се одобравају под посебним условима („Службени гласник Републике Српске“, број 86/22);
- Одлука о давању сагласности на распоред средстава - субвенције нефинансијским субјектима у области ветеринарства („Службени гласник Републике Српске“, број 14/22);
- Одлука о давању сагласности на распоред средстава (грант) („Службени гласник Републике Српске“, број 14/22);
- Одлука о давању сагласности на распоред средстава Фонда за спречавање заразних болести („Службени гласник Републике Српске“, број 14/22);
- Одлука о давању сагласности на план утрошка средстава (грант) („Службени гласник Републике Српске“, број 41/22);
- Одлука о давању сагласности на план утрошка средстава (грант) („Службени гласник Републике Српске“, број 78/22);
- Одлука о давању сагласности на план утрошка средстава (грант) („Службени гласник Републике Српске“, број 118/22);
- Одлука о давању сагласности на план утрошка средстава (субвенције у ветеринарству) („Службени гласник Републике Српске“, број 70/22);
- Одлука о давању сагласности на план утрошка средстава (субвенције у ветеринарству), („Службени гласник Републике Српске“, број 118/22);
- Програм надзора над класичном и афричком кугом свиња код домаћих и дивљих свиња у Републици Српској у 2022. години, („Службени гласник Републике Српске“, број 98/22);

- Правилник о условима за производњу и употребу нуспроизвода као органских ђубрива и побољшивача земљишта, („Службени гласник Републике Српске“, број 90/22);
- Правилник о измјенама и допуни Правилника о микробиолошким критеријумима за храну животињског поријекла, („Службени гласник Републике Српске“, број 30/22);
- Уредба о измјени и допуни Уредбе о висини и начину наплате накнаде за издавање увјерења и потврда о ветеринарско-здравственој исправности („Службени гласник Републике Српске“, број 71/22 и 97/22); и
- Правилник о условима за рад сабирног центра, сточне пијаце и догона, („Службени гласник Републике Српске“, број 46/22).

Од прописа који су донесени у области ветеринарства у Федерацији БиХ током 2022. године су:

- Одлука о усвајању програма утрошка средстава с критеријумима расподјеле средстава "Субвенције приватним предузећима и предузетницима - Подстицај за ветеринарство" утврђеног буџетом Федерације Босне и Херцеговине за 2022. годину („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 44/22); и
- Упутство о спровођењу мјера за отклањање и спрјечавање заразних и паразитних болести животиња за 2022. годину („Службене новине Федерације БиХ“, број 55/22).

Здравље и добробити животиња - Настављене су активности на имплементацији Twinning пројекта „ЕУ подршка изградњи капацитета и постепеном приближавању правној тековини у сектору за ветеринарство у БиХ“ којим је планирана евалуација статуса легислативе из области здравља животиња, укључујући усклађивање са новом ЕУ легислативом (Закон о здрављу животиња), ревизију легислативе у области добробити животиња, те наставак активности везано за нуспроизводе животињског поријекла. У сарадњи са другим Twinning пројектима планирано је усаглашавање легислативе у области службених контрола. Кроз имплементацију овог пројекта настављене су активности на реформи контроле здравља животиња и његовог даљег приближавања стандардима ЕУ.

Ситуација за поједине болести у току 2022. године је наведена како слиједи:

Бруцелоза - Спроведена је опсежнија вакцинација малих преживара против бруцелозе којом су обухваћене животиње старосне доби од три до шест мјесеци, као и све оне животиње које у претходном периоду нису вакцинисане услед недостатка вакцина. Надаље, у склопу Twinning пројекта планиран је и израђен нови вишегодишњи програм за контролу бруцелозе код малих преживара. Приликом припреме новог вишегодишњег програма у обзир су узети сви подаци о статусу и реализацији прописаних мјера, укључујући и кашњења, односно низак степен имплементације у току 2020. и 2021. године, као и један од највећих недостатака у имплементацији ове мјере, изостанак средстава за континуирано спровођење вакцинације.

Када је у питању бруцелоза говеда, Канцеларија за ветеринарство БиХ је у сарадњи са надлежним ентитетским органима обезбиједила наставак мониторинга код говеда старијих од 12 мјесеци.

У Републици Српској је у оквиру спровођења вишегодишњег „Програма контроле и искројењивање бруцелозе малих преживара 2022-2027“ током 2022. године вакцинисано

181.618 малих преживара од чега 146.318 старости од три до шест мјесеци и 35.300 старијих од шест мјесеци.

Бјеснило - Спроведена је само једна кампања оралне вакцинације лисица у прољеће 2022. године, а такође је спроведена и кампања поствакциналног мониторинга успјешности вакцинације на свим ловиштима у Босни и Херцеговини.

Афричка свињска куга/Класична свињска куга - У склопу Twinning пројекта израђен је програм за надзор КСК (класична свињска куга) и АСК (афричка свињска куга), с тим да је још раније и то у 2021. години започела имплементација јединственог система означавања свиња.

Високо патогена инфлуенца птица (ВПИП) - Надзор над високо патогеном инфлуенцом птица је активно спроведен на ризичним подручјима у Босни и Херцеговини и није било пријављених позитивних случајева у 2022. години.

Када је ријеч о заштити здравља животиња у Републици Српској током 2022. године мјере које су се спроводиле односиле су се на превентивну вакцинацију животиња против антракса која је спроведена на 68.013 животиња. Није било појаве инфективне анемије копитара иако је према Програму сузбијања и искорјењивања инфективне анемије копитара у Републици Српској било планирано вађење крви у општинама Мркоњић Град и града Градишка, међутим нису заprimљени захтјеви за поступање.

У циљу спречавања појаве заразних болести животиња и сузбијања кретања болести донесен је Правилник о условима и начину расподјеле средстава – субвенције нефинансијским субјектима у области ветеринарства за 2022. годину („Службени гласник Републике Српске“, бр. 27/22 и 62/22). Са позиције субвенције нефинансијским субјектима у области ветеринарства финансирају се:

- одржавање референтности ветеринарске лабораторије; и
- спровођење ветеринарско-епидемиолошких извиђања у сврху анализе епидемиолошке ситуације и давања препорука у циљу спречавања, контроле и искорјењивања болести, нарочито кад су у питању зоонозе, односно болести заједничке за људе и животиње.

Надаље, донесена је Одлука о давању сагласности на распоред средстава - субвенција нефинансијским субјектима у области ветеринарства. Дата су средства у износу од 300,00 КМ за одржавање референтности ветеринарске лабораторије и спровођење ветеринарско-епидемиолошких извиђања у сврху анализе епидемиолошке ситуације и давања препорука у циљу спречавања, контроле и искорјењивања болести, нарочито кад су у питању зоонозе, односно болести заједничке за људе и животиње. За наведено су заprimљена и одобрена 4 захтјева.

За поступак акредитације лабораторијских метода у дијагностици заразних болести донесен је Правилник о начину и условима коришћења средстава за кофинансирање ЈУ Ветеринарски институт Републике Српске „Др Васо Бутозан“ Бања Лука за 2022. годину („Службени гласник Републике Српске“, број 27/22). Надаље, донесена је Одлука о давању сагласности за утрошак средстава. Исплаћено је 539.503,59 КМ за пет захтјева и издато пет рјешења за дијагностички материјал, потрошни материјал и друге неопходне ингредијенције које обезбјеђују спремност лабораторије за дијагностику заразних болести и зооноза, као и набавку резервних дијелова опреме у лабораторијама.

Одлуком о давању сагласности на распоред средстава на позицији накнада штете за животиње које су убијене у дијагностичке сврхе, животиње које су угинуле непосредно прије пријаве и током трајања заразне болести, животиње које су убијене у циљу сузбијања заразне болести, односно које су нешкодљиво уклоњене (убијене или заклане) приликом реализације мјера на сузбијању нарочито опасних заразних болести и зооноза одобрено је 195,000.00 КМ. Такође, донесен је Правилник о условима за остваривање права на накнаду штете („Службени гласник Републике Српске“, бр. 49/20, 48/21 и 89/22). У складу са Правилником у 2022. години за примљено је и одобрено 73 захтјева и то за накнаду штете (52) и санацију терена (21).

Како би се унаприједиле постојеће опције и доградио систем за евидентирање спроведених мјера здравствене заштите животиња, контроле спровођења ових мјера и стварања предуслова за производњу безбједне хране животињског поријекла реализована је II фаза развоја Ветеринарског информационог система (ВИС) Републике Српске и спроведена је јавна набавка за израду III фазе чија је реализација у плану током 2023. године.

У циљу заштите здравља животиња и производње безбједних производа животињског поријекла у Федерацији БиХ, тежиште активности било је усмјерено на реализацију стратешког и оперативних циљева ради спровођења мјера ветеринарског јавног здравства и здравствене заштите здравља животиња и стварање ефикасног система контроле здравља и добробити животиња и производње безбједног производа животињског поријекла од којих се посебно издвајају:

- доношење и реализација Плана обуке службених ветеринара на територији Федерације БиХ за 2022. годину;
- доношење Плана службеног узорковања хране животињског поријекла;
- доношење Плана службеног узорковања на присуство салмонеле код живе перади;
- програм контроле спровођења ветеринарско-здравствених прегледа у Федерацији БиХ (Посавски кантон, Унско-сански кантон, Тузлански кантон, Босанско-подрињски кантон, Западнохерцеговачки кантон) - осам ветеринарских станица;
- одобравање објеката за производњу хране животињског поријекла (извозни објекти);
- овлашћавање лабораторија (именоване стручне комисије, извршен увиђај, израђени записници и рјешења за лабораторије које су поднијеле захтјеве за утврђивање прописаних услова за рад);
- контрола испуњавања прописаних услова за велледрогерије - извршена стручна контрола испуњавања прописаних услова за рад у три велледрогерије у Федерацији БиХ;
- регистрација ветеринарских лијекова, обнова и измјена регистрације;
- Комисија за лијекове је ријешила све захтјеве који су поднесени у 2022. години за регистрацију нових ветеринарских лијекова и обнову и измјене постојећих рјешења којим је дато одобрење за стављање у промет;
- организовање полагања стручних испита за дипл. ветеринаре и ветеринарске техничаре (израда планова, одржавање испита, вођење евиденције и издавање увјерења о положеном испиту сертификата). Одржани су испити од стране именоване Комисије за све кандидате који су поднијели захтјеве за полагања стручних испита за дипл. ветеринаре и ветеринарске техничаре што је допринијело стручном и кадровском јачање капацитета у сегменту ветеринарства.

Обиљежавање и контрола кретања животиња

Агенција за обиљежавање животиња континуирано штампа идентификационе ушне маркице за говеда и доставља их ветеринарским организацијама на основу њихових достављених захтјева. У 2022. години одштампано је и испоручено 88.363 идентификационих ушних маркица за обиљежавање говеда (66.300 редовних ушних маркица и 22.063 замјенских ушних маркица), издато је 86.485 пасоша за животиње (говеда) и издато 2.884 сертификата о регистрованим имањима. У току 2022. године извршено је означавање и регистровање у базу података 467.885 оваца и 12.933 коза.

У Агенцији за обиљежавање животиња извршен је циклус провјере мониторинг бруцелозе говеда у складу са „Упутством о спровођењу мониторинга на присуство бруцелозе код говеда у Босни и Херцеговини у 2022. години“, као и исправке и корекције утврђених грешака у току обраде узорака. Након извршеног комплетног уноса, провјера и корекција достављених образаца сачињен је Извјештај у коме је констатовано да је укупно запримљено 20.037 образаца на којима је било евидентирано 137.224 животиње које су се налазиле на 17.895 имања, од којих је услове испунило након извршене ревизије укупно 122.789 животиња. Број животиња који у моменту обраде и саме ревизије достављених образаца није испуњавао услове је 14.435 животиња.

С циљем унапрјеђења система идентификације и контроле кретања животиња у склопу Информационог система Агенције за обиљежавање животиња активан је модул за идентификацију кућних љубимаца (паса, мачака и питомих вретица). У 2022. години укупно је у Државној бази података регистровано 40.954 кућна љубимца (35.928 паса, 5.022 мачке и 4 питоме вретице), од чега је микрочиповано 36.694 кућних љубимаца (31.951 пас, 4.739 мачака и 4 питоме вретице) и издато 32.032 пасоша за кућне љубимце. У циљу обезбјеђивања имплементације прописа, Агенција за обиљежавање животиња у континуитету организује обуке за ветеринаре и ветеринарске инспекторе у БиХ. У 2022. години одржано је 12 обука на тему „Приступ и коришћење базе података Агенције за обиљежавање животиња“ на којим је присуствовало 97 ветеринара и ветеринарских инспектора који наведену обуку нису завршили у претходном периоду. По успостављању модула за идентификацију кућних љубимаца приступило се одржавању обука на тему „Приступ и коришћење апликације за идентификацију кућних љубимаца“, гдје је у 2022. години укупно одржано шест обука на којима су присуствовала 42 ветеринара и ветеринарска инспектора. Наведене обуке се настављају у континуитету одржавати.

Поред наведених обука, одржане су и обуке за приступ и коришћење Извјештајне базе података за спољне кориснике. Укупно је одржано осам обука на којима је присуствовало 175 ветеринара и ветеринарских инспектора. Свим учесницима који су прошли обуке додјелени су приступни линкови, шифре и лозинке, уз корисничка упутства у којима су дефинисани сви кораци приступању и раду у апликацијама Државне базе података.

Канцеларија за ветеринарство преко Агенције за обиљежавање животиња у периоду од 06. до 09.12.2022. године организовала је поново обуке о приступу и коришћењу АИМС апликације за све докторе ветеринарске медицине који су корисници наведене апликације. Обуке су одржане путем “ ZOOM “ апликације у више термина. Наведене обуке реализоване су са циљем поновног упознавања корисника са свим функционалностима које су омогућене у бази података, а на основу дате препоруке од стране Аудит тима за извоз црвеног меса у земље ЕУ да се изврше поновне едукације корисника базе података. Укупно на осам одржаних обука присуствовало је 288 ветеринара и ветеринарских инспектора.

Јачање капацитета за извоз живих животиња и производа животињског поријекла из БиХ

У 2022. години настављен је континуиран извоз роба које су одобрене за извоз на тржиште земаља Европске уније за које Босна и Херцеговина има одобрење. На захтјев заинтересованих субјеката у пословању са храном за извоз у Европску унију, извршена је контрола усклађености објеката са захтјевима Европске уније, односно провјера испуњености услова у складу са прописима Европске уније који су на снази, те је одобрено 11 објеката. У 2022. години је обављено 130 службених контрола.

Босна и Херцеговина је била предмет „Канцеларијске процјене Босне и Херцеговине како би се оцијенили постојећи контролни системи који регулишу производњу производа рибарства намијењених извозу у Европску унију“ од стране Генералног директората за здравље и безбједност хране ЕУ (DG Health and Food Safety). Резултати наведене процјене за достављене информације испред Босне и Херцеговине нису још увијек заprimљени. У склопу наведене процјене су од Канцеларије за ветеринарство БиХ приликом прикупљања података утврђени одређени недостаци по питању службених контрола и едукације службених ветеринара. С тим у вези у децембру 2022. године је извршена обука као и израђене упутства и смјернице као помоћни алат службеним ветеринарима који сертифицију производе рибарства за ЕУ.

Босна и Херцеговина је и у секцији јаја и производа од јаја била предмет аудита, према захтјеву надлежних органа ЕУ. Званични одговор на даљинску процјену система контроле јавног здравља који регулишу производњу јаја и производа од јаја намијењених извозу у Европску унију Реф.: DG (SANTE) 2022-7622 је достављен. Службени исход наведеног аудита није заprimљен до краја 2022. године.

У мају мјесецу 2022. године инспекцијски тим DG SANTE је спровео аудит с циљем провјере услова за извоз меса говеда, оваца и коза на тржиште ЕУ (онлајн састанак у периоду од 16.5-19.5. 2022. године, након тога практична посјета у периоду од 23.5-27.5.2022. године). Акциони план за испуњавање препорука за извоз црвеног меса у ЕУ који садржи 5 препорука и 11 активности које би се требале реализовати како би се стекли услови за извоз на тржиште ЕУ, упућен је према Европској комисији на разматрање.

Према захтјевима субјеката у пословању у Босни и Херцеговини, а у складу са захтјевима потенцијалних земаља увозница, вршила се процјена ветеринарског система Босне и Херцеговине и у складу са истима спроведене су слједеће активности:

- Израел - месо говеда - процјена је још у току од 2021. године и на више упита од стране Канцеларије за ветеринарство БиХ, није достављен одговор израелске стране о оцјени нашег система;
- Саудијска Арабија – месо перади и производи од меса перади – у децембру 2022. године је БиХ на основу попуњених системских упитника одобрен извоз и најављена је посјета инспекције надлежног органа Краљевине Саудијске Арабије за 2023. годину; и
- Малезија - извоз меса говеда – надлежни органи Малезије су у 2022. години најавили инспекцију, међутим иста је одгођена за 2023. годину у циљу провјере номинованих објеката за извоз меса и производа од меса.

Одржан је низ обука за ветеринарске инспекторе који сертифицију робе за извоз у ЕУ, нарочито по питању нових ЕУ прописа који су ступили на снагу и примјењују се од 15.01.2022. године. С тим у вези је спроведена едукација о начину сертификавања слједећих роба: месо перади, производи од меса перади, производи рибарства, млијека и производа од млијека, мјешовитих производа и свих других роба које се извоза према ЕУ. Обуке се одржавају континуирано у циљу јачања капацитета ветеринарске службе по питању службене контроле и сертификавања у складу са правилима ЕУ.

На захтјев извозних објеката усаглашени су извозни модели сертификата за сљедеће земље увознице: Црну Гору - 5 модела сертификата, Републику Србију - 2 модела сертификата, Бјелорусију - 1 модел сертификата, Чешку - 1 модел сертификата, Сјеверну Македонију - 2 модела сертификата, Украјину - 1 модел сертификата, Албанију - 1 модел сертификата, Краљевину Саудијску Арабију - 1 модел сертификата, Руску Федерацију - 1 модел сертификата и Републику Турску - 2 модела сертификата.

На захтјев надлежних ентитетских органа, Канцеларија за ветеринарство БиХ је издала 40 гаранција за 16 објеката за извоз у Републику Србију, Црну Гору и Сјеверну Македонију.

Одржане су четири онлајн обуке за ветеринаре а везане за некомерцијално кретање кућних љубимаца према земљама чланицама ЕУ.

План праћења резидуа ветеринарских лијекова и контаминаната

Једна од значајних активности Канцеларије за ветеринарство БиХ за континуирани извоз производа животињског поријекла јесте имплементација годишњег Плана праћења и контроле резидуа за Босну и Херцеговину који се спроводи у складу са Законом о ветеринарству у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број 34/02) и Одлуком о праћењу резидуа одређених супстанци у живим животињама и у производима животињског поријекла („Службени гласник БиХ“, бр. 1/04, 40/09 и 44/11). За имплементацију и реализацију Плана праћења и контроле резидуа за 2022. годину спроведене су све активности неопходне за спровођење Плана, односно извршена је израда и достава Плана Генералном директорату за безбједност хране и здравље потрошача Европске комисије (DG SANTE) као и достављање резултата плана из претходне године. Извршена је расподјела броја узорака за поједине врсте животиња и производа животињског поријекла који ће се контролисати на резидуе одређених твари и извршен одабир лабораторија у склопу јавне набавке лабораторијских услуга за анализу резидуа ветеринарских лијекова и контаминаната. Донесено је и објављено Упутсто о спровођењу плана праћења и контроле резидуа за 2022. годину („Службени гласник БиХ“, број 44/22) те су у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ (инспекцијским органима) спроведена планирана узорковања у току године као и предузете мјере у случају неусклађених резултата. У вези са наведеним, реализација Плана праћења и контроле резидуа за 2022. годину, према броју планираних и извршених претрага на резидуе забрањених супстанци, ветеринарских лијекова и контаминаната за поједине врсте животиња и производа животињског поријекла са крајем године износи 92%. Уједно, потребно је нагласити да се План праћења резидуа спроводи до краја марта 2023. године што ће омогућити 100% реализацију плана за 2022. годину.

Током 2022. године су спровођене активности у вези реализације препорука проистеклих током евалуације постојећег система праћења и контроле резидуа у производима животињског поријекла од стране Аудит тима DG SANTE. Резултати евалуације су достављени Канцеларији за ветеринарство БиХ у форми извјештаја са одређеним препорукама за које је Босна и Херцеговина израдила акциони план и исти доставила DG SANTE. Крајем 2022. године достављени су одређени документи од лабораторија као доказ додатно спроведених активности након чега је Канцеларија за ветеринарство БиХ, 31. јануара 2023. године, запримила допис DG SANTE да су успјешно испуњене све препоруке Аудит тима и да се предметна контрола сматра завршеном.

Босна и Херцеговина остаје на листи трећих земаља са одобреним плановима праћења резидуа за рибу, млијеко, мед, месо перади, јаја, говеда, овце/козе, свиње што је главни

предуслов за даљи извоз производа животињског поријекла на ЕУ тржиште али и тржиште трећих земаља (Уредба (ЕУ) 2022/2293).

Прописи, извјештаји и стратегије

У циљу побољшања услова за извоз, те заштите здравља људи и животиња, Канцеларија за ветеринарство БиХ, у оквиру својих надлежности, ради на усклађивању прописа из области ветеринарства са прописима ЕУ те учествује у изради прописа других институција (мишљења, коментари итд).

Контрола непостојања ветеринарско-здравствених сметњи приликом увоза

Приликом увоза у Босну и Херцеговину, у оквиру надлежности Канцеларије за ветеринарство БиХ а у складу с важећим прописима (Правилник о условима увоза и провоза живих животиња, сировина, производа и нуспроизвода животињског поријекла, ветеринарских лијекова и хране за животиње у Босну и Херцеговину („Службени гласник БиХ", број 57/12 од 24.07.2012) и други важећи прописи), врши се контрола непостојања ветеринарско-здравствених сметњи за увоз. С тим у вези, у 2022. години издато је 1.238 рјешења о непостојању ветеринарско-здравствених сметњи за увоз животиња и роба анималног поријекла у БиХ а укупан број рјешења о упису објеката у Регистар Канцеларије у 2022. години био је 464.

Укупан број рјешења о непостојању ветеринарско-здравствених сметњи за увоз и провоз пошиљки роба које подлијежу ветеринарско-здравственој контроли - ветеринарских лијекова у 2022. години је износио 136.